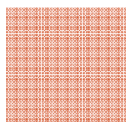

PLAN **R**OZWOJU **L**OKALNEGO
MIASTA **Ł**O**D**ZI
na lata 2007-2013

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	5
2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego	6
2.1. Podstawowe dane dotyczące Łodzi	6
2.1.1. Położenie	6
2.1.2. Powierzchnia	6
2.1.3. Ludność	8
2.1.4. Środowisko przyrodnicze	9
2.1.5. Rys historyczny	11
2.1.6. Rys kulturowy	13
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne	14
2.2.1. Infrastruktura techniczna	14
2.2.2. Struktura własności gruntów	24
2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	26
2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska	27
2.3. Sfera społeczna	29
2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna Łodzi	29
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców Łodzi	32
2.3.3. Oświata i edukacja	38
2.3.4. Kultura i sport w Łodzi	41
2.3.5. Opieka zdrowotna	44
2.3.6. Grupy społeczne wymagające wsparcia	45
2.3.7. Organizacje pozarządowe działające w Łodzi	47
2.3.8. Rynek pracy	49
2.4. Sfera ekonomiczna	51
2.4.1. Potencjał gospodarczy Łodzi	51
2.4.2. Potencjał turystyczny Łodzi	58
2.4.3. Podstawowe informacje o gospodarce budżetowej Łodzi	60
2.5. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących w Łodzi (analiza SWOT)	63
3. Cele ogólne i szczegółowe rozwoju miasta Łodzi	65
4. Zadania zmierzające do realizacji celów	69
4.1. Zmiany w strukturze gospodarczej miasta	69
4.2. Zmiany w sposobie użytkowania terenu	69
4.3. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury	69
4.4. Poprawa stanu środowiska	70
4.5. Poprawa stanu środowiska kulturowego	70
4.6. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców	70
5. Realizacja zadań	71
5.1. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2007-2013	72
5.2. Oczekiwane rezultaty i instytucje wdrażające planowane zadania inwestycyjne w okresie 2007-2013	77
6. Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu i województwa	86
7. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	111
8. Plan finansowy Łodzi na lata 2007-2013	113
9. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego	115
10. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego	116
10.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego	116
10.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego	116
10.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	116
10.4. Działania informacyjne i promocja Planu Rozwoju Lokalnego	117

Politykę rozwoju należy postrzegać jako zespół wzajemnie powiązanych działań, podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, zarówno w skali krajowej, regionalnej, jak i lokalnej (*Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju Dz. U. 2006 Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 140, poz. 984, art. 2*). Przyjęte w Polsce zasady prowadzenia polityki rozwoju opierają się na szerokim wykorzystaniu narzędzi planowania i zarządzania strategicznego, co jest zgodne z obowiązującą w Unii Europejskiej zasadą programowania rozwoju. W szczególności zasadom tym podlega polityka regionalna i lokalna. W skali lokalnej, za prowadzenie odpowiednio przygotowanej polityki rozwoju, odpowiedzialne są władze miast i gmin. To właśnie planowanie strategiczne umożliwia racjonalne gospodarowanie zasobami i skuteczne wykorzystanie potencjału lokalnego. Programowanie rozwoju lokalnego odbywa się poprzez przygotowanie

i wykorzystywanie szeregu narzędzi planistycznych, typu: strategie, programy i plany. Dokumenty strategiczne są kierunkowskazami i przewodnikami dla władz lokalnych, określając kluczowe dla rozwoju jednostki terytorialnej działania w średnio- lub długookresowej perspektywie czasu.

Władze Łodzi, realizując skutecznie politykę rozwoju lokalnego, w sposób odpowiedzialny i przemyślany, starają się dbać o rozwój miasta, wykorzystując tym samym w sposób skoordynowany narzędzia planowania strategicznego. Przykładem realizacji takiego podejścia jest między innymi przygotowany Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013. Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi to zestaw działań, które mają zostać podjęte w określonym otoczeniu i zaplanowanym terminie, zmierzających do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju miasta. Plan Rozwoju Lokalnego odpowiada trosce władz lokalnych o rozwój Łodzi i wzrost dobrobytu jej mieszkańców, w szybko zmieniającym się i coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Wskazuje on najważniejsze działania z zakresu polityki gospodarczej, społecznej i przestrzennej, mające na celu osiągnięcie założonych i wskazanych w planie celów strategicznych miasta. Pamiętać należy jednak, iż warunkiem skutecznej realizacji i powodzenia Planu jest współpraca przy jego realizacji zarówno władz samorządowych, mieszkańców, środowiska przedsiębiorców oraz pozostałych aktorów lokalnej sceny.

Opracowanie Planu z jednej strony ma za zadanie, ułatwić lokalnym władzom samorządowym podejmowanie i koordynowanie decyzji, z drugiej strony jest to materialna odpowiedź na potrzebę realizacji zasady programowania. Z tej perspektywy, Plan Rozwoju Lokalnego jest warunkiem koniecznym, aby miasto mogło ubiegać się o wsparcie realizacji polityki rozwoju ze środków zewnętrznych, na przykład funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W szczególności, Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi został przygotowany bezpośrednio w odpowiedzi na formalny wymóg wskazany przez instytucje zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego, przygotowanym na lata 2007-2013. Działania w zakresie polityki regionalnej i lokalnej podejmowane w ramach tego programu objęte są wsparciem finansowym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 został przygotowany i jest konsekwencją dokumentów strategicznych wyższego rzędu, obowiązujących w Łodzi, zgodnie z którymi realizowana jest polityka rozwoju miasta. Dokumenty te dotyczą zarówno sfery gospodarczej, społecznej, jak i przestrzennej i są to odpowiednio: „Strategia rozwoju klastra w Łodzi”, „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” (obecnie będące w fazie aktualizacji),

„Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi”, „Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi”, „Program rewitalizacji domów rodzinnych”, „Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi” oraz „Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013” (szczegóły dotyczące adresów uchwał w tabeli 47).

Z uwagi na istniejące dokumenty strategiczne, integracja zapisów w nich zawartych w postaci Planu Rozwoju Lokalnego została dokonana metodą ekspercką.

Zaktualizowany Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.

Dokument ten został sporządzony zgodnie z zaleceniami i według wzoru przygotowanego przez Urząd Marszałkowski w Łodzi pt. *Zasady przygotowania planu rozwoju lokalnego w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa łódzkiego na lata 2007-2013*, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 424/08 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 9 kwietnia 2008 r.

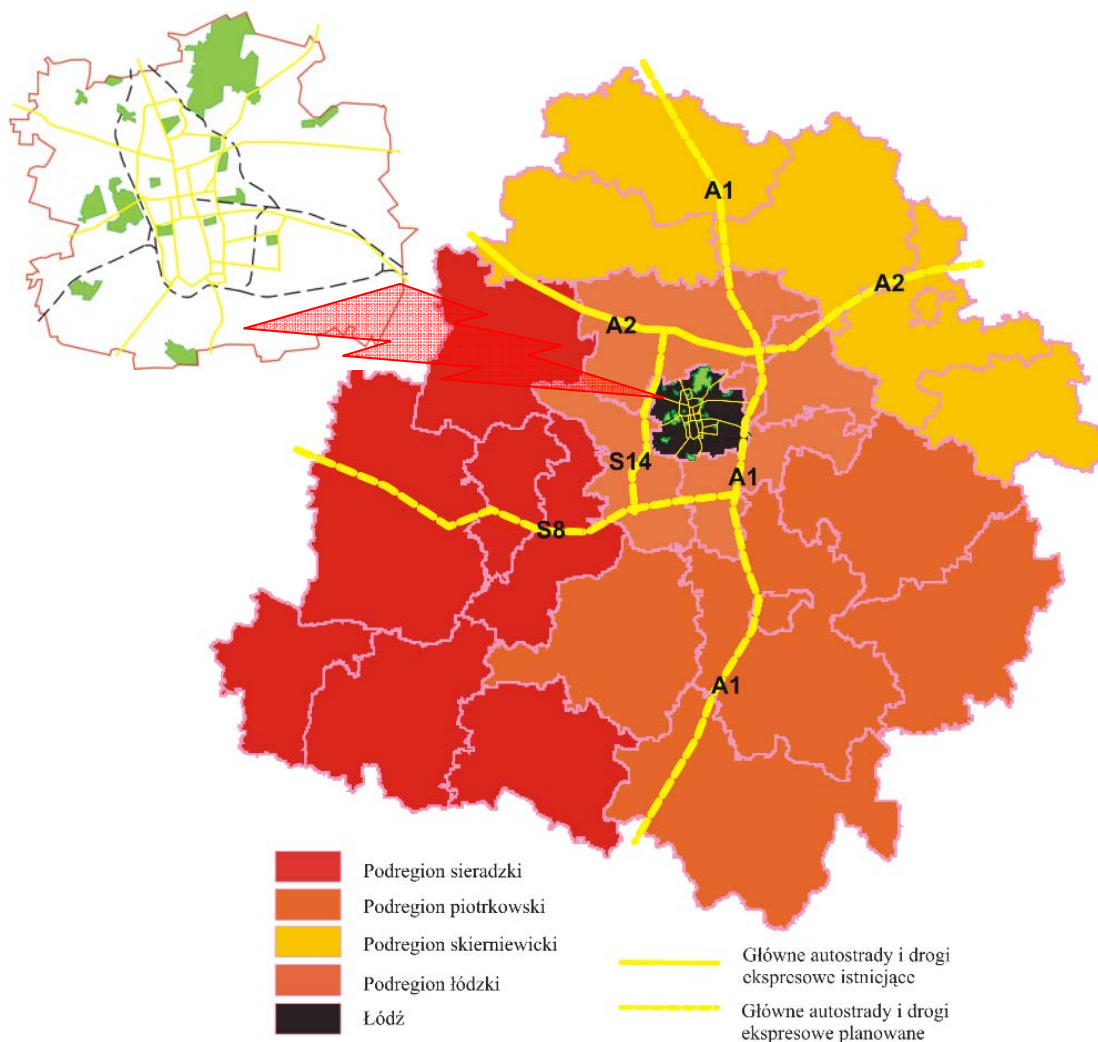
Za stronę merytoryczną prac i dokument końcowy odpowiadał zespół ekspercki z w składzie: dr Aleksandra Nowakowska, dr Zbigniew Przygodzki, dr Mariusz E. Sokołowicz i mgr Ewa Boryczka (Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska, Instytut Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego).

1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Terytorium objęte analizą oraz postanowienia opracowanego Planu Rozwoju Lokalnego, dotyczą obszaru całego miasta Łodzi, w jego granicach administracyjnych. Łódź jest miastem na prawach powiatu, znajdującym się w centrum Polski, w centralnej części Województwa łódzkiego, jest także centralnym ośrodkiem Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

Czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi został określony na lata 2007-2013 z perspektywą realizacji zadań wskazanych w Planie do roku 2015. Plan ma charakter dokumentu kroczącego.

Rysunek. 1. Łódź w strukturze terytorialnej województwa łódzkiego

Źródło: opracowanie własne.

2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego

2.1. Podstawowe dane dotyczące Łodzi

2.1.1. Położenie

Miasto Łódź położone jest w centralnej Polsce, w odległości 30 km od geometrycznego środka Polski, znajdującego się w pobliżu miejscowości Piątek. Łódź jest trzecim miastem w kraju pod względem liczby ludności oraz czwartym pod względem powierzchni. Jest również stolicą województwa łódzkiego, które z powierzchnią 293,51 km² zajmuje niemal 20% powierzchni całego regionu. Miasto położone jest między 19°20'41" a 19°38'30" długości geograficznej wschodniej oraz między 51°41'11" i 51°51'40" szerokości geograficznej północnej. Jest miastem położonym na południowo-zachodnim stoku Wyżyny Łódzkiej. Łódź leży na wysokości od 163,6 m n.p.m. (w rejonie Grupowej Oczyszczalni Ścieków przy południowo-zachodniej granicy miasta) do 284,1 m n.p.m. przy północno-wschodniej granicy miasta w rejonie ul. Kasprowicza (Nowosolna) (*Statystyka Łodzi 2006, US w Łodzi*). Teren zamknięty granicami administracyjnymi miasta opada w kierunku z północnego wschodu na południowy zachód, zgodnie z nachyleniem zachodniego stoku Garbu Łódzkiego. Łódź oddalona jest od największych miast w Polsce o: 102 km od Warszawy, 215 km od Wrocławia, 241 km od Krakowa.

Łódź graniczy z takimi gminami jak: Aleksandrów Łódzki, Konstantynów Łódzki, Zgierz, Pabianice, Andrespol, Brójce, Nowosolna, Rzgów, Stryków. Wraz z gminami przyległymi (w odległości do 30 km), miasto tworzy monocentryczną aglomerację z dominującą rolą ośrodka centralnego (Łódź). Silnie ukształtowana jest strefa powiązań łódzkiej aglomeracji miejskiej. Strefa ta charakteryzuje się znaczną koncentracją żywiołowo narastających procesów urbanizacyjnych, i skupia większość funkcji administracyjno-usługowych, kulturowych i gospodarczych całego województwa. Obszar zamieszkuje ponad 1,1 miliona mieszkańców, tj. około 39% ludności całego województwa, przy średniej gęstości zaludnienia ok. 2000 osób/km² (*Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*).

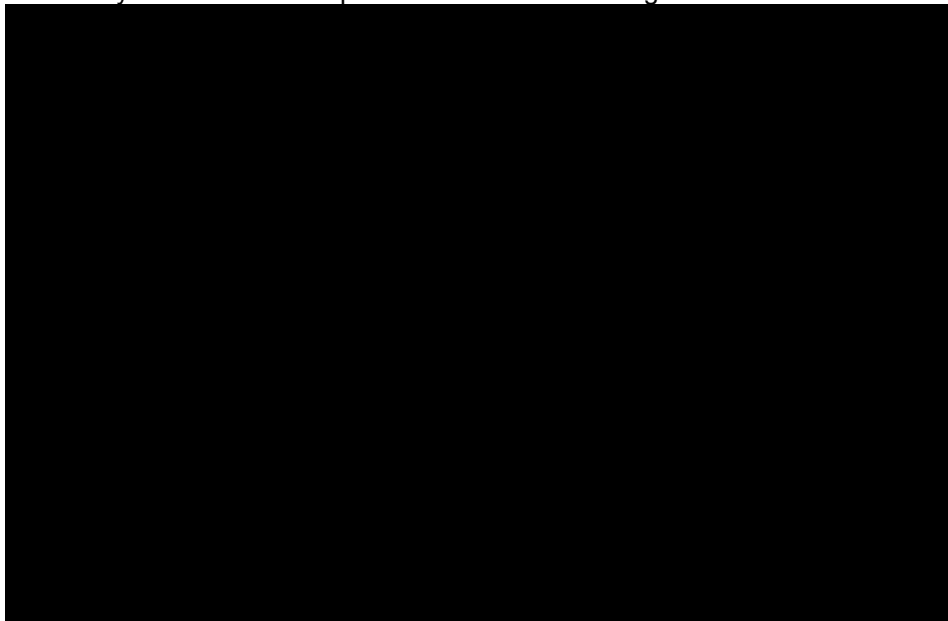
Łódzki Obszar Metropolitalny tworzą gminy wchodzące w skład pięciu powiatów: łódzkiego grodzkiego, łódzkiego wschodniego, brzezińskiego, pabianickiego i zgierskiego. Obszar ten liczy ponad 1,1 mln mieszkańców, a zdecydowana większość ludności skupiona jest w 12 miastach: Łodzi, Pabianicach, Zgierzu, Ozorkowie, Aleksandrowie, Konstantynowie Łódzkim, Głownie, Koluszkach, Brzezina, Tuszyń, Strykowie oraz Rzgowie (*T. Marszał, I. Pielesiak, Spójność obszaru metropolitalnego w świetle powiązań infrastrukturalnych (przykład ŁOM)[w:] Rola polskich aglomeracji wobec wyzwań Strategii Lizbońskiej, red T. Marszał, KPZK PAN, Warszawa 2008, s. 183*).

Łódź położona jest na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, przebiegających z Europy Zachodniej na wschód oraz z Europy Północnej na południe kontynentu europejskiego. Dziś Łódź jest nie tylko w centrum Polski, ale znalazła się również w korzystnym położeniu ze względu na tworzący się obok Centralny Węzeł Komunikacyjny, który nabiera kluczowego znaczenia dla rozwoju obszarów Polski Środkowej. To szczególnie dogodne położenie oraz bliskość skrzyżowania ważnych szlaków komunikacyjnych – istniejących i planowanych odcinków autostrad A1 i A2 oraz dróg ekspresowych S8 i S14, jest jednym z ważnych czynników rozwoju miasta.

2.1.2. Powierzchnia

Powierzchnia miasta według danych z dnia 31.12.2007 r. wynosi 293,51 km² i od lat 60-tych XX wieku podzielona jest na pięć dzielnic: Bałuty (78,9 km²) – w części północnej, Górna (71,9 km²) – w części południowej, Polesie (46,0 km²) – w części zachodniej, Śródmieście (6,8 km²) – w centrum miasta, Widzew (90,8 km²) – w części wschodniej. Ponadto Łódź podzielona jest na 35 osiedlowych jednostek pomocniczych. W dzielnicach występuje od 7 do 10 jednostek, z czego na terenie Widzewa jest 10, na Bałutach i dzielnicy Górna po 8, na Polesiu 7, a w Śródmieściu 2 jednostki.

Wykres. 1. Struktura powierzchni miasta według dzielnic w 2007 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Struktura wykorzystania powierzchni miasta w 2007 roku kształtowała się następująco: użytki rolne stanowiły 42,98% powierzchni, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 9,66%, grunty zabudowane i zurbanizowane 46,1% oraz grunty pod wodami, użytki ekologiczne, nieużytki, tereny różne 1,29% (dane Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi).

Tabela 1. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania terenów miasta

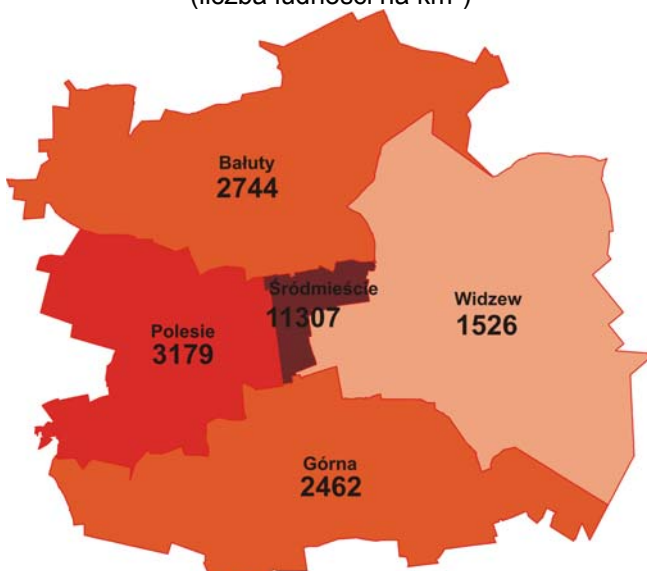
Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	% całkowity powierzchni gminy
Ogółem	29325	100
Użytki rolne	12606	43
Grunty orne	10008	
Sady	325	
Łąki	541	
Pastwiska	752	
Grunty rolne zabudowane	935	
Inne	45	
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2832	9,7
Lasy	2478	
Grunty zadrzewione i zakrzewione	354	
Grunty pod wodami	132	0,5
Wody stojące	36	
Wody płynące	96	
Tereny zurbanizowane	13509	46,1
Mieszkaniowe	4134	
Przemysłowe	1240	
Niezabudowane	1109	
Inne zabudowane	1968	
Wypoczynkowe	1216	
Drogi	2775	
Tereny kolejowe	749	
Inne	318	
Nieużytki	181	0,7
Pozostałe	65	0,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi, stan na dzień 31.12.2007 r.

2.1.3. Ludność

W końcu 2007 r. na miasto Łódź zamieszkiwało 753192 mieszkańców, w tym 410641 (55%) kobiet i 342551 (45%) mężczyzn. Liczba kobiet w przeliczeniu na 100 mężczyzn wyniosła 120 i nie zmieniła się w ostatnim roku. Wskaźnik feminizacji ludności Łodzi jest najwyższy wśród dużych miast Polski (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi I kwartał 2008 r.*). Ludność miasta stanowi 29,5% ogółu ludności województwa łódzkiego. Pod względem liczby ludności od roku 2007 miasto zajmuje trzecie miejsce za Warszawą i Krakowem.

Rysunek 2. Gęstość zaludnienia Łodzi w podziale na dzielnice w roku 2007 (liczba ludności na km²)

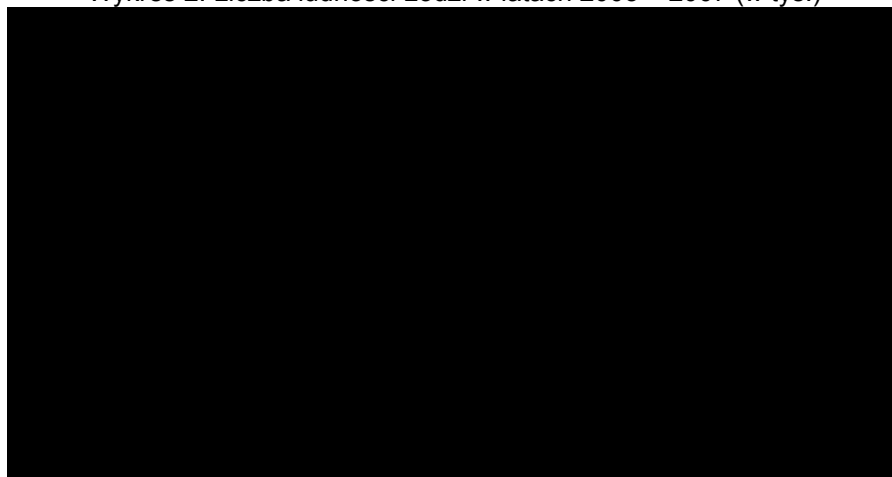

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 2566 osób na km², w tym 1399 kobiet na km², oraz 1167 mężczyzn na km². Największa gęstość zaludnienia w Łodzi występuje na obszarze Śródmieścia i wynosi 11307 mieszkańców na km². Najmniejsze natężenie liczby ludności w 2007 r. zanotowano w dzielnicy Widzew (1526 mieszkańców na km²). Średnia gęstość zaludnienia stawia miasto wśród najbardziej zaludnionych miast w Polsce (*Statystyka Łodzi 2006, US w Łodzi*).

Analizując sytuację ludnościową Łodzi można zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat notowany jest trwały spadek liczby ludności. Od roku 2003 do roku 2007 liczba mieszkańców miasta zmniejszyła się o 4%.

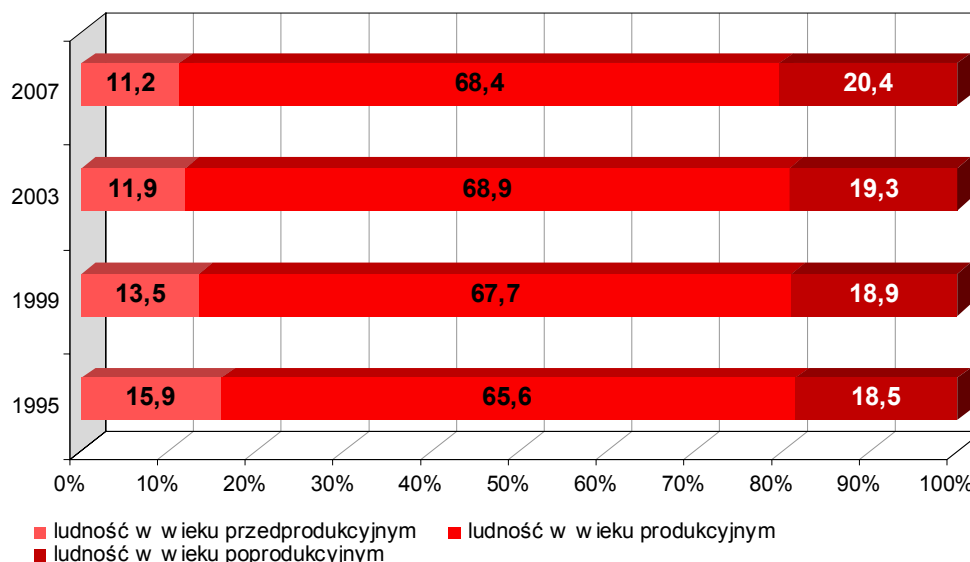
Wykres 2. Liczba ludności Łodzi w latach 2003 – 2007 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Struktura liczby mieszkańców w układzie ekonomicznych grup wieku charakteryzuje się podobną proporcją ludności w wieku produkcyjnym do zaobserwowanej w skali województwa. Jednak w Łodzi notuje się nieco wyższy (o średnio 2%) niż w województwie udział osób w wieku poprodukcyjnym i jednocześnie mniejszy o ok. 4% udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 3. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 1995 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Tendencja ta zdecydowanie wpisuje się w powszechnie występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa. Należy podkreślić, że zjawisko to zagraża w długim okresie stabilnemu rozwojowi miasta.

2.1.4. Środowisko przyrodnicze

Gleby. Skalami macierzystymi gleb obszaru miasta Łodzi są głównie utwory polodowcowe oraz osady. Wśród osadów dominują utwory piaszczyste. Drugie miejsce pod względem udziału w powierzchni użytków rolnych zajmują gleby wytworzone z glin, które zajmują przede wszystkim środkową część miasta. Gleby torfowe zajmują miejsca obniżenia terenów. Gleby obszaru miasta w większości należą do typu brunatnego, płowego i rdzawego. Są silnie zakwaszone oraz ubogie w makroskładniki (fosfor, magnez, potas). Z powodu piaszczystego charakteru gleby są przesuszone. Większość gleb należy do najniższych klas bonitacyjnych.

Tabela 2. Procentowy udział rodzajów gleb w regionach glebowo-rolniczych

Region	Część dzielnic objętych przez region	Procentowy udział rodzajów gleb w powierzchni użytków rolnych			
		piaski	gliny	pyły	Utwory organiczne
Aleksandrowski	Bałuty, Polesie Śródmieście, Górna Widzew	76	8	2	14
Nowosolski	Bałuty Widzew	69	2	26	3
Rzgowski	Górna Polesie	55	34	1	10
Województwo łódzkie		66	20	6	8

Źródło: Program ochrony środowiska dla miasta Łodzi na lata 2004 – 2007, uchwała Rady Miasta XXXII/541/04 z dnia 23.06.2004 r.

Rzeźba terenu. Zgodnie z obecnie przyjętym podziałem Polski na jednostki fizycznogeograficzne (Kondracki 1978, 1998), obszar Łodzi leży w podprovincji Niziny Środkowopolskiej oraz w mezoregionach Wzniesienia Łódzkie i Wysoczyzna Łaska. Rzeźba powierzchni Łodzi została utworzona głównie za sprawą działalności lodolodu, wód roztopowych lodolodu oraz przemodelowana w warunkach interglacjalnych, peryglacjalnych i holoceniowych. Na obszar ten kilkakrotnie nasuwały się lodolody skandynawskie, pozostawiając osady. W wyniku działania wszystkich procesów geomorfologicznych ukształtowana została rzeźba terenu, silnie urozmaicona w północno-wschodniej części Łodzi, gdzie występują największe różnice i spadki terenu. W Łodzi obserwuje się daleko idące przekształcenia rzeźby terenu, spowodowane działalnością człowieka. Należą do nich przede wszystkim wyrobiska, związane z wydobywaniem surowców do budownictwa. W XX wieku, głównym materiałem budowlanym była cegła, do produkcji której wykorzystywano glinę. Gлина występuje w Łodzi tuż pod powierzchnią ziemi, zatem wyrobiska nie są głębokie, ale za to rozległe. Zmiana surowca budowlanego na piaski i żwir przyczyniły się do powstania rozległych i głębokich żwirowni (Nowosolna, Stoki). Część wyrobisk została zasypana odpadami, część uległa spłyceniu.

Wody. Atrakcyjność Łodzi, w czasie jej największego rozwoju jako ośrodka przemysłowego, związana była z położeniem na przecięciu tras komunikacyjnych, dużym zalesieniem, bogactwem glin nadających się do wypalania cegieł oraz piasków potrzebnych do budowy dróg, ale również z bogactwem wód powierzchniowych. Rzeki stanowiły ważne źródło czystej wody dla rozwoju miasta. Woda miała również duży potencjał energetyczny, który okazał się niezbędny do budowy i funkcjonowania przemysłu włókienniczego.

Położenie Łodzi w strefie wododziałowej Wisły i Odry sprawia, że układ hydrologiczny miasta ma charakter odśrodkowy. W kierunku południowym tereny odwadniane są przez Miazgę, która z Wolbórką kieruje wody do Pilicy. Na północ płynie m. in.: Sokołówka i Zimna Woda; obie te rzeki wraz z Bzurą oddają wodę Wiśle. Południowo-zachodnia część miasta drenowana jest m.in. przez: Łódkę, Olechówkę, Jasień, które są dopływami Neru, kierującego się do Warty.

Obecnie 75% obszaru miasta należy do zlewni Neru. Duże nachylenie powierzchni miasta niesie za sobą istotne konsekwencje. Duże spadki wody i zwykle wąskie doliny strumieni oraz znaczne przepływy w ich korytarzach powodowały, że rzeki były wykorzystywane jako źródła energii. Obecnie z terenu Łodzi zniknęły płynące tu niegdyś naturalne cieki i źródła. Wiele strumieni zakryto. Istnienie rzek podziemnych zapewnia zasilanie powierzchniowe oraz odprowadzanie wód z kanalizacji burzowej. Zachowane wody płytkich poziomów są silnie zanieczyszczone. W nieco mniejszym stopniu przeobrażona pozostaje sieć hydrograficzna na obszarach rolniczych Łodzi. W przeciwieństwie do innych dużych miast Polski, miasto nie posiada zasobów wód tranzytowych, co utrudnia prowadzenie odpowiedniej gospodarki wodno-ściekowej.

Intensywny rozwój przemysłu na ziemi łódzkiej spowodował wyczerpanie się zasobów wód powierzchniowych i zmusił fabrykantów do korzystania z wód podziemnych. Łódź jeszcze na początku XX w. nie posiadała wodociągów ani kanalizacji. Podstawowy projekt budowy wodociągu (autorstwa angielskiego inżyniera W. Lindleya), powstał w 1909 r., jednak jego realizację rozpoczął dopiero w roku 1925 jego współpracownik inż. S. Skrzywan (W. Biezanowski, *Z dziejów kanalizacji i wodociągów łódzkich*, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi, Łódź 2005). Wzrost liczby ludności, a co za tym idzie wzrost zużycia wody, spowodował konieczność rozpoczęcia poboru wody ze źródeł znajdujących się poza miastem (Tomaszów, Bronisławów). Obecnie niemalże całe zapotrzebowanie na wodę gospodarstw domowych, zabezpieczone jest z ujęć głębinowych. W wyniku upadku przemysłu, pobory wody i zrzuć ścieków malały. Mimo to jakość wody w obrębie miasta nie spełnia wymaganej III klasy czystości.

Dziś na terenie miasta istnieje 18 rzek, których ogólna długość wynosi blisko 110 km. Łódź położona jest w granicach czterech zbiorników wód geotermalnych. W najgłębszym i największym zbiorniku, usytuowanym na głębokości 2000 – 2450 m.p.p.m. temperatura wody wynosi 80 – 90 stopni.

Szata roślinna. W granicach administracyjnych Łodzi leży jeden z największych lasów komunalnych w Europie – Las Łagiewnicki o powierzchni 1200 ha. Ogólna powierzchnia lasów w Łodzi wynosi 2378 ha, w tym lasy gminne 1673 ha, Skarbu Państwa 233 ha oraz lasy prywatne o powierzchni 472 ha.

W Łodzi występują następujące rodzaje terenów zieleni: 33 parki zajmujące powierzchnię 512 ha, zieleńce, zieleń przyuliczna, osiedlowa i towarzysząca zabudowie ok. 1820 ha, ogrody działkowe - 711ha, Ogród Botaniczny – 64 ha, Miejski Ogród Zoologiczny – 18 ha. Najcenniejszymi terenami zieleni są parki miejskie. Większość z nich powstała na przełomie XIX i XX wieku. Pierwotne tereny leśne zamieniano w XIX i XX wieku na ogrody otaczające pałace fabrykantów. Do najcenniejszych parków należą Łagiewniki, Byszewy, Park im. J. Piłsudskiego na Zdrowiu, Park im. Ks. J. Poniatowskiego oraz Park Źródliska. Na terenie miasta występują również liczne rezerваты przyrody: Rezerwat Polesie Konstantynowskie, Rezerwat Las Łagiewnicki, Rezerwat Struga Dobieszkowska.

Flora Łodzi liczy ponad 1100 gatunków roślin. Z roślin naczyniowych, w Polsce Środkowej uznanych za ginące i zagrożone, na siedliskach naturalnych w Łodzi zachowało swoje stanowiska 66 gatunków. Spośród roślin naczyniowych prawnie chronionych, występują natomiast 33 gatunki, w tym 8 pod ścisłą ochroną. Ostoją najcenniejszych gatunków jest Las Łagiewnicki. Naturalne zróżnicowanie szaty roślinnej w Łodzi związane jest z bogactwem form terenu, różnorodnością typów gleb oraz warunków siedliskowych. W strefie Wzniesień Łódzkich znalazło to swoje odzwierciedlenie w mnogości zbiorowisk roślinnych. Obserwowane ubożenie zasobów flory wiąże się natomiast z rosnącą działalnością gospodarczą człowieka oraz presją urbanizacyjną.

Fauna. Istniejące w Łodzi obszary leśne i duże parki mają bogatą i różnorodną faunę. Na szczególną uwagę zasługują bezkręgowce, występujące w Lesie Łagiewnickim. Na terenie miasta występują 32 gatunki prawnie chronione. Występują tu również liczne gatunki kręgowców.

Formy ochrony przyrody. Obszary prawnie chronione na terenie Łodzi w 2006 r. stanowiły 5,75% (tj. 1685,5 ha) całej powierzchni miasta. Łódź posiada 37 parków spacerowo – wypoczynkowych o łącznej powierzchni 702,5ha (*Miasta Wojewódzkie. Podstawowe dane statystyczne. Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej i osiedlowej w 2007 r.*, s. 32), w tym 10 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Na terenie miasta w 2006 r. było prawie 80ha rezerwatów przyrody i 264 pomniki przyrody, które podlegają ochronie szczególnej.

Zanieczyszczenie środowiska. Łódź pozostaje jednym z miast w województwie o największym zanieczyszczeniu środowiska. Poza emisją „wysoką”, której źródłem są przede wszystkim wymienione wcześniej podmioty z sektora energetyki, znacznie bardziej niekorzystna sytuacja występuje w zakresie tzw. emisji „niskiej” (będącej konsekwencją m. in. ruchu samochodowego oraz zanieczyszczeń emitowanych przez gospodarstwa domowe z lokalnych źródeł grzewczych, w których wykorzystywane są konwencjonalne paliwa a często wręcz śmieci). Podobne tendencje wykazuje emisja hałasu, którego największymi źródłami są szlaki komunikacyjne.

2.1.5. Rys historyczny

Pierwsza wzmianka o Łodzi pochodzi z XIV wieku. W średniowieczu, tereny dzisiejszego miasta Łodzi porośnięte były borami, które przecinały liczne rzeki. W początkowych dziejach miasta, podstawowym zajęciem mieszkańców było rolnictwo, niewielu było tu rzemieślników. Prawa miejskie Łódź otrzymała od króla Władysława Jagiełły w 1423 roku.

Łódź nie miała ani murów, ani fos, była miastem otwartym. Na początku istnienia miasta, jego przestrzenny układ wyznaczał plac targowy, z którego rozchodziły się ulice łączące osadę z innymi miastami. Rozwój handlu i przemysłu w Królestwie Polskim zdeterminował także konieczność poprawy dostępności komunikacyjnej miasta, stąd jedną z pierwszych inwestycji był trakt z Łęczycy do Piotrkowa Trybunalskiego, który na obszarze Łodzi wyznaczono w miejscu obecnej ul. Piotrkowskiej.

Z początkiem XIX wieku rozpoczął się okres wyjątkowo dynamicznego rozwoju miasta. W Łodzi osiedlili się nowi mieszkańcy: rzemieślnicy i kupcy, którzy ożywili miejskie targi. W pierwszej połowie XIX wieku zniesiono granicę celną między Królestwem Polskim a Rosją, a dzięki staraniom Rajmunda Rembielińskiego w 1820 r. Łódź została zaliczona do tzw. miast fabrycznych, gdyż z uwagi na jej dogodnie położenie geograficzne i gęstą siatkę cieków wodnych, teren miasta świetnie nadawał się na zlokalizowanie w jego granicach osad fabrycznych, przeznaczonych dla sukienników i tkaczy. Dobre usytuowanie zapewniało obfitość wód na potrzeby przemysłu oraz zapewniało bliską lokalizację lasów, które stanowiły źródło materiału budowlanego. Korzystne było także położenie Łodzi przy trakcie

handlowym Łęczycy – Piotrków Trybunalski. Po obu stronach traktu piotrkowskiego wyznaczono place budowlane. Strefa mieszkaniowo-przemysłowa stanowiła zwarty obszar w kształcie prostokąta, oparta na zasadzie symetrii. Centrum Nowego Miasta stanowił ośmiokątny rynek (współcześnie Plac Wolności), oś południkową wyznaczał główny trakt miejski (dziś ul. Piotrkowska), natomiast układ równoleżnikowy wyznaczały obecne ulice: Legionów i Pomorska.

W 1823 r. powstał projekt założenia kolejnej osady przemysłowej. Na miejsce jej lokalizacji wyznaczono tereny zlokalizowane w dolinie Jasienia (okolice dzisiejszego Pl. W. Reymonta). Już w 1825 r. została uruchomiona pierwsza w mieście przędzalnia bawełny. W kolejnych latach Łódź przeżywała dynamiczny rozwój, gwałtownie zyskując nowych inwestorów. W 1839 r. w fabryce L. Geyera zainstalowano pierwszą w polskim przemyśle bawełnianym maszynę parową. W kolejnych latach pojawiła się mechaniczna przędzalnia oraz tkalnia. Łódź z roku na rok zwiększała liczbę swoich mieszkańców. Duża liczba ludności napływała z okolicznych wsi i miast, powstawały nowe osiedla mieszkaniowe: Bałuty i Chojny, a następnie kolejne dzielnice: Dąbrowa, Widzew, Karolew. Jednak miasto, szczególnie w sferze przestrzennej, nie było przygotowane na tak gwałtowny rozwój. Często budowano bez planów, w dowolnym miejscu, czasami nawet przy ścieżkach, które później przekształcano w drogi. Ulice powstawały samoistnie i przypadkowo, co prowadziło do chaosu urbanistycznego na przedmieściach miasta, które to na początku XX wieku zostały włączone w granice miasta Łodzi.

Dominacja produkcji bawełnianej łódzkiego włókiennictwa, pozwoliła miejscowym fabrykom przetrwać kryzys po upadku powstania listopadowego i represji gospodarczej Rosji wobec Królestwa Polskiego. W czasie kiedy upadł przemysł sukienniczy, tanie tkaniny bawełniane produkowane w Łodzi, znajdowały nabywców na rynku wewnętrznym. Wówczas okoliczne miejscowości (Zgierz, Ozorków) zostały zdominowane przez rozwijający się przemysł łódzki.

Lata 1870 – 1890 to okres najintensywniejszej w dziejach Łodzi rozbudowy i funkcjonowania przemysłu. W tym okresie powstało wiele fabryk bawełnianych, m.in. I. Poznańskiego i J. Heinzla. Łódź stała się największym w Królestwie Polskim ośrodkiem produkcji bawełny. Na tak dynamiczny rozwój łódzkiego przemysłu włókienniczego miała wpływ dobra koniunktura gospodarcza, związana z niezwykle chłonnymi wschodnimi rynkami zbytu oraz rozbudowa sieci kolejowej na ziemiach polskich i rosyjskich.

W czasie I wojny światowej, miasto znalazło się pod okupacją niemiecką. Wojna przerwała także okres dynamicznego rozwoju miasta. W tym czasie przemysł włókienniczy wszedł w fazę kryzysu. Zniszczenia wojenne, utrata wschodnich rynków zbytu, a zwłaszcza kryzys ekonomiczny, który miał miejsce w latach trzydziestych XX wieku, spowodował zastój przemysłu włókienniczego. To spowodowało upadek i likwidację wielu przedsiębiorstw, a w konsekwencji wysoki poziom bezrobocia. Dopiero przed wybuchem II wojny światowej nastąpiło niewielkie ożywienie, przejawiające się we wzroście produkcji oraz poziomu zatrudnienia. II wojna światowa ponownie zahamowała rozwój gospodarczy miasta. W tym czasie Łódź poniosła poważne straty materialne, spowodowane wywiezieniem przez okupanta maszyn, surowców oraz wyrobów gotowych. Ponadto, w 1940 r. hitlerowskie władze okupacyjne wydzieliły w mieście getto, w którym ulokowano 200 tys. ludności żydowskiej.

W okresie międzywojennym powstał oddział Wolnej Wszechnicy Polskiej, dający początek Uniwersytetowi Łódzkiemu. Po II wojnie światowej, Łódź stała się dużym ośrodkiem naukowym i akademickim. W okresie powojennym w gospodarce Łodzi rozwinęły się także nowe gałęzie przemysłu: elektromaszynowy, chemiczny, lekki (odzieżowy, tekstylny, skórzany, spożywczy).

Jednak mimo sprzyjającej sytuacji gospodarczej, w wyniku działań propagandowych, w okresie powojennym doprowadzono do dezintegracji świadomościowej społeczeństwa oraz do dezintegracji przestrzennej Łodzi. Prowadzone działania nie budowały poczucia wartości miasta wśród jego mieszkańców. Historyczne centrum Łodzi traktowane było jak pozostałość znienawidzonego przez komunistów kapitalizmu. Okres socjalizmu charakteryzował się również lekceważeniem wartości historycznej tkanki Łodzi, politycznymi doktrynami rozwoju budownictwa oraz rozwojem miasta na zewnątrz. Stan ten doprowadził do dezintegracji przestrzennej miasta, w którym można wyróżnić zaniedbane, lecz spójne, historyczne centrum o charakterze wielkomiejskim, znajdujące się w granicach tzw. kolei obwodowej (z lokalizacją na jej przeciwległych końcach dwóch dużych kompleksów

zabudowy fabryczno-rezydencjonalnej: Księży Młyn oraz zespół Izraela Poznańskiego, dziś znany pod nazwą Manufaktura) oraz dzielnice budowane z wielkiej płyty, zlokalizowane dookoła tego obszaru. Te dzielnice mieszkaniowe mają dziś charakter suburbiów (Retkinia, Widzew, Olechów, Teofilów). W okresie powojennym, poprzez nadmierne rozszerzanie granic miasta, nastąpiło „rozlanie się” miasta (ang. „urban sprawl”). Rozbudowa na zewnątrz spowodowała niejako odwrócenie się od centrum i zaniedbanie znajdującej się tam tkanki zarówno przestrzennej, społecznej, jak i gospodarczej.

Z kolei przemiany ustrojowe, jakie nastąpiły na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku, przyczyniły się do upadku przemysłu lekkiego oraz przyniosły następujące negatywne skutki:

- gospodarkę z przestarzałym, opóźnionym technicznie i niekonkurencyjnym przemysłem, przy braku wykształconych innych dziedzin gospodarki, w tym przede wszystkim usług;
- historycznie ukształtowaną, monokulturową strukturę gospodarki z dominacją przemysłu włókienniczego;
- dominację w przemyśle lekkim przedsiębiorstw dużych, które niezdolne były do szybkich przekształceń i skutecznej odpowiedzi na wyzwania nowych rynków;
- wysoki stopień zużycia majątku produkcyjnego i brak inwestycji modernizacyjnych niezbędnych do poprawy jakości wyrobów;
- niski poziom dochodów ludności miasta i regionu w stosunku do innych wielkich aglomeracji w kraju.

Należy jednak zaznaczyć, iż ostatnie lata to okres ponownego wzrostu miasta. Początek XXI wieku charakteryzuje się zdecydowanym przełamaniem monokultury przemysłowej, diametralną zmianą struktury sektorowej zarówno w obszarze zatrudnienia, jak i dochodowości. Łódź ponownie dla wielu przedsiębiorców tak zagranicznych, jak i krajowych stała się „Ziemią Obiecaną”.

2.1.6. Rys kulturowy

Dziś ludność Łodzi stanowią w przeważającej liczbie Polacy. Jednak znaczący wkład w rozwój miasta mają cztery kultury: polska, żydowska, niemiecka i rosyjska.

Rozwój przemysłowej Łodzi w XIX wieku przyczynił się do napływu imigrantów. Nowo przybyli mieszkańcy przyjeżdżali tu w odpowiedzi na zapotrzebowanie na ówczesnych specjalistów – włókienników. Pochodzili oni przede wszystkim ze Śląska oraz Niemiec. Duży odsetek imigrantów pochodził także z ziem polskich zaboru pruskiego. Szczególnie Niemcy byli dobrze zaznajomieni z tajnikami włókiennictwa, których to Polacy i Żydzi musieli dopiero się uczyć. Powszechne zmiany ekonomiczno-społeczne spowodowały pojawienie się pierwszych przedstawicieli elit fabrycznych, takich jak przedsiębiorcy z Saksonii. Warunki do osiedlenia były w tym czasie bardzo zachęcające, każdy bowiem, kto dowiódł swych tkackich umiejętności przed władzami miasta i wyraził chęć osiedlenia się w Łodzi otrzymywał działkę, materiał do budowy domu oraz pożyczki pieniężne. W wyniku osadnictwa niemieckiego, a z czasem również żydowskiego, Łódź stała się miastem wielokulturowym. Rusyfikacja administracyjna po Powstaniu Listopadowym i Styczniowym sprawiła, że w mieście zagościli również Rosjanie. Była to bardzo wpływowa nacja, która zajmowała główne stanowiska w administracji i oświacie. Rezultatem dominacji zaborcy był między innymi ogromny wpływ języka rosyjskiego na język polski. Ważnym narodem, który zamieszkiwał ziemię łódzką byli także Żydzi. Przedsiębiorcy pochodzenia żydowskiego byli w dużej mierze współtwórcami potęgi przemysłowej miasta.

W przededniu wybuchu II wojny światowej, w 1939 r. miasto liczyło niemal 680 tysięcy mieszkańców. Wśród nich 57,1% stanowili Polacy, 33,8% Żydzi, 8,8% Niemcy oraz 0,3% inni. Struktura narodowościowa mieszkańców Łodzi była zatem ściśle związana z dziejami historycznymi ziem polskich, przede wszystkim z polityką zaborców, a następnie okupantów.

Tradycje kulturowe pierwszych osadników zostały wyniesione z rodzimych środowisk. Przybysze z krajów niemieckich, jako najbardziej ekspansywni, zaszczepiali swoje zwyczaje wśród pozostałej ludności. Jako pierwsi zakładali cechy rzemieślnicze, stowarzyszenia

kulturalne, muzyczne, itp. Organizując w ten sposób życie zawodowe i towarzyskie, upowszechniali jednocześnie etykę zawodową i kulturę życia codziennego.

Ostoją polskości był Kościół katolicki. Życie kulturalne organizowały miejskie elity, które skupiały się wokół Kościoła. Dużą rolę odgrywały bractwa religijne i chóry kościelne. To dzięki nim upowszechniono język i kulturę polską. Zaczęły powstawać różne ośrodki kulturalne, m.in. teatry, których repertuar grany był przez rodzimych mieszkańców różnych nacji.

Dzięki dialogowi między wszystkimi kulturami, Łódź intensywnie się rozwijała. Powstawały szkoły, szpitale, miejsca rozrywki kulturalnej oraz sportowej, zagęszczała się sieć komunikacyjna, wyrastały nowe osiedla robotnicze. Dialog zapoczątkowany w XIX wieku, został jednak poddany próbie w czasie II wojny światowej. Poszczególne środowiska zaczęły się izolować, chcąc przez to dominować nad innymi. Od samego początku wojny hitlerowcy przystąpili do łamania siły gospodarczej i zubożenia Żydów. Ograniczono ich prawa i konfiskowano majątki, umieszczano na terenie wydzielonego getta. Po wojnie ocaleni opuścili Łódź, udając się do Izraela. Tereny ziemi łódzkiej opuściła także ludność niemiecka. W konsekwencji w latach 70-tych XX wieku, 99% ludności miasta stanowili Polacy.

O tradycji kulturowej miasta Łodzi przypomina współcześnie odbywający się corocznie w Łodzi Festiwal Dialogu Czterech Kultur, odwołujący się do faktu, że miasto zostało zbudowane na fundamentach kultury żydowskiej, polskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

Obecnie, liczne ślady osadnictwa poszczególnych nacji odnaleźć można w architekturze miasta. O obecności Rosjan w Łodzi świadczy m. in. cerkiew św. Aleksandra przy ul. Kilińskiego (obecnie katedra prawosławna) oraz cerkiew św. Olgi przy ul. Piramowicza. Przed I wojną światową, w Łodzi były 3 prawosławne cmentarze. Swoje odzwierciedlenie w architekturze miasta miał również napływ wielu fabrykantów pochodzenia niemieckiego. Rodziny Scheiblerów, Kindermannów, Biedermannów, Geyerów, Grohmannów, Heinzlów pozostawiły wspaniałe pałace, wille oraz zespoły fabryczne, które do dziś stanowią o tożsamości i historii miasta.

Członkowie Gminy Żydowskiej już od początku swojego osiedlenia się w Łodzi finansowali działalność charytatywną, budowę szpitali i szkół. Wraz z pojawieniem się Żydów, zaczęły powstawać synagogi. Rozmieszczenie synagog na terenie miasta jest powiązane z obszarami zwartej zamieszkania ludności żydowskiej. We wschodniej części miasta, na powierzchni 41 ha, znajduje się największy w Europie cmentarz żydowski. Nekropolia ta zawiera dziś ok. 160 tysięcy nagrobków, a wśród nich prawdziwe dzieła sztuki i architektury.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

2.2.1. Infrastruktura techniczna

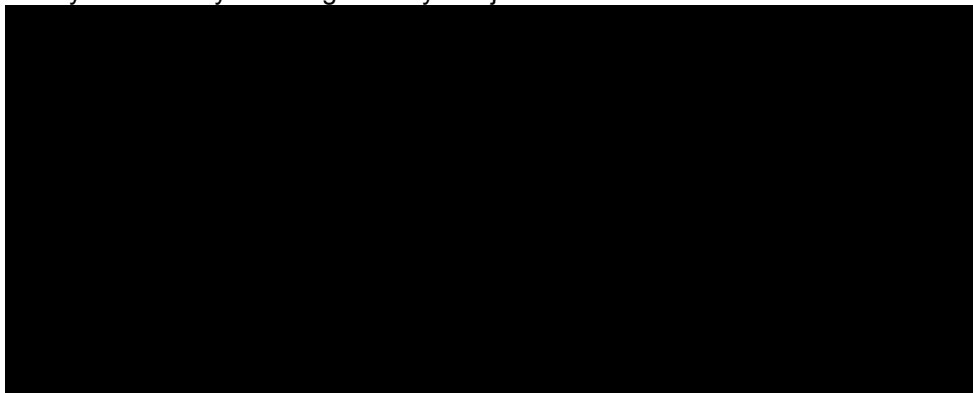
Infrastruktura techniczna jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju miast. Stopień rozwoju sieci infrastrukturalnej oraz stan techniczny infrastruktury może być szansą, ale również barierą rozwoju miasta czy gminy. Podstawowymi elementami infrastruktury technicznej są: sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, energetyczna, ciepłownicza oraz sieć drogowa i kolejowa.

Sieć energetyczna. Na system elektroenergetyczny Łodzi składają się elektrociepłownie, stacje transformatorowe 220/110 kV i linie 220 kV, stacje transformatorowe 110 kV/SN i linie 110 kV, stacje transformatorowe SN/nn wraz z liniami SN i - jako ostatnie ogniwo łączące system elektroenergetyczny z odbiorcą - sieci niskiego napięcia. Sytuację Łodzi związaną z zaopatrzeniem terenów miasta w energię elektryczną można uznać za zadowalającą. Źródłami zasilania Łodzi, oprócz trzech elektrociepłowni zlokalizowanych na obszarze miasta (w których produkcja energii elektrycznej uzależniona jest od zapotrzebowania na ciepło, a tym samym w okresie letnim pozostaje znikoma), są również stacje transformatorowe 110 kV/SN, zasilane z sieci 220 kV. Stacje te posiadają rezerwę zasilania pokrywającą od 75% (dla stacji Śródmieście) do 100% zapotrzebowania. Problemem (szczególnie na peryferiach) jest jednak niski stopień skablowania linii energetycznych oraz niekompletność oświetlenia miasta (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi*).

W 2006 r., na terenie miasta zarejestrowanych było 326.711 odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu. Należy również zauważyć, że zużycie energii elektrycznej niskiego

napięcia w Łodzi systematycznie rośnie i w 2006 r. wynosiło 616.655 MW na godzinę, co daje 811,1 kW /h na 1 mieszkańca i jest wyższe od średniego zużycia w Polsce (743 kW/1 na 1 mieszkańca).

Wykres 4. Zużycie energii elektrycznej w Łodzi w latach 1995 – 2006 w MW/h

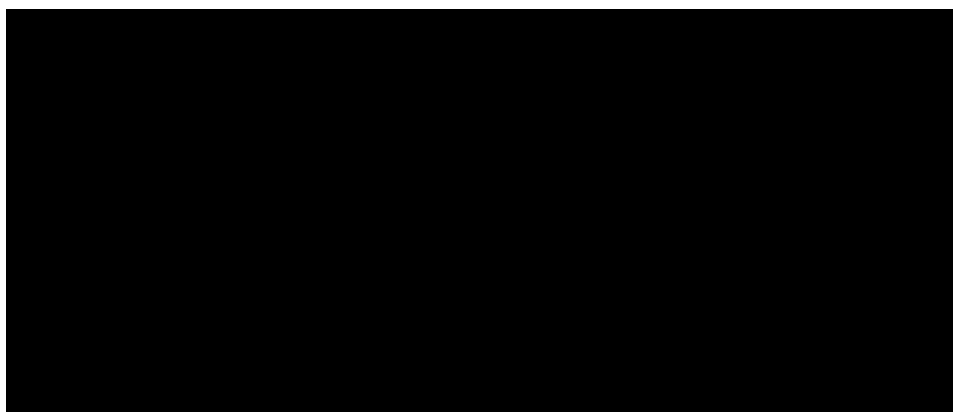

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Poziom zużycia energii elektrycznej w Łodzi jest niższy niż w innych miastach Polski (m.in. Warszawa – 940,9 kW/h, Kraków – 1005,8 kW/h, Poznań – 815,9 kW/h), jednak z powodów innych niż niedostatek tej energii. W żadnym obszarze obsługi stacji 110/15KV, możliwości systemu nie są wykorzystane w całości, a niekiedy wykorzystanie to sięga jedynie 25% (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi*). Warto podkreślić istotność tych danych, zwłaszcza wobec faktu, że wielkość zużywanej energii elektrycznej świadczy m.in. o rozwoju gospodarczym miasta. Wskaźnik zużycia energii elektrycznej na mieszkańca Łodzi jest wyższy od ogólnopolskiego, ale zdecydowanie niższy od innych dużych, dynamicznie rozwijających się miast w Polsce.

Sieć wodociągowa. Większość terenów pełniących w mieście funkcje mieszkaniowe, wyposażona jest w infrastrukturę wodociągową. Jednak w obrębie zwartej strefy zurbanizowanej, wciąż około 274 ha (2,2% powierzchni tej strefy) i około 918 ha terenów strefy zurbanizowanej położonych peryferyjnie (rozproszonych i zagospodarowanych ekstensywnie), nie jest wyposażonych w sieć wodociągową (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi, Część I*). W 2006 roku, z instalacji wodociągowych korzystało 94,6% ludności miasta.

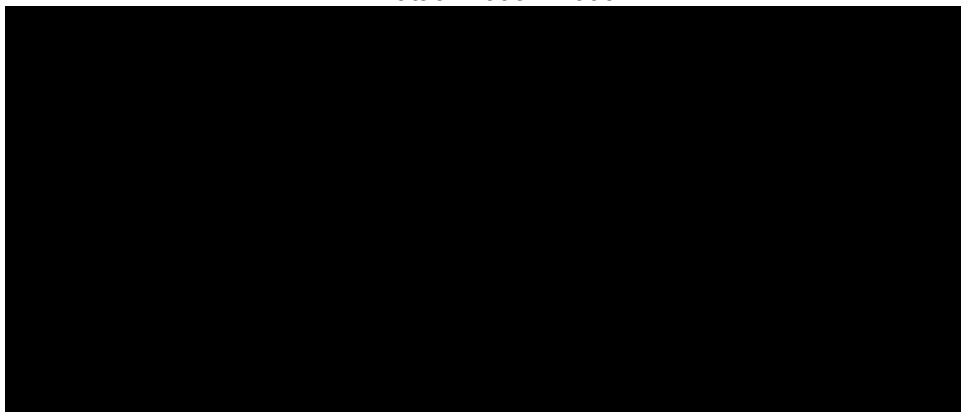
Wykres 5. Długość sieci wodociągowej w Łodzi w latach 1995 – 2006 w km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Długość eksploatowanej rozdzielczej sieci wodociągowej miasta wynosi 1.224,2km. Gęstość rozdzielczej sieci wodociągowej wynosi natomiast 417km/100 km². Liczba połączeń sieci wodociągowej prowadzonej do budynków mieszkalnych w 2006 r. kształtowała się na poziomie 24.155. Zużycie wody w wodociągów w gospodarstwach domowych w 2006 r. wyniosło 49,9 m³ na jednego mieszkańca.

Wykres 6. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w m³ na jednego mieszkańca w latach 1995 – 2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Rozwój komunalnego systemu zaopatrzenia w wodę nastąpił dopiero od 1934 roku. System wodociągowy Łodzi oparty został o dwa źródła zasilania: wody gruntowe – ujmowane na terenie miasta i w Rokicinach oraz wody powierzchniowe – ujmowane z rzeki Pilicy w Tomaszowie Mazowieckim. Obecnie Łódź w większości zaopatrywana jest w wodę z ujęć głębinowych i jedynie kilkanaście tysięcy m³ na dobę dostarczanych jest z rzeki Pilicy. Tereny, które w chwili obecnej nie posiadają sieci wodociągowej, to przede wszystkim tereny użytkowane rolniczo oraz tereny dolin rzecznych. Istniejący, miejski system wodociągowy jest w stanie zapewnić doprowadzenie wody do użytkowników w zasadzie na całym obszarze miasta. Łódź posiada 28 ujęć głębinowych, z których woda trzema wodociągami transportowana jest do odbiorców. Są to wodociągi: „Tomaszów – Łódź”, którym płynie woda z ujęcia z rzeki Pilicy oraz z 8 studni w Rokicinach, „Sulejów – Łódź”, którym płynie woda z 7 studni z okolic Zalewu Sulejowskiego oraz największy wodociąg „Dąbrowa”, którym płyną wody głębinowe z 13 studni zlokalizowanych na terenie Łodzi oraz jej obrzeżach.

Głównym materiałem, z którego zbudowane są magistrale wodociągowe jest żeliwo. Z tego tworzywa wykonane jest ponad 80% długości sieci. Pozostałe 20% w większości zbudowane jest ze stali ocynkowanej (15%) oraz z żelbetu, PCV, żeliwa sferoidalnego i azbestocementu. Prawie 65% tej części łódzkiej sieci wodociągowej eksploatowana jest od ponad 30 lat.

Tabela 3. Struktura materiałowa oraz okres eksploatacji łódzkiej sieci wodociągowej (stan z dnia 31.12.2006 r.)

Magistrale wodociągowe		Sieć rozdzielcza	
rodzaj materiału	%	rodzaj materiału	%
żeliwo	80,6	żeliwo	49,63
beton	0,02	żeliwo sferoidalne	2,64
żelbet	2,17	PVC	34,92
żeliwo sferoidalne	0,64	PE	0,16
PVC	1,02	stal ocynkowana	0,41
stal ocynkowana	15,17	azbestocement	7,2
azbestocement	0,38	PEHD	5,04
okres eksploatacji	%	okres eksploatacji	%
do 5 lat	0,06	do 5 lat	4,18
od 6 do 10 lat	0,23	od 6 do 10 lat	5,31
od 11 do 20 lat	19,51	od 11 do 20 lat	23,55
od 21 do 30 lat	17,07	od 21 do 30 lat	13,98
od 31 do 50 lat	44,61	od 31 do 50 lat	38,63
powyżej 50 lat	18,52	powyżej 50 lat	14,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Łódzkiej Spółki Infrastrukturalnej.

Miejska sieć wodociągowa w większości wykonana jest z przestarzałych materiałów i często ulega uszkodzeniom. Szczególnie słabym stanem technicznym i licznymi awariami charakteryzują się odcinki sieci wykonane w latach 50. i 60. XX wieku. Rury wykonane z żeliwa, które stanowią większość elementów sieci, ze względu na gromadzące się w nich osady i zanieczyszczenia stają się z upływem czasu coraz bardziej uciążliwe w użytkowaniu i przyczyniają się do pogarszającej się jakości wody trafiającej do odbiorców. Należy przy tym wskazać, iż do końca 2032 roku, miasto zobowiązane jest do wymiany wszystkich sieci

zbudowanych do końca lat 70. XX wieku, wykonanych z azbestocementu, które są szkodliwe dla zdrowia.

W roku 2007, liczba awarii sieci wodociągowej wyniosła w sumie 534, z czego 14 dotyczyło magistrali wodociągowych, 314 sieci rozdzielczej oraz 206 przyłączy. W ostatnich latach zmniejszyła się liczba awarii magistrali wodociągowych, jednak mimo prowadzonych prac związanych z modernizacją sieci wodociągowej, liczba awarii sieci rozdzielczej na terenie miasta pozostaje wciąż na stosunkowo wysokim poziomie.

Tabela 4. Liczba awarii na sieci wodociągowej w latach 2003 – 2007

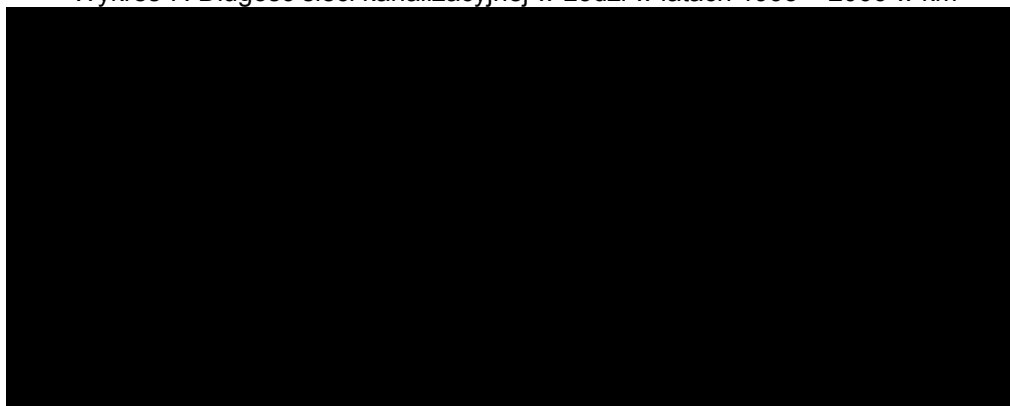
Rok	Liczba awarii		
	magistrali	sieci rozdzielczej	przyłączy
2003	36	329	336
2004	22	254	264
2005	14	302	306
2006	22	340	283
2007	14	314	206

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Łódzkiej Spółki Infrastrukturalnej.

Od 2004 roku prowadzone są prace związane z rozbudową i modernizacją istniejącej sieci wodociągowej na terenie miasta. Dzięki pozyskanym środkom finansowym z Funduszu Spójności na realizację projektu pt. „Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II”, do końca 2009 r. sieć wodociągowa ma objąć całą zurbanizowaną strefę miasta. W ramach projektu wybudowanych zostanie 64 km sieci wodociągowej. Zmodernizowane zostaną również 104 km sieci wodociągowej. Część środków z projektu przeznaczona została ponadto na rozbudowę systemu uzdatniania wody.

Sieć kanalizacyjna. System odprowadzenia ścieków jest jednym z ważniejszych elementów infrastruktury miejskiej. Zaopatrzenie terenów miejskich w sieć wodociągową i kanalizacyjną stanowi podstawowy element warunkujący rozwój gminy, który decyduje zarówno o poziomie życia mieszkańców gminy, jak też o atrakcyjności jej terenów dla potencjalnych inwestorów. System kanalizacji służy do odprowadzania z terenów zabudowanych wszelkich wód zużytych i opadowych, ogólnie zwanych ściekami. Sieć kanalizacyjna składa się z następujących elementów: oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnej oraz przepompowni ścieków.

Wykres 7. Długość sieci kanalizacyjnej w Łodzi w latach 1995 – 2006 w km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

W Łodzi, długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej w 2006 r. wynosiła 902,5 km, a z systemu kanalizacyjnego korzystało 85% ludności miasta. Łódź jednak pod tym względem pozostaje w tyle za największymi miastami Polski, których większy procent mieszkańców korzysta z miejskiej sieci kanalizacyjnej (Warszawa 91,1%, Kraków 89,3%, Poznań 89,6%, Wrocław 87,1%) (*Bank Danych Regionalnych GUS*). Choć nie wszystkie gospodarstwa domowe w mieście podłączone są do miejskiej sieci kanalizacyjnej, to ponad 97% ludności miasta korzysta z oczyszczalni ścieków (Grupowej Oczyszczalni Ścieków lub innej) (*Rocznik statystyczny województw 2007*).

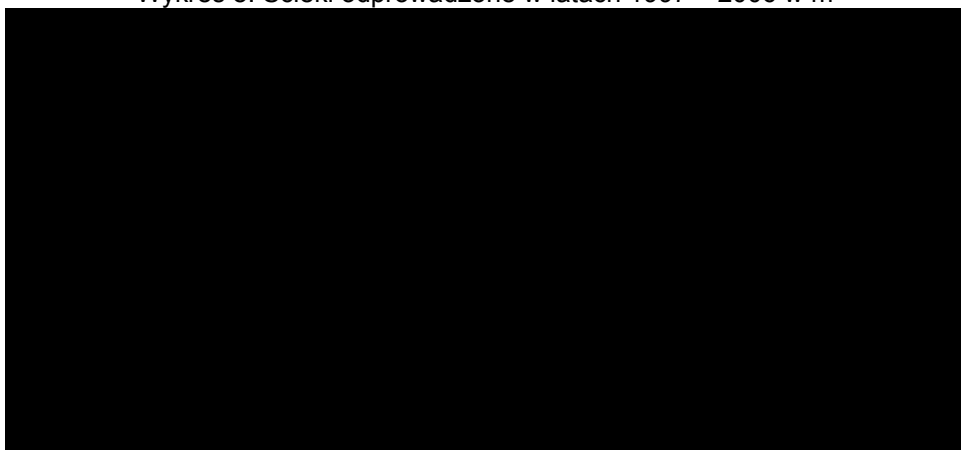
Gęstość rozdzielczej sieci kanalizacyjnej wynosi 308 km/100 km². Liczba podłączeń sieci kanalizacyjnej prowadzonej do budynków mieszkalnych w 2006 r. kształtowała się na poziomie 15.794.

System kanalizacji sanitarnej zapewnia bezawaryjny (w 100% przy suchej pogodzie) stopień odprowadzenia ścieków do głównego odbiornika jakim jest Grupowa Oczyszczalnia Ścieków (GOŚ). Grupowa Oczyszczalnia Ścieków w Łodzi oczyszczająca ścieki z Łodzi, Pabianic i Konstantynowa Łódzkiego, położona jest na prawym brzegu rzeki Ner, na styku granic gmin: Łódź, Pabianice oraz Konstantynów. Przepustowość GOŚ wynosi 215300 m³/dobę. Oczyszczalnia obsługuje 96,6% ludności Łodzi. W pobliżu rzeki znajdują się składowiska dla produktów ubocznych procesu oczyszczania, tj. skratek, piasku i osadu. Oczyszczalnia wraz z terenami obiektów z nią związanych oraz strefą ochronną zajmuje powierzchnię 366ha, w tym część podstawowa – 95,6 ha.

Ilość ścieków wytwarzanych przez mieszkańców Łodzi ulega systematycznemu zmniejszeniu. W 1989 r. ilość ścieków wyniosła 139575 tys. m³ natomiast w roku 2006 już tylko 53843,6 tys. m³. W roku 2006, 99,3% ścieków wymagających oczyszczenia, stanowiły oczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne.

Istniejąca sieć kanalizacji deszczowej (ogólnospławnej i rozdzielczej) w mieście jest przeważnie w dobrym stanie. Jedynie podczas wyjątkowo ulewnych opadów sieć nie jest w stanie przejąć całej ilości wody, co powoduje występowanie rozlewisk (głównie pod wiadukami drogowymi i kolejowymi).

Wykres 8. Ścieki odprowadzone w latach 1997 – 2006 w m³

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Od 2004 roku, prowadzone są prace związane z rozbudową i modernizacją istniejącej oczyszczalni finansowane ze środków Funduszu Spójności w ramach projektu „Oczyszczanie ścieków w Łodzi (Faza I)”. Na dzień dzisiejszy została wybudowana i zmodernizowana część przepływowa oczyszczalni, w trakcie realizacji jest kontrakt nr 04 pn. „Gospodarka osadowa na GOŚ ŁAM” realizujący instalację instalacji termicznego przekształcania osadów ściekowych i skratek wraz ze składowiskiem odpadu z niej. Instalacja ta po zrealizowanej na oczyszczalni w Olsztynie i Petrochemii w Płocku będzie jedną z najnowocześniejszych instalacji w Polsce. Koniec realizacji kontraktu przewidziany jest w roku 2009. Po zakończeniu tej instalacji miasto Łódź będzie miało jedną z najnowocześniejszych oczyszczalni w Polsce, która spełniać będzie wymagania prawa polskiego i dyrektyw unijnych.

Od 2004 roku, prowadzone są prace związane z rozbudową i modernizacją istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie miasta. Dzięki pozyskanym środkom finansowym z Funduszu Spójności na realizację kolejnego projektu „Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II” do końca 2009 r. sieć kanalizacyjna ma objąć całą zurbanizowaną strefę miasta. W ramach projektu wybudowanych zostanie 169 km kanalizacji sanitarnej, 93 km kanalizacji deszczowej i 64 km sieci wodociągowej. Zmodernizowane zostanie również 18 km sieci kanalizacyjnej sanitarnej i 25 km sieci deszczowej, znajdujące się głównie w Śródmieściu Łodzi.

Sieć gazowa. Sieć gazowa stanowi wydzielony element infrastruktury miejskiej, służący zaspokojeniu potrzeb w zakresie dostawy gazu przewodowego dla celów bytowych i grzewczych. Na system gazyfikacyjny Łodzi składają się: sieć zasilająca, stacje redukcyjne

I stopnia oraz II stopnia, sieci rozdzielcze. W granicach miasta istnieją dwa systemy rozprowadzenia gazu – system sieci niskoprężnej o parametrach ciśnienia roboczego 1800-2.500 Pa oraz system sieci średniego ciśnienia o parametrach ciśnienia roboczego 100-300 kPa. Sieci niskoprężne, jako preferowane do zaopatrzenia budownictwa wielorodzinnego oraz rejonów gęstej zabudowy jednorodzinnej, występują w zdecydowanej przewadze. System sieci średniego ciśnienia stosowany jest najczęściej na terenach osiedli budownictwa jednorodzinnego i terenach rolniczych. W obrębie miasta zrealizowanych jest ok. 1.060 km gazociągów. W roku 2006, zużycie gazu kształtowało się na poziomie ok. 95 mln m³. Gęstość sieci gazowej wynosi 356,3 km/100 km² i w ostatnich latach systematycznie wzrasta (od 2003 r. o ok. 4%). Zużycie gazu z sieci w 2006 r. kształtowało się na poziomie 123,9 m³ na 1 mieszkańca Łodzi. Obecnie w mieście istnieje 24706 czynnych przyłączy do sieci budynków mieszkalnych, co oznacza, że niemal 83% mieszkańców Łodzi korzysta z gazu sieciowego.

Wykres 9. Gęstość sieci gazowej w km/100km²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Potrzeby w zakresie zaopatrzenia w gaz pokrywane są dostawami spoza województwa, magistralami gazowymi z następujących kierunków: Gostynina, Turku, Mszczonowa, Końskiego i Częstochowy. Obecne możliwości zasilania gazem z sieci krajowej zapewniają zaspokojenie szacunkowego zapotrzebowania (uwzględniającego zarówno indywidualnych odbiorców, jak i lokalne kotłownie i przemysł).

Sieć ciepła. Sieć ciepła na terenie miasta obsługiwana jest przez firmę Dalkia S.A., która obsługuje trzy elektrociepłownie w Łodzi (Elektrociepłownia nr 2, Elektrociepłownia nr 3, Elektrociepłownia nr 4) oraz przez lokalne kotłownie. Spółka Dalkia S.A. zapewnia dostarczenie energii cieplnej do ok. 60% budynków podłączonych do sieci. Długość sieci cieplnej na terenie miasta Łodzi wynosi 591,5 km wg stanu z 31.12.2006 r. Zużycie energii cieplnej w okresie 2003 – 2006 zmniejszyło się o prawie 16% i w roku 2006 wyniosło 10.432 tys. GJ sprzedanej energii. O 1/5 zmniejszyła się również liczba kotłowni i o ponad 40% długość połączeń sieci cieplnej do budynków i innych obiektów dostarczających energię. Łączna kubatura budynków ogrzewanych centralnie wyniosła w 2006 roku 80.600 dam³ i wzrosła o ponad 27% w stosunku do 2003 r.

Tabela 5. Sprzedaż energii cieplnej oraz długość sieci cieplnej na terenie miasta w latach 2003 – 2006

Sprzedaż energii cieplnej	jednostka	2003	2004	2005	2006
ogółem	GJ	12 098 797,0	11 236 438,0	10 887 723,0	10 432 820,6
budynki mieszkalne	GJ	9 979 226,0	9 342 148,0	9 056 607,0	8 724 923,0
urzędy i instytucje	GJ	2 119 571,0	1 894 290,0	1 831 116,0	1 707 897,6
Kotłownie i sieć ciepła	jednostka	2003	2004	2005	2006
kotłownie ogółem	ob.	138	139	116	116
długość sieci cieplnej przesyłowej	km	608,0	610,9	590,6	591,5
długość połączeń sieci cieplnej do budynków i innych obiektów	km	332,2	322,3	239,9	231,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS.

Gospodarka odpadami. W Łodzi rocznie zbieranych jest ponad 300 tys. ton odpadów komunalnych. Liczba zbieranych odpadów komunalnych systematycznie wzrasta - w 2004 r. wynosiła 288,7 tys. ton, a w 2007r. 322,5 tys. ton. Infrastruktura związana z gospodarką odpadami komunalnymi w Łodzi to dwie sortownie odpadów komunalnych o łącznej wydajności 130 tys. ton/rok, kompostownia: pryzmowa o wydajności 7 tys. ton/rok i biokontenerowa o wydajności 12 tys. ton/rok, trzy stacje przeładunkowe oraz składowisko balastu o pojemności 750 tys. m³. Dzięki istniejącym w Łodzi instalacjom do zagospodarowywania odpadów komunalnych, możliwe jest poddanie ich odzyskowi i ograniczenie składowania. Prawie połowa zbieranych odpadów komunalnych poddawana jest odzyskowi. W 2007 r. w sortowniach poddano odzyskowi 26,9 % masy zebranych odpadów, a wysegregowane w sortowni surowce wtórne skierowano do recyklerów. Natomiast w kompostowni w 2007 r. poddano odzyskowi 13,7 % odpadów ulegających biodegradacji (odpady z pielęgnacji terenów zielonych, z targowisk) w stosunku do wytworzonych w 1995 r. W kompostowni wytwarzany jest wysokiej jakości kompost tzw. próchniaczek, posiadający decyzję na wprowadzenie do obrotu. Odpady pozostające po sortowaniu kierowane są na składowisko balastu. Około połowa zebranych odpadów po przeładunku w stacjach przeładunkowych kierowana jest na składowiska poza Łódź. Odpady wywożone są przez szereg wyspecjalizowanych firm zajmujących się na terenie miasta zbiórką i transportem na komercyjne składowiska odpadów w Kamieńsku i Krośniewicach.

Istniejące na terenie Łodzi instalacje gospodarki odpadami mają niewystarczające moce przerobowe w stosunku do potrzeb miasta. Planowane jest wybudowanie do 2013 r. instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych o wydajności 250 tys. ton/rok.

Tabela 6. Charakterystyka infrastruktury związanej z gospodarką odpadami

Nazwa	Lokalizacja (adres)	Rodzaj odpadów
Sortownia i Stacja Przeładunkowa Odpadów Komunalnych Łódź Lublinek MPO – o wydajności 82,5 tys ton/rok	ul. Zamiejska	Odpady komunalne zmieszane
Sortownia i Stacja Przeładunkowa Odpadów Komunalnych ZRK- o wydajności 50 tys. ton/rok	ul. Swojska 4	Odpady komunalne zmieszane,
Składowisko balastu – 750 tys. m ³	ul. Zamiejska	Balast po sortowaniu odpadów komunalnych
Stacja Przeładunkowa Remondis	ul. 3-go Maja	Odpady komunalne zmieszane
Kompostownia Odpadów Organicznych Łódzki Zakład Usług Komunalnych – 19 tys. ton/rok	ul. Sanitariuszek 70/72	Odpady zielone Odpady wielkogabarytowe
Remondis Elektrorecykling Zakład Przetwarzania	ul. Pryncypalna 132/134	Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
Bio-elektra – instalacja do sterylizacji odpadów	ul. Zamiejska	Odpady komunalne

Źródło: Projekt *Planu Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019*

Od 2004 roku do 2008 realizowane były prace związane z budową i modernizacją obiektów gospodarki odpadami finansowane m.in. środków z Funduszu Spójności w ramach projektu „Gospodarka odpadami komunalnymi w Łodzi”. Na dzień dzisiejszy zostały wybudowane następujące obiekty:

- sortownia odpadów komunalnych ze stacją przeładunkową o zdolności przerobowej sortowni 82,5 tys.ton/rok zapewniająca odzysk surowców wtórnych w ilości 14,3 tys.ton/rok,
- rozbudowana została istniejąca kompostownia odpadów organicznych. Obecna wydajność wynosi 18 tys. ton/rok w tym 7 tys.ton/rok – metoda tradycyjna i 12 tys.ton/rok – metoda przyspieszonego kompostowania w wyniku czego otrzymujemy 10 tys.ton/rok kompostu. W lipcu 2007 ŁZUK otrzymał decyzję Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na wprowadzenie do obrotu kompostu.
- składowisko balastu o powierzchni 9 ha do składowania pozostałości po procesie sortowania odpadów komunalnych przez ok. 12-15 lat.

Odpady komunalne pochodzące z pielęgnacji terenów zielonych oraz odpady organiczne z targowisk wykorzystywane są do produkcji kompostu. Metodą naturalnego pryzmowania w Kompostowni przerabia się rocznie ok. 7 tys. ton odpadów oraz metodą przyspieszonego kompostowania ok. 12 tys. ton, z czego uzyskuje się ok. 10 tys. ton kompostu wykorzystywanego jako nawóz w rolnictwie i ogrodnictwie (*Plan Gospodarki Odpadami 2007-2014*).

Sieć drogowa. Według stanu na 31 grudnia 2007 roku, Zarząd Dróg i Transportu w Łodzi zarządza na terenie miasta następującymi kategoriami dróg publicznych (*Raport o stanie miasta 2007*):

- drogami kategorii krajowej - 64 km,
- drogami kategorii wojewódzkiej - 14,8 km,
- drogami kategorii powiatowej - 388,3 km,
- drogami kategorii gminnej - 606,9 km.

Z punktu widzenia gęstości sieci drogowej, Łódź i obszar aglomeracji łódzkiej dysponują siecią o prawidłowej gęstości, w tym także dróg o parametrach wyższej przepustowości (wielopasmowych). Niemniej w sieci podstawowej znajduje się kilka wąskich gardeł przepustowości. Choć stan techniczny dróg znacznie się poprawił i wciąż trwają wzmożone prace remontowe na terenie miasta, jest on wciąż niezadowolający. W układzie śródmiejskim większość ulic jest jednoprzestrzenna, gęsto zabudowana, wąska, często z parkowaniem przykrawężnikowym, ograniczającym przepustowość ulicy. W większości przypadków parametry techniczne ulic nie odpowiadają obecnej funkcji ulicy w układzie komunikacyjnym miasta. Sieć uliczną Śródmieścia tworzą głównie ulice o przekrojach 1 x 2 (3) pasy ruchu, z jezdniami o szerokości 7-10 m i wąskimi chodnikami, prowadzone w gęstej zabudowie kamienicznej lub fabrycznej. Sieć drogowo-uliczną miasta tworzy prostokątny układ śródmiejski oraz promieniste trasy przekraczające kolej, pełniące rolę dróg wylotowych z miasta i obsługujące nowe dzielnice mieszkaniowe położone poza obwodem kolejowym. Długość ulic w mieście wynosi ogółem 1064,5 km (*Zintegrowany Planu Rozwoju Transportu Publicznego Aglomeracji Łódzkiej, Diagnoza*).

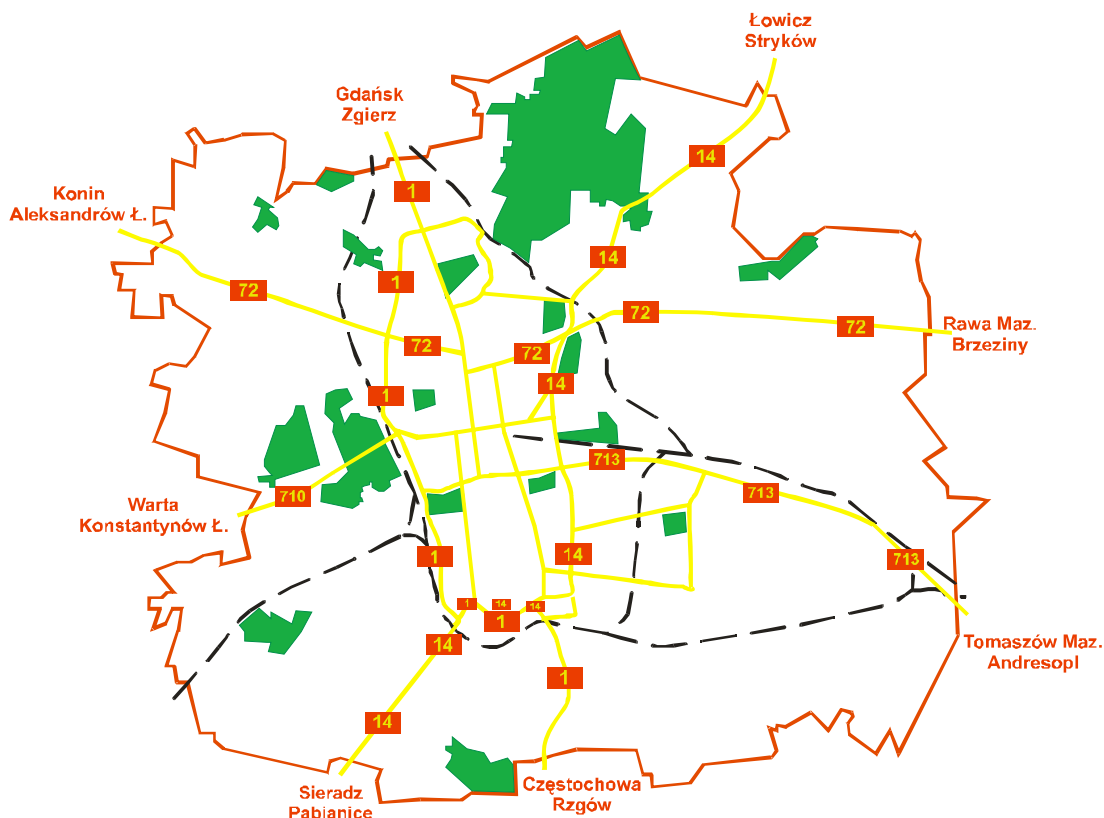
Układ drogowy miasta Łodzi oparty jest o zasadnicze trasy drogowe o zasięgu krajowym:

- drogę krajową nr 1 (Gdańsk - Świecie - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Dąbrowa Górnicza - Tychy - Bielsko Biała - Cieszyn), która przechodzi przez miasto na długości 19,2 km z północy na południe (ul. Zgierska, al. Włókniarzy, al. Jana Pawła II, ul. Pabianicka, ul. Paderewskiego, ul. Rzgowska);
- drogę krajową nr 14 (Łowicz - Głowno - Łódź - Pabianice - Sieradz - Walichnowy), która przechodzi przez Łódź na długości 20,6 km z północy na południe (ul. Strykowska, al. Palki, al. Kopcińskiego, al. Śmigłego-Rydza, ul. Broniewskiego, ul. Paderewskiego, ul. Pabianicka);
- drogę krajową nr 71 (Stryków - Zgierz - Aleksandrów Łódzki - Konstantynów Łódzki - Pabianice - Rzgów), która jest północną, zachodnią i południową obwodnicą Łodzi. Droga przy granicy Łodzi i Zgierza na długości 34,4 km na obszarze miasta;
- drogę krajową nr 72 (Konin - Turek - Poddębice - Łódź - Brzeziny - Rawa Mazowiecka), która przechodzi przez miasto na długości 20,8 km ze wschodu na zachód (ul. Aleksandrowska, ul. Limanowskiego, al. Sikorskiego, ul. Łagiewnicka, ul. Inflancka, al. Wojska Polskiego, ul. Brzezińska).

Ponadto przez teren miasta przebiegają drogi wojewódzkie (*Dane ZDiT*, stan na 1.01.2008):

- droga wojewódzka nr 710 (Łódź - Konstantynów Łódzki - Szadek - Warta), która przechodzi przez miasto na długości 4,2 km i stanowi zachodni wylot z Łodzi;
- droga wojewódzka nr 713 (Łódź - Andrespol - Ujazd - Tomaszów Mazowiecki - Januszewice), która przechodzi przez miasto na długości 11 km i stanowi zachodni wylot z Łodzi.

Rysunek 3. Drogi krajowe i wojewódzkie przebiegające przez Łódź

Źródło: opracowanie własne.

W minionym roku zrealizowano lub są na ukończeniu inwestycje drogowe, których całkowita wartość wyniosła 157,6 mln zł. W ramach bieżącego utrzymania dróg z budżetu samorządu w 2007 r. wykonano remonty i naprawy 24,54 km bieżących dróg na kwotę 19,6 mln zł, z czego 9 mln zł pochodziło z 10% subwencji ogólnej z budżetu państwa (*Raport o stanie miasta 2007*).

Istniejący układ uliczno-drogowy Łodzi mimo licznych remontów i modernizacji, jest nadal układem o wielu niedostatkach w zakresie funkcjonalności, parametrów, warunków ruchu, stanu technicznego nawierzchni ulic. Pod względem funkcjonalnym istniejący układ uliczno-drogowy charakteryzuje się brakiem w pełni wykształconych ciągów łączących podstawowe struktury zagospodarowania miasta oraz brakiem segregacji różnych rodzajów ruchu. W układzie miasta występują braki w pełnym wykształceniu ciągów łączących podstawowe struktury zagospodarowania miasta. Rosnący ruch samochodowy (również ciężarowy), doprowadza do wyczerpywania się przepustowości w godzinach szczytu na podstawowym układzie ulicznym miasta Łodzi oraz na wielu odcinkach i skrzyżowaniach w centralnej części miasta. Główne ulice w mieście są także podstawowymi trasami komunikacji tramwajowej i autobusowej, a ich przebieg oraz sprawne funkcjonowanie warunkuje jakość komunikacji zbiorowej (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi*).

Tabela 7. Stan techniczno-eksploatacyjny dróg publicznych w Łodzi

Rodzaj drogi	Jedn. miary	Rodzaj nawierzchni							
		ogółem	bitumiczna	betonowa	kostka	brukowcowa	tluczniowa	gruntowa wzmocniona	grunt rodzimy
krajowe	km	64,0	64,0	-	-	-	-	-	-
	tys. m ²	1106,5	1106,5	-	-	-	-	-	-
wojewódzkie	km	14,8	14,8	-	-	-	-	-	-
	tys. m ²	254,8	254,8	-	-	-	-	-	-
powiatowe	km	388,3	378,5	1,2	-	-	-	1,2	7,4
	tys. m ²	3754,1	3695,1	6,3	-	-	-	7,2	45,5
gminne	km	606,9	269,93	25,4	6,5	49,3	6,1	224,07	25,6
	tys. m ²	3803,4	1536,57	144,2	39,2	299,7	25,2	1566,7	191,9
razem	km	1074	727,23	26,6	6,5	49,3	6,1	225,27	33,0
	tys. m ²	8918,8	6592,97	150,5	39,2	299,7	25,2	1573,9	237,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Dróg i Transportu, stan na dzień 31.12.2007 r.

W Łodzi węzeł dróg zewnętrznych nie jest w pełni ukształtowany. Dotyczy to zwłaszcza przeprowadzenia ruchu krajowego i wojewódzkiego przez miasto w relacjach tranzytowych. Przebiegi dróg krajowych i wojewódzkich nakładają się na podstawową sieć głównych ulic miasta, służących do obsługi powiązań międzydzielnicowych. Droga krajowa nr 1 przebiega przez Śródmieście wykorzystując jedyną trasę północ-południe, która odpowiednie parametry posiada jedynie na środkowym odcinku. Przez Śródmieście przechodzi również droga krajowa nr 14.

Jednakże, wokół Łodzi powstaje Centralny Węzeł Komunikacyjny (CWK), na który składają się: autostrady A1 i A2 (z funkcjonującym już odcinkiem Poznań - Stryków), planowane drogi ekspresowe S8 i S14, system połączeń kolejowych ze szczególnym uwzględnieniem szybkiej kolei Wrocław / Poznań – Łódź – Warszawa, Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta oraz planowane transkontynentalne lotnisko dla Polski zlokalizowane pomiędzy Łodzią i Warszawą. Ta sytuacja niewątpliwie jest dla miasta dużą szansą rozwoju.

Łódź posiada również dogodne połączenia kolejowe. Na terenie miasta znajdują się cztery dworce kolejowe (Łódź Fabryczna, Łódź Kaliska, Łódź Widzew i Olechów). Trwa modernizacja sieci kolejowej na trasie Łódź-Warszawa, co przyspieszy podróże do stolicy. Docelowo czas przejazdu ma być krótszy niż godzina. Łódź ma być również włączona w sieć szybkiej kolei łączącej Wrocław i Poznań z Warszawą.

Transport publiczny. System transportu publicznego opiera się o sieć komunikacji tramwajowej i sieć komunikacji autobusowej. Łączna długość torów tramwajowych eksploatowanych przez ruch osobowy w Łodzi wynosi 222,5 km toru pojedynczego. Z uwagi na zły stan techniczny i nieopłacalność odtworzenia tras wobec atrakcyjniejszej obsługi autobusowej, od kilku lat trwa proces zmniejszania długości tras tramwajowych, m.in. zamknięto trasę do Aleksandrowa, w ul. Łagiewnickiej oraz w ul. Rudzkiej. Obecnie eksploatowanych jest 16 linii tramwajowych, kursujących w granicach Łodzi oraz 5 linii tramwajowych łączących Łódź z miastami (gminami) ościennymi (linie 43 oraz 43bis do Konstantynowa i Lutomierska, linia P do Pabianic, linia 16 do Zgierza oraz linia 46 do Zgierza i Ozorkowa). Łączna długość tras komunikacji tramwajowych (na obszarze Łodzi) wynosi 135 km. Istotnym mankamentem łódzkiego układu tramwajowego jest duży, wynoszący ok. 31%, udział torowisk wbudowanych w jezdnie wąskich ulic, co jest przyczyną wzajemnego blokowania się pociągów tramwajowych, autobusów oraz samochodów.

Obecnie w Łodzi eksploatowanych jest 59 linii autobusowych, w tym 50 linii dziennych i 7 linii miejskich nocnych, trambus, oraz linia L (*Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne - Łódź Spółka S.A.*). Łączna długość tras autobusowych wg stanu na 31.12.2007 roku, wynosi 871 km (*Bank Danych Regionalnych GUS*). W 2006 r. z usług komunikacji miejskiej w Łodzi skorzystało łącznie 168,2 mln pasażerów. Lokalnym elementem uzupełniającym system komunikacji aglomeracji łódzkiej jest realizowany łódzki odcinek tramwaju regionalnego (ŁTR), łączącego Łódź ze Zgierzem i Pabianicami.

Transport lotniczy. W Łodzi zlokalizowany jest międzynarodowy Port Lotniczy im. Władysława Reymonta, który stanowi dopełnienie systemu komunikacyjnego miasta. Lotnisko jest rozbudowywane i modernizowane. Po modernizacji i przebudowie w latach 1994 i 1997, lotnisko zyskało status międzynarodowego portu lotniczego. W ostatnich latach (2005, 2006), dokonano kolejnej rozbudowy, dzięki czemu miasto uzyskało możliwość połączeń ze wszystkimi stolicami europejskimi i portami lotniczymi basenu Morza Śródziemnego. Z łódzkiego lotniska wciąż uruchamiane są nowe połączenia. W roku 2008 uruchomione zostały loty do Wiednia, Kopenhagi, Berlina, Tel Awiwu i Edynburga, a pod koniec roku planowane są nowe loty do Shannon oraz Sztokholmu. Znacznie wzrosła liczba pasażerów; w 2007 r. obsłużono prawie 340 tysięcy osób, co oznacza 35% wzrost w porównaniu do roku poprzedniego. W 2005 roku, port lotniczy odnotował największą dynamikę wzrostu liczby pasażerów wśród wszystkich polskich lotnisk (190 %). W 2007 r. wśród korzystających z lotniska 91% stanowili pasażerowie ruchu międzynarodowego. Tendencja wzrostowa, związana z obsługą coraz większej liczby pasażerów pozwoliła na osiągnięcie wysokich wskaźników, przewidzianych w „*Planie Generalnym Lotniska Lublinek*” z 2004 r. W 2007 roku funkcjonowały połączenia stałe z: Londynem, Dublinem, Nottingham, Paryżem, Shannon, Rzymem, Ukrainą i Warszawą oraz połączenia czarterowe z Turcją, Tunezją, Bułgarią i Egiptem. W 2008 r. rozpoczęto również prace związane z budową trzeciego terminala o przepustowości 3 mln pasażerów rocznie. Trwają także prace, które pozwolą na połączenie lotniska i Centralnego Węzła Komunikacyjnego, który jest w trakcie budowy i stworzenie centrum multimodalnego (*Raport o stanie miasta 2007*).

2.2.2. Struktura własności gruntów

Według informacji Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi na dzień 1 stycznia 2008 roku, największy odsetek gruntów w granicach administracyjnych Łodzi stanowiły grunty będące własnością prywatną (47,1%). Udział ten jest znacznie wyższy od przeciętnego udziału gruntów prywatnych we wszystkich polskich miastach, jednak niższy niż w miastach województwa łódzkiego.

Tabela 8. Struktura własnościowa gruntów w Łodzi na tle struktury własnościowej miast w Polsce i w województwie łódzkim*

Struktura własnościowa	Łódź		miasta woj. łódzkie		miasta w Polsce	
	Pow. w ha	Udział	Pow. w ha	Udział	Pow. w ha	Udział
	2008		2005		2005	
Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	3537	12,1%	21 650	19,3%	671 428	31,5%
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	1603	5,5%	5 880	5,2%	131 882	6,2%
Grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	277	0,9%	94	0,1%	5 373	0,3%
Grunty stanowiące własność Miasta* z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	6510	22,2%	12755	11,4%	310772	14,6%
Grunty stanowiące własność Miasta* przekazane w użytkowanie wieczyste	1746	5,9%	4 194	3,7%	79 105	3,7%
Grunty będące własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty których właściciele są nieznanymi	1	0,003%	42	0,037%	2 024	0,095%
Grunty osób fizycznych	13837	47,1%	63 068	56,2%	845 564	39,7%
Grunty spółdzielni	400	1,4%	386	0,3%	11 942	0,6%
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	271	0,9%	887	0,8%	16 826	0,8%
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	36	0,1%	92	0,1%	4 430	0,2%
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	3	0,01%	8	0,01%	394	0,02%
Pozostałe	1130	3,8%	3 071	2,7%	48826	2,3%
Razem	29351	100,0%	112 127	100,0%	2 128 566	100,0%

* - z uwagi na brak porównywalnych danych z roku 2008, dla kraju i łącznie dla województwa łódzkiego wykorzystano dane z roku 2005.

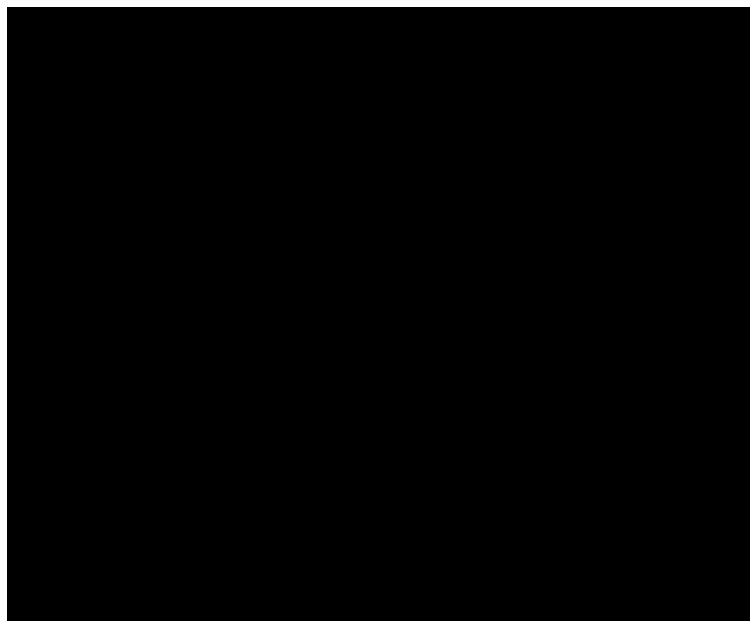
** - grunty gminne wraz z gruntami stanowiącymi własność powiatów.

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie informacji Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi oraz Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie.

Ponad 1/5 terenów Łodzi stanowią grunty będące własnością miasta. Udział ten znacznie przewyższa średni udział gruntów pozostających własnością miast w Polsce ogółem (14,6%) oraz w województwie łódzkim (11,4%). Ponadto, w strukturze własnościowej gruntów miasta zaobserwować można relatywnie niewielki udział terenów stanowiących własność Skarbu Państwa (12,1% przy około 30% w skali całego kraju). Grunty oddane w użytkowanie wieczyste w Łodzi (stanowiące własność samorządu oraz Skarbu Państwa), na początku 2008 roku stanowiły ponad 10% ogółu terenów miasta.

W strukturze rodzajowej gruntów miasta dominują grunty zabudowane i zurbanizowane (46,1% w styczniu 2008 roku), jednak wciąż obserwuje się istotny udział użytków rolnych (43%).

Wykres 10. Wykres. Struktura użytkowania gruntów w Łodzi (stan na dzień 1 stycznia 2008)

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie informacji Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi.

Analiza struktury rodzajowej gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Łodzi pozwala zaobserwować większy od przeciętnego udział terenów zajętych pod budownictwo mieszkaniowe (ponad 14% wobec 7% w skali miast całego kraju). Podobnie znacznie większy udział obserwujemy jest w mieście w odniesieniu do terenów komunikacyjnych. Pozytywnie kształtuje się ponadto udział terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w Łodzi – mieście charakteryzującym się wysokim udziałem terenów zielonych w strukturze użytkowania gruntów. Należy zatem stwierdzić, że ogólna struktura rodzajowa gruntów w mieście kształtuje się korzystnie na tle pozostałych miast w Polsce oraz średniej dla miast województwa łódzkiego.

Tabela 9. Struktura rodzajowa gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Łodzi na tle struktury własnościowej miast w Polsce i w województwie łódzkim

Struktura rodzajowa	Łódź		miasta woj. łódzkie		miasta w Polsce	
	Pow. w ha	Udział	Pow. w ha	Udział	Pow. w ha	Udział
	2007		2005		2005	
Tereny mieszkaniowe	4138	14,1%	11 607	10,4%	149 823	7,0%
Tereny komunikacyjne	3759	12,8%	7 551	6,7%	117 810	5,5%
Inne tereny zabudowane	1970	6,7%	3 939	3,5%	60 316	2,8%
Tereny przemysłowe	1241	4,2%	3 726	3,3%	75 257	3,5%
Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	1217	4,1%	2 131	1,9%	36 453	1,7%
Zurbanizowane tereny niezabudowane	1110	3,8%	2 437	2,2%	36 265	1,7%
Pozostałe	86	0,3%	2 385	2,1%	45 193	2,1%
Razem	29351	100,0%	112 127	100,0%	2 128 566	100,0%

Źródło: opracowanie własne, na podstawie informacji Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi oraz Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Województwo łódzkie jest regionem o wyjątkowym dziedzictwie kulturowym. Łódź podobnie jak Łowicz, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Łęczyca, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Wieluń, Wieruszów, posiada wiele unikatowych zabytków. Szczególne nasycenie pomników minionych wieków na terenie województwa znajduje się w Łodzi i okolicach. Są to obiekty niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturowego kraju. Jednak wiele z nich pozostaje poza szerokim odbiorem i zainteresowaniem turystów. Walory środowiska kulturowego Łodzi to oczywiście nie tylko zabytki, ale przede wszystkim odmienna od reszty kraju kultura przemysłowa i wielokulturowość miasta. Jednakże, choć w ostatnim czasie wzrosło zainteresowanie architekturą przemysłową, to w Łodzi niestety wciąż występuje wiele problemów z ochroną, ekspozycją i promocją charakterystycznej dla miasta zabudowy fabrycznej.

W mieście, poza obiektami zabytkowymi znajduje się jedno z najciekawszych rozwiązań urbanistycznych miast przemysłowych w Europie. Nie wykształcił się tutaj typowy rynek, a także nie ma starówki w takiej postaci jak w innych starszych polskich miastach. Charakterystycznym elementem i wyznacznikiem miasta jest natomiast ulica Piotrkowska, która stanowi historyczną oś komunikacyjną, a także centrum i główny element przestrzenny tożsamości Łodzi, a rezydencje, wille fabrykantów z lat 70. XIX w., wybudowane w otoczeniu fabryk, zaaranżowanych ogrodów i parków, ukazują wyjątkowy klimat i historię miasta. Poza tym nietypowy układ przestrzenny, który mimo, iż powstał w okresie Łodzi przemysłowej, posiada do dziś elementy pokazujące bezpośrednio Łódź rolniczą. Świadczą o tym przede wszystkim, utrwalone w przestrzeni miasta (*Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami*):

- układ dawnych rozłogów miejskich w zarysach niektórych ulic oraz
- las miejski (obecnie park im. J. Piłsudskiego).

Łódź – miasto dziedzictwa przemysłowego i unikat architektury historyzmu, zostało wskazane w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami jako obszar o szczególnych wartościach rangi krajowej i międzynarodowej. Miasto posiada ogromny potencjał zabytków industrialnych. Wyróżnikiem miasta w sferze architektury i urbanistyki jest eklektyzm i secesja, które nadają Łodzi specyficzny klimat. Wielokulturowe tradycje i korzenie miasta, a także wydarzenia II wojny światowej wpłynęły na to, iż w Łodzi znajduje się największa w Europie nekropolia żydowska. Ten niezwykle cenny historycznie obszar, razem z zespołem cmentarzy: rzymsko-katolickim, ewangelicko-augsburskim i prawosławnym, wpisany jest do rejestru zabytków i prawnie chroniony. Stan łódzkich nekropoli oceniany jest jednak jedynie jako dostateczny i w programie opieki nad zabytkami wskazuje się szereg niezbędnych działań, które należy podjąć w celu zachowania tego elementu łódzkiego dziedzictwa kulturowego.

Baza zasobów wartości materialnych i niematerialnych miasta Łodzi wyróżnia: zabytki nieruchome, zabytki archeologiczne oraz zabytki ruchome. Na terenie miasta rejestrem zabytków objęte są 252 obiekty, zespoły i założenia zabytkowe (w skali pojedynczych obiektów stanowi to liczbę 449 budynków, budowli, parków i elementów małej architektury). Chronione jest też najbliższe otoczenie zabytków. W przestrzeni miasta widoczny jest duży udział budownictwa pofabrycznego. Wiele jest również obiektów rezydencjonalnych. Mniejszy jest natomiast udział budynków pełniących funkcje administracyjne oraz willowych budynków mieszkalnych (nie rezydencji). Według stanu z dnia 31.12.2007 r., pośród 1647 obiektów zawartych w gminnej ewidencji zabytków, znajdują się następujące grupy (*na podstawie danych z Wydziału Planowania Przestrzennego i Ochrony Zabytków – wg gminnej ewidencji zabytków – stan z dnia 31.12.2007 r.*):

- budynki sakralne (40),
- budynki użyteczności publicznej (129),
- pałace i wille (146),
- dwory (5),
- domy mieszkalne (1170),
- budynki przemysłowe (122),
- parki (10),

- układy urbanistyczne (5),
- osady wczesno-średniowieczne (2),
- cmentarze (5),
- osiedla zakładowe (13),
- formy tzw. "małej architektury" - ogrodzenia, altany (17).

Stan techniczny obiektów jest mocno zróżnicowany i uzależniony zarówno od funkcji obiektu, jego usytuowania, stanu własności i technologii wznoszenia. Spośród wszystkich funkcjonalnych grup obiektów zabytkowych, w większości najlepszym stanem technicznym charakteryzują się budynki rezydencjonalne, obiekty użyteczności publicznej oraz budynki sakralne. W najgorszym stanie zachowały się domy mieszkalne i znaczna część kamienic.

Wiele z tych obiektów i obszarów historycznie ukształtowanych, które charakteryzują się szczególnymi wartościami kulturowymi, wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych. W procesie rewitalizacji przy przekształcaniach struktury ekonomicznej, społecznej i przestrzennej, należy również zadbać o możliwie jak największe zachowanie tych niezwykle cennych i zabytkowych form architektonicznych i urbanistycznych, które są świadectwem wyjątkowej historii miasta.

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

W odróżnieniu od wszystkich dużych miast Polski, Łódź charakteryzuje się brakiem przyrodniczej dominanty w krajobrazie miasta jakim jest dolina rzeczna. Z powodu braku tego elementu o dużym znaczeniu przestrzennym i przyrodniczym, który dominuje i określa hierarchię całego systemu miasta, w Łodzi nabierają znaczenia liczne uformowania dolinne strumieni i małych rzek. Ważnym czynnikiem określającym specyfikę miasta w zakresie warunków klimatycznych jest jego położenie na terenie stosunkowo płaskim, ze spadkiem w kierunku zachodnim i ograniczającym miasto od wschodu i północy pasmem Wzniesień Łódzkich. Utrudnia to w istotnym stopniu przewietrzanie miasta (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi*).

Zieleń miejską Łodzi, która stanowi bazę systemu przyrodniczego miasta stanowią: lasy, parki, ogrody działkowe, cmentarze. Dominujący jest udział Lasu Łagiewnickiego, który zajmuje 1.200 ha i stanowi 42% gruntów leśnych na terenie miasta (*GUS, BDR 2006*). Jest to największy kompleks miejskich terenów leśnych w Europie, który uznany jest również za obszar niezwykle cenny przyrodniczo i krajobrazowo. Znaczne zróżnicowanie ukształtowania terenu, występowanie źródeł i cieków wodnych, powodują, że na obszarze Lasu Łagiewnickiego występuje duża różnorodność siedlisk. W przeważającej części jest to grąd we wszystkich postaciach: grądu wysokiego, typowego i niskiego. Na najwyższych szczytach i słonecznych stokach występują dąbrowy świetliste, duży jest udział subatlantyckich kwaśnych dąbrów. Doliny rzeczne zajęte są przez fitocenozy łąkowe; lokalnie, w bezodpływowych nieckach, występuje ols. Na większości powierzchni lasu drzewostan został ukształtowany sztucznie, przez produkcyjną gospodarkę zalesieniową, stąd - duży udział brzozy (20%), sosny pospolitej (27%), a lokalnie - również świerku pospolitego (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi*). Na terenie lasu dominującym drzewostanem jest dąb, jednak niedostosowanie składu gatunkowego i intensywności zalesień do warunków siedliskowych powoduje, że stan zdrowotny lasu jest średni, miejscami - zły. W 1996 r. Las Łagiewnicki i jego otulina włączone zostały w granice parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (PKWŁ). Park zajmuje obecnie powierzchnię 10.748 ha, z czego 6.419 ha znajduje się w granicach województwa łódzkiego. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje północno-wschodnią część terenu miasta o powierzchni 1502,8 ha (*GUS, BDR 2006*). Pokrywa się on z terenem Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, który w granicach miasta obejmuje 1675, 6 ha. Lasy zajmują około 28% powierzchni parku z otuliną. Największymi zwartymi kompleksami leśnymi w granicach PKWŁ są: Las Łagiewnicki, Las Janinowski, Las Poćwiardowski, uroczysko Tadzín-Szymaniszki i uroczysko Dobieszków. Obecnie istnieją na terenie parku 3 rezerваты przyrody: Las Łagiewnicki, Struga Dobieszkowska oraz Parowy Janinowski. Obszary leśne stanowią przedmiot różnorodnych form ochrony przyrody. Na tych terenach obowiązuje zakaz zabudowy, ograniczenie trasowania dróg oraz uzbrojenia infrastrukturalnego.

Obszary prawnie chronione na terenie Łodzi w 2006 r. stanowiły 5,75% (tj. 1.685,5 ha) całej powierzchni miasta. Łódź posiada 37 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni 702,5 ha, w tym 10 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (*Miasta Wojewódzkie. Podstawowe dane statystyczne. Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej i osiedlowej w 2007 r.*, s. 32). Geneza parków Łodzi jest zróżnicowana. Największe parki – J. Piłsudskiego, J. Poniatowskiego, Źródliśka, Mickiewicza i 3 Maja, powstały w oparciu o istniejące tam lasy. Świadczą o tym znajdujące się tam drzewa znaczenie przekraczające wiekiem wiek parków. Część obecnych parków miejskich powstawała jako parki prywatne, przy rezydencjach fabrykanckich. Część parków była również od początku projektowana i budowana jako obiekty ogólnodostępne. Większość pochodzi z przełomu wieków i z lat 1910 - 1925. Do kategorii obiektów o charakterze parków można też zaliczyć: Ogród Botaniczny - 64,1 ha, Miejski Ogród Zoologiczny – 17 ha, 4 ośrodki sportu i rekreacji - 89,6 ha; razem - 170,7 ha. Na terenie miasta w 2006 r. było prawie 80 ha rezerwatów przyrody i 264 pomniki przyrody, które podlegają ochronie szczegółowej (*Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Łodzi, Statystyka Łodzi 2006*).

W mieście występuje wiele istniejących i przewidywanych zagrożeń antropogenicznych oraz obszarów konfliktów przyrodniczo - przestrzenno - funkcjonalnych. Do najważniejszych zjawisk, stanowiących pośrednie lub bezpośrednie zagrożenie dla obszarów chronionych należą: urbanizacja, rozwój komunikacji, nadmierna penetracja i dewastacja, neofityzacja.

W ostatnich latach urbanizacja, polegająca na zajmowaniu nowych obszarów dla celów realizacji budownictwa mieszkaniowego i lokalizacji nowych obiektów działalności gospodarczej, nabiera szczególnego znaczenia jako czynnik determinujący jakość krajobrazu i powodujący zmiany w funkcjonowaniu systemów przyrodniczych. Szczególnie atrakcyjne w tym przypadku wydają się być obszary peryferyjne miasta, również lokalizacje w otulinie Lasu Łagiewnickiego. Wokół Łodzi, podobnie jak i innych dużych miast, tendencja ta jest szczególnie widoczna. Wiele kompleksów leśnych otoczonych jest szczelnym pierścieniem zabudowy, czy to mieszkaniowej czy letniskowej i mieszkaniowej. Ta sytuacja powoduje różnorodne i właściwie wyłącznie szkodliwe oddziaływanie na przyrodę i krajobraz tego obszaru. Niekontrolowana urbanizacja prowadzi m.in. do wzrostu izolacji obszarów chronionych, zwiększenia penetracji, przenikania gatunków obcych, zanieczyszczenia środowiska (szczególnie wód). W 2007 r. wciąż 35 dm³ ścieków przemysłowych zostało odprowadzonych do wód lub ziemi bez oczyszczenia. Natomiast ilość ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną w ostatnich latach systematycznie malała, aż do zera w 2007 r. (*GUS, BDR*).

Nadmierna penetracja i dewastacja związana jest ze szczególną atrakcyjnością turystyczno - rekreacyjną obszarów chronionych. Powszechny rozwój turystyki i rekreacji połączony ze wzmożoną mobilnością użytkowników terenów chronionych sprawia, że wiele obiektów jest poddawanych nadmiernej presji turystycznej. Taka sytuacja dotyczy np. takich rezerwatów jak Las Łagiewnicki, który położony jest w sąsiedztwie atrakcyjnych dla mieszkańców okolicznych terenów stawów w Arturówku. Również wiele obszarów chronionych jest szczególnie silnie penetrowanych w okresie występowania grzybów. Ważnym czynnikiem wpływającym na obszary chronione pozostaje także zaśmiecenie. Oprócz odpadów pozostawianych przez turystów, na obrzeża rezerwatów trafiają także odpady związane z działalnością gospodarczą – materiały budowlane, części motoryzacyjne, opakowania itp. W roku 2006, 92,9% odpadów komunalnych trafiało na składowiska odpadów lub poddawanych było odzyskowi.

Dużym zagrożeniem dla środowiska naturalnego jest emisja szkodliwych pyłów i gazów do powietrza atmosferycznego. Największymi emitarami w województwie łódzkim są przy tym elektrownia „Bełchatów” oraz elektrociepłownie w Łodzi, natomiast miastami o największym zanieczyszczeniu pozostają: Łódź, Działoszyn, Piotrków Trybunalski i Zgierz. Poza emisją „wysoką”, której źródłem są przede wszystkim podmioty wymienione powyżej, znacznie gorsza sytuacja występuje w zakresie emisji „niskiej”. Sytuacja ta związana jest z wciąż dużą emisją zanieczyszczeń z lokalnych źródeł grzewczych, w których wykorzystywane są konwencjonalne paliwa lub śmieci. Na wysoki poziom emisji „niskiej” ma również wpływ gwałtowny rozwój komunikacji. Negatywne skutki różnego rodzaju emisji zanieczyszczeń widoczne są szczególnie w centrum Łodzi, charakteryzującym się zwartą zabudową i brakiem możliwości odpowiedniego przewietrzania (*Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, II.4. Aspekty środowiska przyrodniczego*). Podobne tendencje wykazuje hałas. Największymi źródłami hałasu są szlaki komunikacyjne (drogi i linie kolejowe) oraz lotnisko.

Tabela 10. Wartości graniczne immisji zanieczyszczeń powietrza w Łodzi w Ug/m3/d

Rodzaje zanieczyszczeń	Najwyższe dopuszczalne stężenie (NDS)	Maksymalne jednostkowe wartości stężeń		
		2000	2004	2005
Stężenie pyłu zawieszonego PM 10	200	133	166	189
Stężenie pyłu zawieszonego	125	210	160	166
Stężenie dwutlenku siarki	50	73	40	68
Stężenie dwutlenku azotu	100	140	192	151
Stężenie formaldehydu	20	26	29	25

Źródło: Statystyka Łodzi 2006, Urząd Statystyczny Łodzi, s. 96.

Pomimo istotnych nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska, w Łodzi wciąż utrzymuje się niekorzystna sytuacja związana z utrzymującą się dużą emisją zanieczyszczeń. Wskaźniki stężeń poszczególnych zanieczyszczeń nadal przekraczają dozwolone normy. Dopuszczalne najwyższe stężenie dwutlenku azotu w 2005 r. przekroczone było nawet o 50%.

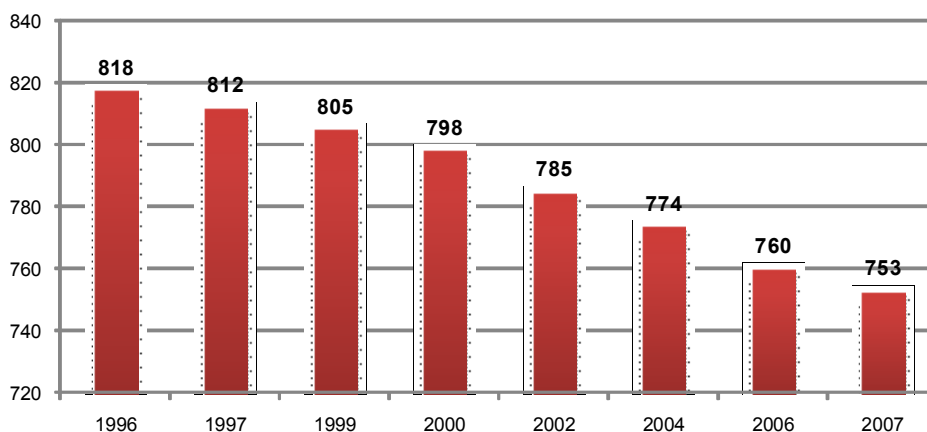
Zasoby wód głębinowych w całym regionie łódzkim zostały oszacowane na 126600 m³, co stanowi 8% zasobów Polski. Najzasobniejszym okazał się przy tym poziom kredowy, który charakteryzuje się wodami wysokiej jakości. Poważnym zagrożeniem dla wód głębinowych jest jednak ich nadmierny pobór, który doprowadził już do wytworzenia się lejów depresyjnych. Największym jest lej depresyjny występujący na terenie Łodzi, drugi natomiast powstał wokół kopalni Bełchatów.

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna Łodzi

Liczba ludności Łodzi na koniec 2007 r. wyniosła 753,2 tysiąca mieszkańców. Od wielu lat obserwuje się systematyczny spadek liczby ludności w mieście. Sytuacja ta spowodowana jest ujemnym saldem migracji oraz ujemnym przyrostem naturalnym. Trendy związane ze zmniejszaniem się liczby ludności miast w Polsce są widoczne w wielu miastach, jednak ujemny przyrost naturalny jaki występuje w Łodzi jest jednym z najwyższych w Polsce.

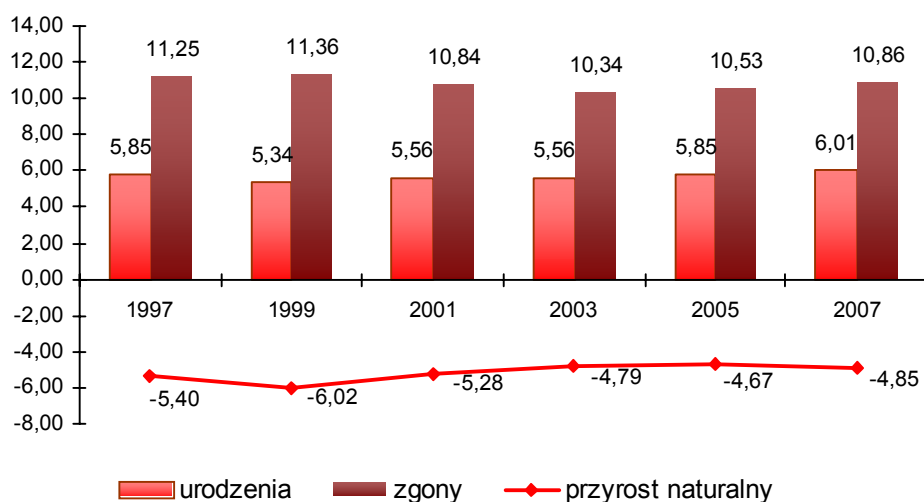
Wykres 11. Liczba ludności miasta Łodzi w tysiącach w latach 1996 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi I kwartał 2008*, US w Łodzi.

Rok 1984 był dla Łodzi ostatnim rokiem, który cechował się wzrostem liczby ludności i dodatnim przyrostem naturalnym. W następnym roku Łódź wkroczyła w trwającą do dziś fazę depresji demograficznej, której wyrazem był nieustanny ubytek ludności związany m.in. z ujemnym przyrostem naturalnym. Ujemny przyrost naturalny oznacza, że liczba zgonów w ciągu roku przewyższa liczbę urodzeń. Najwyższy poziom ujemnego przyrostu naturalnego miał miejsce w końcu lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Po roku 2000 nastąpiło zmniejszenie bezwzględnych jego rozmiarów i w ostatnich latach poziom wskaźników pozostaje stabilny. Przyrost naturalny na obszarze Łodzi kształtował się następująco: w 1985 roku wyniósł -0,5 tys.; w 1999 roku był najwyższy -6,02 tys., zaś w 2007 roku wyniósł -4,85 tys. Przyrost naturalny w Łodzi jest ujemny i w ostatnich latach ustabilizował się na średnim poziomie -4,74 tys. (*Bank Danych Regionalnych GUS*).

Wykres 12. Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny na terenie miasta w latach 1997 – 2007 (w tysiącach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Saldo migracji dla Łodzi od kilku lat spada, w roku 2003 wyniosło -0,9 na 1000 mieszkańców, w 2006 r. -1,7, zaś w roku w 2007: - 2. Tym samym, liczba osób opuszczających miasto od lat przewyższa liczbę osiedlających się w nim nowych mieszkańców. Dane ewidencji bieżącej w zakresie ruchu wędrownego dotyczą wyłącznie faktów migracji definitywnych, a więc takich, w którym nastąpiło zameldowanie lub wymeldowanie na pobyt stały. Oznacza to, że nie obejmują one wszystkich przemieszczeń ludności. Liczba osób, które w 2006 r. opuściły Łódź i wymeldowały się z miejsca zamieszkania, przewyższyła liczbę nowych mieszkańców miasta o 1791 i trend ten jest nadal rosnący. Osoby, które wymeldowały się z Łodzi za granicę, stanowiły 3,1% spośród 17,1 tysięcy ogółu wymeldowanych. Największe ujemne saldo migracji wystąpiło w Śródmieściu (-805 osób), dodatnie zaś jedynie na Widzewie (117 osób).

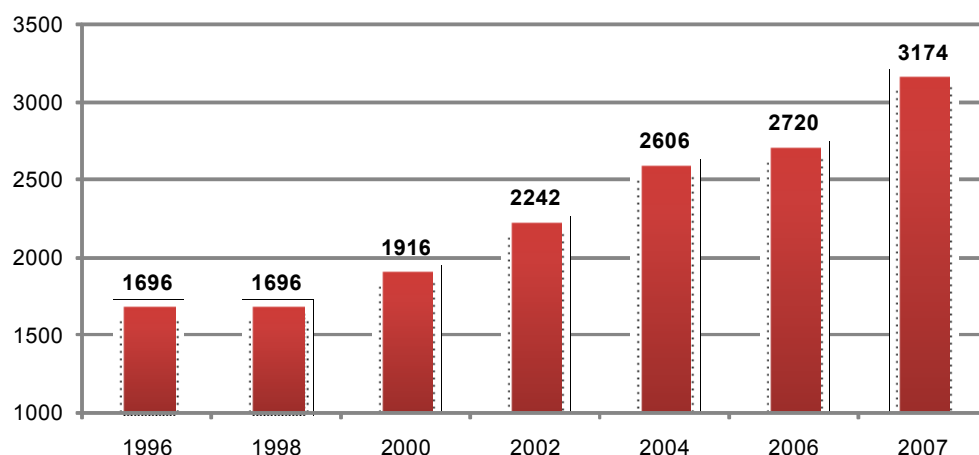
Tabela 11. Saldo migracji ludności w Łodzi w latach 2003 – 2007

Rok	Ogólne saldo migracji	Zagraniczne
2003	- 957	- 161
2004	- 1149	- 26
2005	- 1369	- 128
2006	- 1791	- 396
2007	- 2072	- 256

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych.

Spadek liczby ludności Łodzi spowodowany jest również w ostatnich latach szczególnie nasilającą się emigracją ludności na obszary peryferyjne, do pobliskich gmin wiejskich. Świadczyć może o tym fakt, iż mimo ujemnego salda migracji, wynoszącego w Łodzi -1395 osób, w całym regionie zanotowano dodatnie saldo migracji, wynoszące 806 osób.

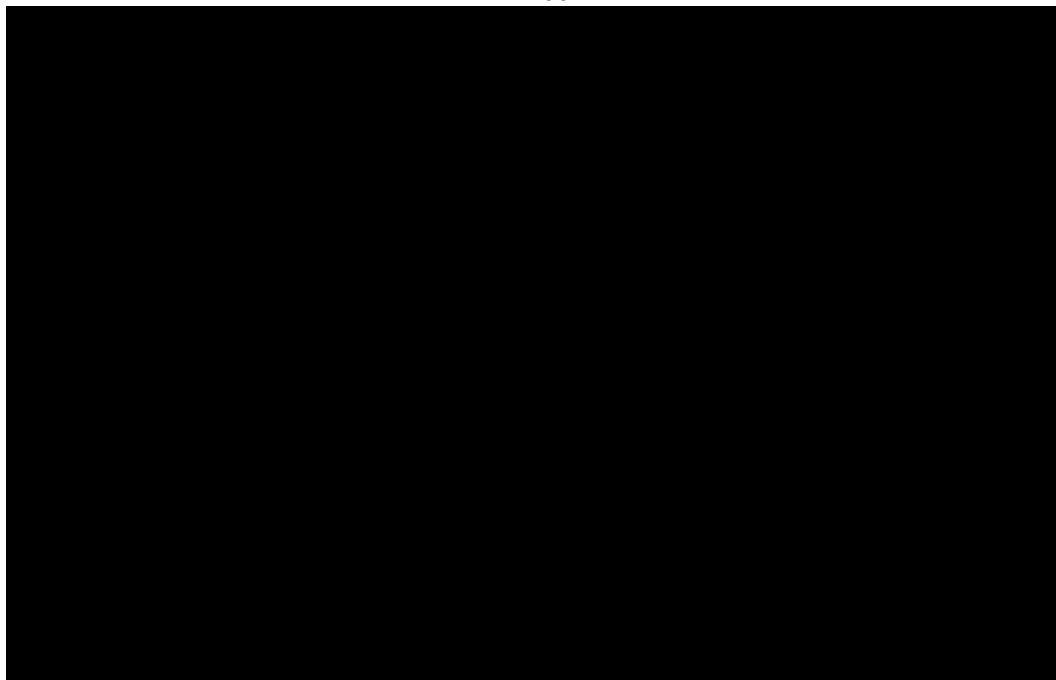
Wykres 13. Liczba osób wymeldowanych z Łodzi na wieś w latach 1996 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Kolejnym ważnym zjawiskiem demograficznym, obserwowanym w Łodzi, jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W roku 2007, ta grupa ludności stanowiła 65,4% ogółu mieszkańców miasta. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wzrósł o 1 punkt procentowy w porównaniu ze stanem w 2006 r. i wyniósł 53. Podobnie jak w poprzednich latach, najwyższy wskaźnik wystąpił na Bałutach (59 osób), gdzie niemal 24% mieszkańców dzielnicy jest w wieku poprodukcyjnym, a jedynie ok. 63% w wieku produkcyjnym. Najniższy wskaźnik obciążenia demograficznego kształtuje się w dzielnicy Widzew (46 osób), gdzie ponad 68% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi 2007*).

Wykres 14. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w podziale na dzielnice w 2007 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Sytuacji społeczno – gospodarczej Łodzi*.

W latach 1984 – 2006 nastąpił znaczny spadek liczby ludności Łodzi wynoszący ok. 11 % (tj. 89 tysięcy mieszkańców). Od roku 2000, liczba ludności maleje we wszystkich największych miastach Polski, z wyjątkiem Warszawy. Jednakże, proces ten jest najsilniejszy w Łodzi, najsłabszy w Krakowie. (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi 2007*).

Analiza poziomu wykształcenia mieszkańców miasta pokazuje, iż najliczniejszą grupę mieszkańców Łodzi stanowią osoby z wykształceniem średnim (35,1%), a osoby z ukończonym wykształceniem podstawowym stanowią ¼ ludności miasta. Łódź w porównaniu do innych miast, posiada największy udział ludności z wykształceniem podstawowym oraz najmniejszy udział ludności z wykształceniem wyższym. Jedynie niecałe 15% łodzian ma ukończone studia wyższe. Należy zatem stwierdzić, że struktura poziomu wykształcenia Łodzian kształtuje się niekorzystnie na tle mieszkańców największych miast w Polsce.

Tabela 12. Struktura wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w wybranych miastach w Polsce w 2002 r. (w %)

Miasto	Poziom wykształcenia						
	wyższe	policealne	średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone	nieustalone
Łódź	14,2	3,6	35,1	16,1	25,0	2,5	3,5
Warszawa	23,3	5,1	37,6	9,8	15,5	1,3	7,4
Wrocław	19,8	4,1	36,7	15,2	20,1	1,8	2,2
Poznań	19,6	3,5	36,8	19,0	18,0	1,3	1,8
Kraków	20,1	4,2	36,1	16,4	17,5	1,5	4,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002, GUS.

W latach 2005 – 2007 odnotowano w Łodzi wzrost liczby urodzeń. Rekordowy pod tym względem był rok 2007, w którym liczba urodzeń przekroczyła 6 tys. Jednocześnie w tym roku obniżyło się tempo wzrostu liczby zgonów. Liczba zgonów wzrosła jedynie o 0,2%, podczas, gdy rok wcześniej aż o to 3,0%. Głównym powodem wzrostu liczby urodzeń jest wkroczenie w okres zwiększonej rozrodczości roczników dzieci powojennego wyżu konsumpcyjnego (są to osoby urodzone w latach 1978 – 1982). Nie zmienia to jednak ogólnej tendencji, gdyż nadal liczba zgonów w Łodzi jest duża. Sytuacja ta przyczynia się do dużych ubytków w zaludnieniu. Przy takim jak obecnie poziomie zgonów liczba urodzeń musiałaby się dwukrotnie zwiększyć, aby powrócił dodatni przyrost naturalny. Dodatkowo należy zauważyć, że jednocześnie wydłuża się przeciętna długość życia. Oznacza to, że społeczeństwo łódzkie starzeje się. Założyć należy również, że osoby wyprowadzające się z miasta zarówno w ruchu wędrownym wewnętrznym, jak i zewnętrznym należą do grupy osób w wieku co najwyżej średnim. Sytuacja taka przyczynia się do pogłębienia zjawiska starzenia się społeczeństwa, z uwagi na duży odpływ z miasta ludzi młodych. Należy ponadto podkreślić, iż młodzi, dobrze wykształceni łodzianie, częściej migrują do innych miast w Polsce, niż za granicę. W tym przypadku dużego znaczenia nabiera bezpośrednia konkurencja i działalność marketingowa miast, aktywnie i z dużą determinacją budujących ofertę dla młodych ludzi. Decydujące znaczenie ma także odpowiednio wykreowany wizerunek miasta, który skutecznie przyciąga cenny kapitał ludzki. Badania dowodzą, że w tym zakresie Łódź potrzebuje zdecydowanych zmian i konstruktywnych działań (E. Boryczka, T. Sulikowski, M. Sokołowicz, Z. Przygodzki, *Wizerunek miasta w oczach studentów łódzkich uczelni publicznych* [w:] *Nowoczesne miasto, Łódź 2008*).

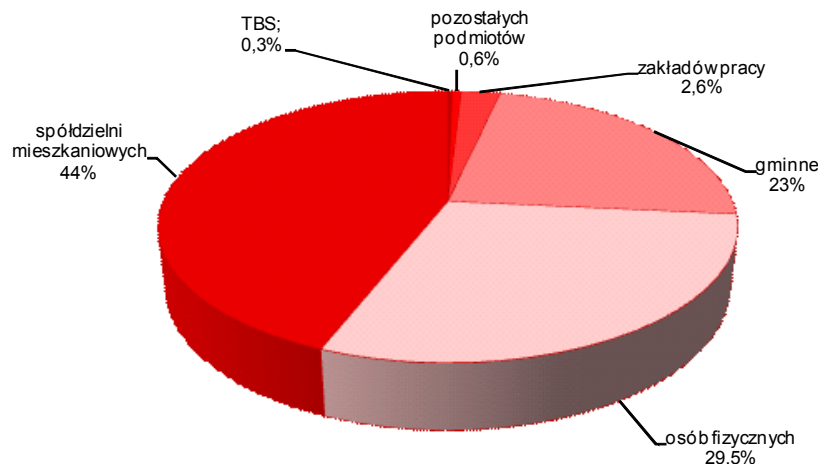
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców Łodzi

Warunki mieszkaniowe. Warunki mieszkaniowe wpływają na jakość życia mieszkańców, podnoszą jakość przestrzeni oraz warunkują prestiż danego miejsca. Dostęp do nieruchomości mieszkaniowych, czyli możliwość kupna, bądź wynajmu mieszkania z odpowiednim wyposażeniem, świadczy o standardzie zasobu tych nieruchomości, które znajdują się w zasobie gminnym, jak również prywatnym. Ograniczenie dostępu do mieszkań lub ograniczona możliwość budowy nowych mieszkań obniża jakość i standard życia mieszkańców.

Analizując strukturę własności zasobów mieszkaniowych w Łodzi zauważyć można szczególnie duży udział gminnych zasobów komunalnych, który stanowi prawie ¼ ogółu mieszkań na terenie miasta. Jest to największy wskaźnik w porównaniu do innych dużych miast Polski. Tak duży udział gminy w strukturze własności zasobów mieszkaniowych negatywnie wpływa na stan tych zasobów. W wyniku braku środków na utrzymanie i potrzebne remonty, wpływa na dekapitalizację zasobów i inne wynikające z tego stanu skutki. Największą jednak częścią zasobów mieszkaniowych w Łodzi zarządzają spółdzielnie

mieszkaniowe, których udział kształtuje się na poziomie ok. 45 %, następną grupą są właściciele prywatni, którzy są posiadaczami prawie 30% mieszkań.

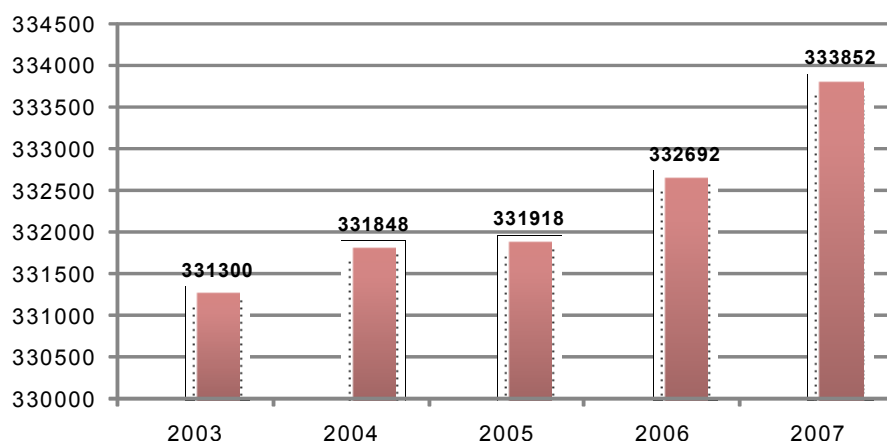
Wykres 15. Zasoby mieszkaniowe w Łodzi według form własności w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Analizując okres 2003 – 2007, zauważyć można niewielki wzrost liczby nowych mieszkań. Jednocześnie z roku na rok maleje liczba mieszkańców Łodzi, co może oznaczać, że w coraz większym stopniu zaspokajane są potrzeby mieszkaniowe w Łodzi. Sytuacja na rynku mieszkaniowym jest jednak bardziej skomplikowana. Obniża się bowiem stan techniczny budynków, a w wielu mieszkaniach brakuje podstawowej infrastruktury sanitarnej.

Wykres 16. Liczba mieszkań w Łodzi w okresie 2003 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Tabela 13. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w strukturze ogółu mieszkań w Łodzi w latach 2003 – 2006

Typ instalacji	2003	2004	2005	2006
	%			
wodociąg	96,7	96,7	96,8	96,8
ustęp splukiwany	88,9	89,0	89,1	89,3
łazienka	84,5	84,7	84,8	84,9
centralne ogrzewanie	78,0	78,2	78,4	78,5
gaz sieciowy	82,6	82,6	82,7	82,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

W latach 2003 – 2006, w bardzo małym stopniu podniósł się standard mieszkań w Łodzi. W przypadku mieszkań wyposażonych w wodociąg czy gaz sieciowy, wzrost liczby mieszkań wyposażonych w te instalacje wzrósł zaledwie o 0,1 punktu procentowego, w pozostałych przypadkach (mieszkania wyposażone w ustęp splukiwany, centralne ogrzewanie czy łazienkę), średni wzrost wyniósł 0,5 punktu procentowego. Brak wyraźnej

poprawy w liczbie mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne oznacza, że standard mieszkań w Łodzi jest niski. Ma to również swoje odzwierciedlenie w przypadku porównania Łodzi z innymi dużymi miastami w Polsce.

Tabela 14. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w strukturze ogółu mieszkań w wybranych dużych miastach w Polsce w 2006 r.

Typ instalacji	Kraków	Poznań	Wrocław	Łódź
	%			
wodociąg	98,0	99,6	99,2	96,8
ustęp splukiwany	97,2	97,0	95,0	89,3
łazienka	95,8	95,3	92,8	84,9
centralne ogrzewanie	85,9	84,6	83,2	78,5
gaz sieciowy	84,0	88,9	90,0	82,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Standard mieszkań, charakteryzowany procentowym udziałem mieszkań wyposażonych we wskazane instalacje techniczno-sanitarne w ogólnej liczbie mieszkań w danym mieście, jest w Łodzi najniższy spośród wszystkich dużych miast w Polsce. Największą dysproporcję między Łodzią a pozostałymi miastami zauważyć można przy wyposażeniu mieszkań w łazienkę, gdzie różnica między Łodzią a Krakowem i Poznaniem wynosi nawet 10 punktów procentowych. Niedostatek i duża dysproporcja między mieszkaniami jest również w wyposażeniu mieszkań w ustęp splukiwany oraz gaz sieciowy. Ta stosunkowo duża różnica w standardzie mieszkań pomiędzy Łodzią a Krakowem, Poznaniem czy Wrocławiem obniża atrakcyjność mieszkania w tym mieście, jak również standard życia mieszkańców.

W latach 2003 – 2007, w Łodzi notuje się dość regularny wzrost liczby nowych mieszkań oddawanych do użytku. W 2003 roku, oddano do użytku 1273 mieszkania. W 2004 r. – 1384, w 2005 r. oddano do użytku 682 mieszkań w 2006 r. – 1186. W roku 2007 oddano do użytku 1559 mieszkań, czyli o 31,5% więcej niż w 2006 r. Spółdzielnie mieszkaniowe zbudowały jednak w 2007 r. o 8% mniej mieszkań niż w 2006 r. Wzrosła natomiast o prawie 40% liczba mieszkań oddanych do użytku przez inwestorów indywidualnych. Ponadto, w 2007 r. oddano do użytku 754 mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem oraz 147 mieszkań społecznych czynszowych. Średnia liczba izb w mieszkaniach w Łodzi w latach 2003 – 2007 wyniosła 3. Natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła 23 m² (zob. tabela 19).

Tabela 15. Mieszkania oddane do użytku według rodzaju inwestorów w 2007 r.

Rodzaj mieszkania	2003	2004	2005	2006	2007	2006=100%
Ogółem	1273	1384	682	1186	1559	131,5
spółdzielcze	126	233	31	176	162	92,0
indywidualne	956	454	362	316	437	138,3
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	59	425	131	521	754	144,7
społeczne czynszowe	b.d.	188	81	127	147	115,7
komunalne	84	84	77	46	58	126,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportu Urzędu Miasta 2003-2007.

W 2007 r. oddano do użytku około 20 mieszkań na każde 10 tysięcy mieszkańców Łodzi. Średnia powierzchnia użytkowa nowych mieszkań wynosiła 94,2 m², podczas gdy w 2006 r. było to 102,9 m². W 2007 r. oddano również 58 nowych mieszkań komunalnych. Powierzchnia tych mieszkań mieściła się w przedziale 31-67 m². Były to przeważnie mieszkania dwu-, trzy- i czteroizbowe. Najwięcej mieszkań oddano do użytku na Bałutach (38,2%) oraz na Widzewie (36,9%) natomiast najmniej mieszkań zostało oddanych w Śródmieściu (3,5%).

Tabela 16. Mieszkania oddane do użytku według dzielnic w 2007 r.

Rodzaj mieszkania	Ogółem	Dzielnice				
		Bałuty	Górna	Polesie	Śródmieście	Widzew
Ogółem	1559	596	134	198	55	576
spółdzielcze	162	94	14	44	-	10
indywidualne	437	190	89	67	-	91
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	754	311	31	87	55	270
społeczne czynszowe	147	-	-	-	-	147
komunalne	58	-	-	-	-	58

Źródło: Sytuacja społeczno-ekonomiczna w Łodzi 2007, Urząd Miasta Łodzi, s.20.

W Łodzi w porównaniu do największych miast Polski, wciąż buduje się mało mieszkań. Choć liczba oddanych nowych mieszkań z roku na rok rośnie, to jednak jak wynika z analizy w 2007 r., liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytku w Łodzi stanowiła mniej niż połowę mieszkań wybudowanych we Wrocławiu, ok. 30% mieszkań w Krakowie oraz 10% nowych mieszkań z Warszawy. Trzeba jednak zaznaczyć, że od wielu lat Łódź zajmuje pierwsze miejsce w kategorii wielkości powierzchni użytkowej mieszkań. Średnia powierzchnia użytkowa nowych łódzkich mieszkań wyniosła prawie 95 m² i była o ok. 15 m² większa niż w drugim pod tym względem mieście – Poznaniu, a o 30 m² większa niż we Wrocławiu.

Tabela 17. Mieszkania oddane do użytku i średnia powierzchnia mieszkań w największych miastach Polski w 2007 r.

	Rok	Warszawa	Wrocław	Kraków	Poznań	Łódź
Liczba mieszkań oddanych do użytku	2003	12335	3916	4123	3054	1273
	2004	10300	2096	4472	2509	1384
	2005	14436	1979	4557	3375	682
	2006	13686	4379	6612	2828	1186
	2007	15778	3290	4921	4102	1559
Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	2003	73,0	79,9	75,9	99,1	152,3
	2004	71,3	75,3	67,5	93,4	107,9
	2005	72,5	68,4	66,6	83,9	131,5
	2006	77,4	63,5	60,6	78,1	102,9
	2007	75,0	63,5	70,8	79,5	94,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Sytuacji społeczno - ekonomicznej Łodzi 2003-2007*, raporty Urzędu Miasta Łodzi.

Wynagrodzenia. W 2007 roku, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w Łodzi 2546 zł i stanowiło 88% średniej w Polsce (*Analiza sytuacji gospodarczej Polski w 2007 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008*). W porównaniu do 2006 r., wynagrodzenia wzrosły o 8,3%. Choć płace w Łodzi rosły, to w odniesieniu do średniej krajowej utrzymują się wciąż na poziomie ok. 88%. W porównaniu do innych dużych miast w Polsce, poziom wynagrodzeń nadal pozostaje najniższy. Najwyższe wynagrodzenie w 2007 r. odnotowano w Warszawie, przy czym wzrosło ono o 7,1% w stosunku do 2006 r. Największy wzrost wynagrodzeń zanotowano w Poznaniu (o 11,4%) oraz w Krakowie (o 11,3%). Wynagrodzenie w Łodzi w porównaniu do Warszawy było niższe o 34%, natomiast w stosunku do najbardziej zbliżonego pod względem poziomu płac Wrocławia nawet o 10,9%. W 2007 r. w sektorze łódzkich przedsiębiorstw wzrost wynagrodzeń wystąpił we wszystkich sekcjach, a najwyższy wzrost płac odnotowano w sekcji dotyczącej obsługi nieruchomości i firm.

Tabela 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Łodzi na tle innych dużych miast w latach 2003 – 2007 (w złotych)*

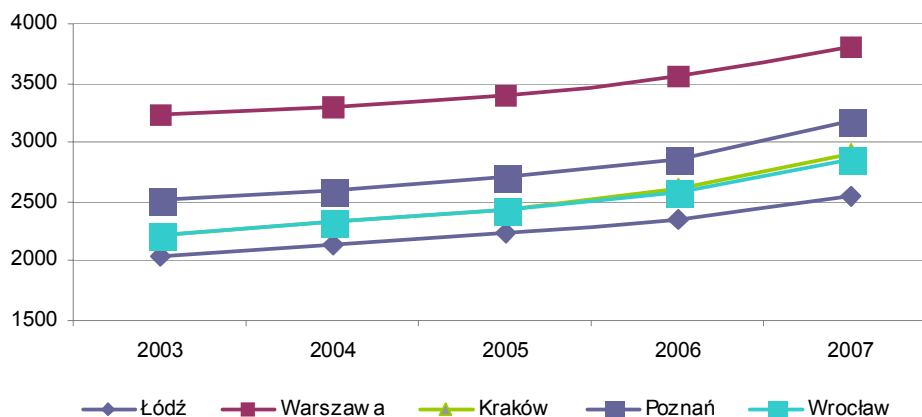
Rok	Warszawa	Łódź	Kraków	Poznań	Wrocław	POLSKA
2003	3227	2037	2223	2518	2223	2342
2004	3305	2133	2341	2600	2332	2439
2005	3397	2228	2433	2702	2424	2516
2006	3553	2349	2606	2864	2581	2644
2007	3805	2546	2901	3190	2855	2888

- dane o pracujących w głównym miejscu pracy według faktycznego miejsca pracy i działalności, nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób

Źródło: *Sytuacja społeczno – ekonomiczna Łodzi w 2007 r.*, raport Urzędu Miasta Łodzi.

Należy stwierdzić, iż atrakcyjność inwestycyjna miasta wyrażona w relatywnie niskim poziomie wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw utrzymuje się w Łodzi od wielu lat, i choć wartość przeciętnych miesięcznych płac wykazuje podobnie jak w innych miastach w Polsce, tendencję wzrostową, to jednak przeciętna płaca pozostaje wciąż o 12% niższa niż średnia w kraju.

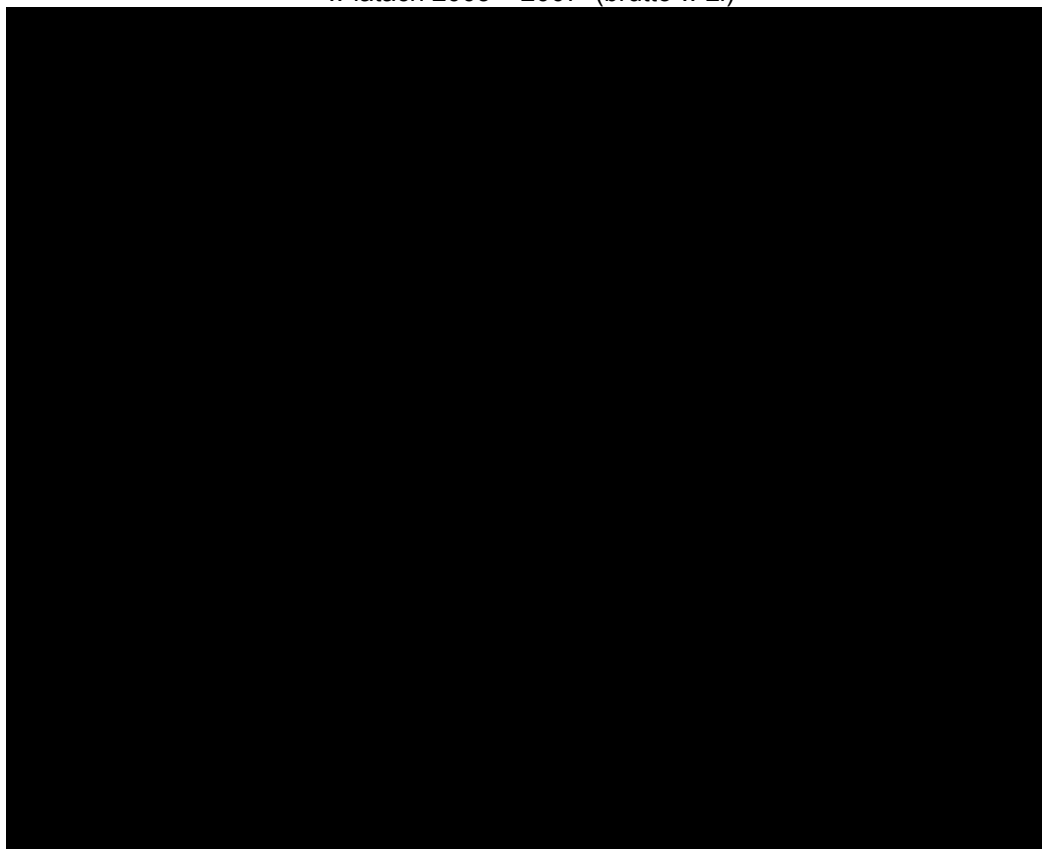
Wykres 17. Przeciętne wynagrodzenie według miast w Polsce
w latach 2003 – 2007 (brutto w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sytuacji społeczno - gospodarczej Łodzi w latach 2003 - 2007, Urząd Statystyczny w Łodzi.

Fakt, że płace w Łodzi pozostają nadal na względnie niskim poziomie, wynika przede wszystkim z sytuacji, która ukształtowała się w Łodzi na początku okresu transformacji i trwa do dziś, ponieważ mimo, że istnieje rosnący trend poziomu wynagrodzeń w Łodzi, to jego dynamika jest podobna do obserwowanej w innych miastach, stąd różnice te są nadal widoczne. Wzrost płac w Łodzi wynika przede wszystkim z uwarunkowań makroekonomicznych oraz z aktywnej polityki władz miasta w zakresie podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej i przyciągania nowych często dużych inwestorów. Dodatkowo lokowane w Łodzi inwestycje determinują zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą, co przekłada się na silniejszą presję płacową.

Wykres 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Łodzi według branż
w latach 2003 – 2007 (brutto w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w latach 2003-2007*, Urząd Statystyczny w Łodzi.

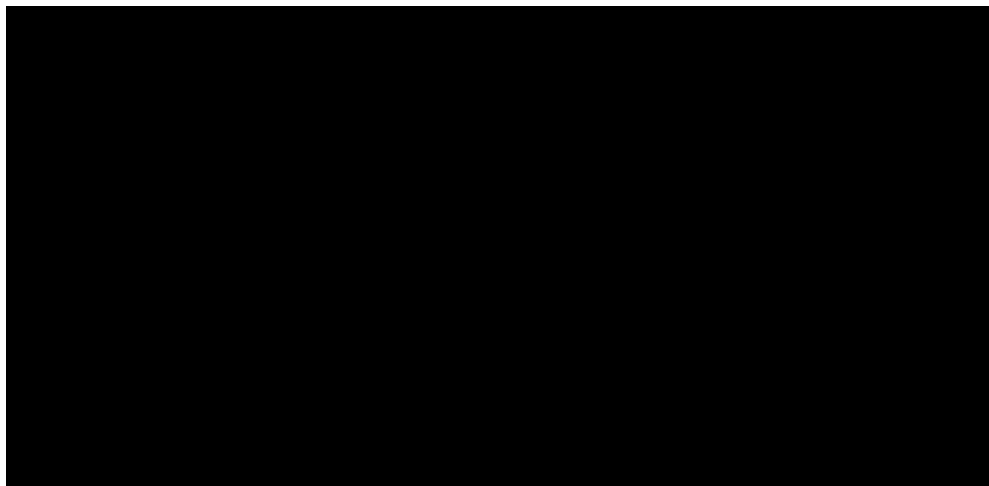
W Łodzi w 2003 roku, najwyższe wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw otrzymywali pracownicy sektora transportu, łączności i gospodarki magazynowej, zaś najniższe wynagrodzenie zanotowano w budownictwie. Sytuacja ta w kolejnych latach zmieniała się, zgodnie z tendencją obserwowaną w układzie sektorowym. Obecnie mamy do czynienia ze zjawiskiem serwicyzacji gospodarki – sektor usług determinuje już dziś zdecydowaną większość PKB w ujęciu krajowym, jaki i regionalnym. W sektorze usługowym w Łodzi pracuje dziś zdecydowana większość mieszkańców miasta (statystycznie wg GUS 70%, natomiast szacunki wskazują, że może odsetek ten faktycznie może być większy nawet o 10. punktów procentowych). W roku 2007 r. branżą, w której wynagrodzenie było najwyższe, było budownictwo. Najniższe zarobki otrzymywali natomiast pracownicy sektora przemysłowego, co w dużej mierze wynikało z cech podaży pracy i nowego popytu na pracę. Wprawdzie w Łodzi zlokalizowali się stosunkowo liczni inwestorzy sektora przemysłowego, którzy przenieśli swoją działalność z krajów wysoko rozwiniętych w celu minimalizacji kosztów, jednak podaż pracy na łódzkim rynku pracy, charakteryzowała się dużym udziałem bezrobotnych (dodatkowo o niekorzystnej strukturze bezrobocia), co zdecydowanie osłabiało presję płacową w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych. Poziom wynagrodzeń w Łodzi wyznacza jakość życia mieszkańców i jest także jedną z przyczyn ciągle jeszcze niekorzystnej sytuacji demograficznej w zakresie migracji.

Bezpieczeństwo. Czynnikiem wpływającym na jakość i warunki mieszkania w Łodzi jest również poziom bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo i jego poprawa jest jednym z najważniejszych oczekiwań mieszkańców Łodzi. Poziom bezpieczeństwa jest tym wyższy na danym obszarze, im wyższe jest zaangażowanie i poziom społeczeństwa obywatelskiego w mieście. Poziom bezpieczeństwa wynika między innymi ze współpracy mieszkańców ze służbami odpowiedzialnymi za zapewnienie i utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz współpracy między tymi służbami.

W Łodzi liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych z roku na rok maleje, przy jednoczesnym wzroście wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw. W 2005 roku, liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wyniosła 39435, w 2006 r. liczba przestępstw zmalała o 6264. W kolejnym roku, liczba przestępstw ponownie uległa zmniejszeniu i wyniosła 30730.

Okolo 90% wszystkich przestępstw popełnianych na terenie Łodzi, stanowią przestępstwa o charakterze kryminalnym, kolejne to przestępstwa o charakterze gospodarczym. W ostatnich latach zmalała jednak liczba przestępstw o charakterze kryminalnym – w 2005 r. było ich 35333, a już w 2007 r. 26065, natomiast wzrosła liczba przestępstw o charakterze gospodarczym: w 2005 r. – 1563, zaś w 2007 r. – 1.993. Wskaźnik wykrywalności w 2005 r. wyniósł 29,3, a w 2007 r. - 39,6.

Wykres 19. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w dużych miastach w Polsce w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

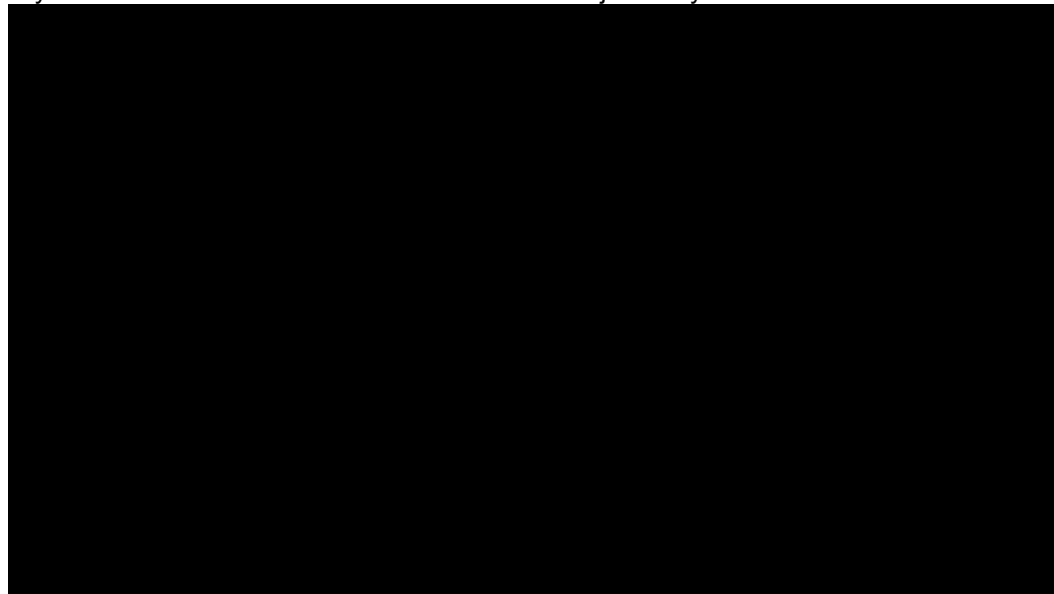
Mimo, iż wskaźnik wykrywalności przestępstw w Łodzi z roku na rok ulega poprawie, to zauważyć należy, że obecnie wciąż kształtuje się on niekorzystnie na tle innych dużych miast w Polsce.

2.3.3. Oświata i edukacja

Poziom wykształcenia, zdobyte umiejętności i kwalifikacje, determinują jakość życia mieszkańców. Dostępność placówek oświatowych, w tym uniwersytetów i szkół wyższych, wpływa na rozwój regionu. Niezwykle ważnym jest dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy, czyli kształcenie w zawodach bądź specjalnościach, na które występuje zapotrzebowanie na rynku pracy. Taka sytuacja przyczynia się do zrównoważenia popytu z podażą zasobów pracy. Liczba i jakość usług oferowanych przez placówki oświatowe wpływa na rozwój miasta, a także regionu. Lokalizacja renomowanych szkół i wyższych uczelni wpływa na jakość kształconych przyszłych kadr, ale również wpływa na atrakcyjność inwestycyjną miasta. Jednocześnie renomowane szkoły, duża dostępność do placówek oświatowych przyciągają ludzi z innych miejscowości, co stanowi jeden z czynników rozwoju miasta i regionu.

Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i średnie. Liczba uczniów w szkołach w Łodzi z roku na rok maleje, czego powodem jest przede wszystkim niż demograficzny. W szkołach podstawowych w 2003 roku uczyło się ponad 40 tysięcy dzieci. Do roku 2006, liczba uczniów zmniejszyła się o ponad 15%. Jak wskazuje prognoza Głównego Urzędu Statystycznego dla Łodzi, sytuacja ta będzie się pogłębiać – liczba mieszkańców Łodzi nadal będzie maleć i w 2025 r., wyniesie około 644,7 tysięcy. Malejąca liczba urodzeń wynika m.in. ze zmieniających się kryteriów macierzyństwa, co oznacza, że przesuwa się wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko. Kolejnym ważnym warunkiem posiadania dzieci jest jakość życia mieszkańców, czyli dostępność mieszkań na rynku nieruchomości, sytuacja na rynku pracy oraz odpowiednie wynagrodzenie, które zapewni utrzymanie rodziny. Sytuacja na rynku pracy dopiero w ostatnich latach w Łodzi uległa poprawie, natomiast wynagrodzenia są niższe niż w innych dużych miastach w Polsce. Ciągłe jeszcze wiele kobiet, obawiając się o swoją karierę zawodową i przyszłość materialną swoją i dziecka, nie decyduje się na posiadanie dzieci. Statystyka pokazuje, że maleje liczba urodzeń, a tym samym liczba dzieci w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach średnich.

Wykres 20. Liczba uczniów w zależności od rodzaju szkoły w Łodzi w latach 2003 – 2006

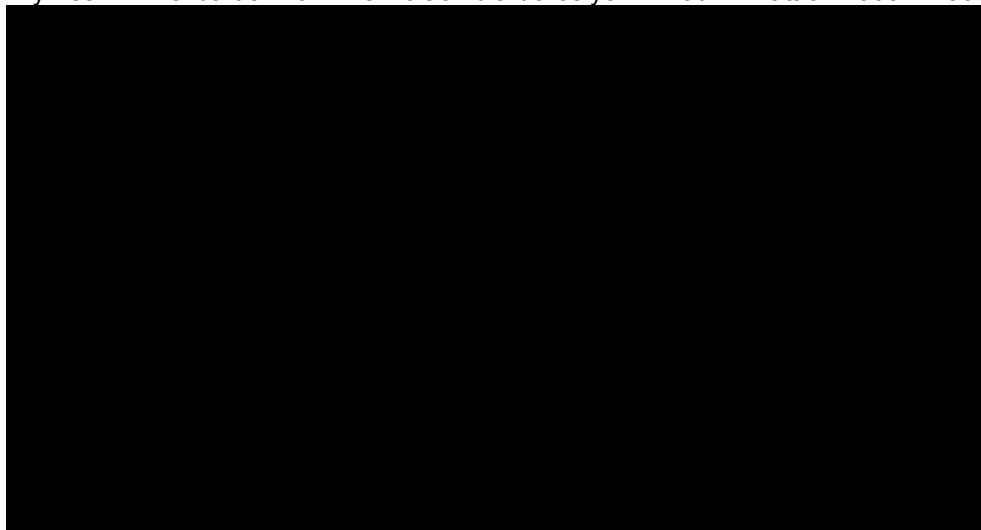

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Należy również podkreślić tendencję pozytywną, związaną z rozwojem idei kształcenia ustawicznego oraz kształcenia dorosłych w Łodzi. Obecnie kształcenie ustawiczne uważane jest za jeden z ważniejszych elementów systemu kształcenia w zakresie dostosowań do warunków funkcjonowania ludzi i gospodarki w warunkach globalizacji, która charakteryzuje się dużą zmiennością i dynamiką. W tym kontekście w Łodzi, w zakresie

kształcenia mieszkańców, do poziomu szkół średnich włącznie, występuje korzystna tendencja w obszarze kształcenia osób dorosłych.

Wykres 21. Liczba uczniów w szkołach dla dorosłych w Łodzi w latach 2003 – 2006

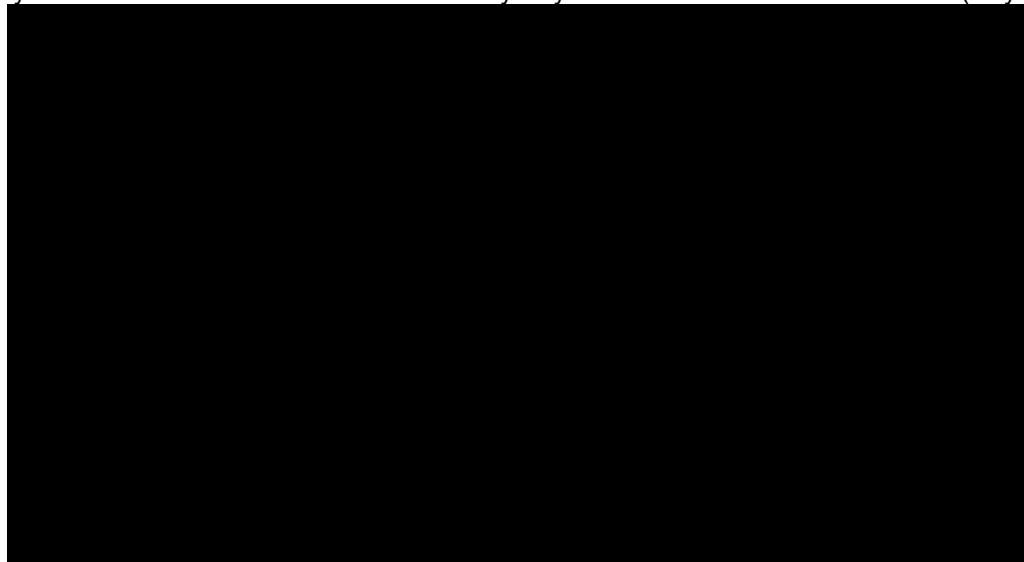

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Obserwowany jest wzrost liczby uczniów w łódzkich szkołach dla dorosłych. W okresie 2003 – 2006 wzrosła liczba uczących się w tym trybie; w 2003 roku wynosiła ona 8539 osób, natomiast w 2006 r. – o 1843 osoby więcej. Ten korzystny trend oznacza, m.in. że coraz więcej osób podnosi swój poziom wykształcenia, podwyższając tym samym poziom swojej konkurencyjności na lokalnym rynku pracy.

Szkolnictwo wyższe. W Łodzi – mieście o istotnym potencjale akademickim, funkcjonuje obecnie 6 dużych państwowych uczelni wyższych: Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka, Akademia Muzyczna, Akademia Sztuk Pięknych, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna, Uniwersytet Medyczny. W Łodzi funkcjonuje również 21 niepublicznych szkół wyższych.

Wykres 22. Liczba studentów w szkołach wyższych w Łodzi w latach 2003 – 2007 (w tys.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

Corocznie rośnie liczba osób studiujących na łódzkich uczelniach do czego w znacznej mierze przyczynia się powstawanie i rozwój kolejnych placówek uczelni niepublicznych, skutecznie zabiegających o nowych studentów. W roku 2004, w Łodzi studiowało 112 tysięcy osób, a w roku 2007 już ponad 122 tysiące. W uczelniach państwowych w Łodzi, w roku akademickim 2007/2008, studia rozpoczęło ponad 65,9 tysięcy studentów. Było to

o 1,5% więcej niż w 2006 r. Studenci stanowili jednocześnie prawie 54% ogółu studiujących w łódzkich uczelniach. Natomiast studenci studiów stacjonarnych, których w mieście uczy się prawie 48 tysięcy (39,2% ogółu), to w przeważającej liczbie studenci uczelni państwowych – 87,6% (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi I kwartał 2008*).

W 2007 r. pierwszy rok studiów rozpoczęło w Łodzi 31,5 tysięcy ludzi. Było to o 10% więcej niż w roku poprzednim. Liczba studentów rozpoczynających naukę w trybie studiów dziennych zwiększyła się o 8,5%, a na studiach niestacjonarnych była wyższa o 11%. Studenci uczelni państwowych stanowili 48,3% ogółu studentów I roku (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi I kwartał 2008*).

Tabela 19. Liczba studentów uczelni państwowych w latach 2006 – 2007 wg rodzaju uczelni

Uczelnie wyższe	Liczba studentów			
	2006	%	2007	%
techniczne	19311	29,7	18708	28,4
humanistyczne	35495	54,7	36265	55,0
medyczne	7374	11,4	8139	12,3
artystyczne	2741	4,2	2804	4,3
razem	64921	100,0	65916	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych i *Sytuacji społeczno-gospodarczej Łodzi I kwartał 2008*, US w Łodzi.

Analizując strukturę studentów uczelni państwowych według rodzaju uczelni można zauważyć, iż w 2007 r. ponad połowa (55%) studentów Łodzi uczyła się w szkołach o profilu humanistycznym. Następną grupę stanowią studenci uczelni technicznej (Politechniki Łódzkiej), gdzie naukę podjęło prawie 30% ogółu studentów. Ponadto według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2006 r. słuchaczami studiów podyplomowych w Łodzi było 5414 osób, a uczestnikami studiów doktoranckich 1853 osoby.

Liczba absolwentów łódzkich uczelni systematycznie rośnie. W roku 2007, absolwenci stanowili grupę 24,3 tysięcy osób, z czego niemal połowa ukończyła publiczną szkołę wyższą. W stosunku do roku 2006, liczba absolwentów wzrosła o 7,5%.

Tabela 20. Liczba absolwentów uczelni wyższych w 2007 r.

Rodzaj uczelni	Ogółem	Na studiach	
		stacjonarnych	niestacjonarnych
publiczne	11653	6314	5339
niepubliczne	12652	1346	11306
razem	24305	7660	16645

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Sytuacji społeczno-gospodarczej Łodzi I kwartał 2008*.

Analizując strukturę absolwentów uczelni państwowych według rodzaju uczelni można zauważyć, iż w 2007 r. prawie 60% stanowili absolwenci kończący uczelnię o profilu humanistycznym. Następną liczną grupą byli absolwenci uczelni technicznej (Politechniki Łódzkiej), gdzie naukę ukończyło ponad 27% ogółu kończących studia.

Tabela 21. Liczba absolwentów uczelni państwowych w latach 2004 – 2007 r. wg rodzaju uczelni

Uczelnie wyższe	2006	Liczba absolwentów		
		%	2007	%
techniczne	2803	24,5	3193	27,4
humanistyczne	6871	60,1	6828	58,6
medyczne	1164	10,2	1156	10,0
artystyczne	588	5,1	476	4,1
razem	11426	100,0	11653	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS i *Sytuacji społeczno-gospodarczej Łodzi I kwartał 2008*.

Mimo poprawiającej się sytuacji w łódzkiej oświacie i widocznym wzroście liczby osób podejmujących naukę w szkołach wyższych oraz coraz większego zainteresowania społeczeństwa kształceniem ustawicznym, na łódzkim rynku pracy widoczne są poważne niedopasowania ofert kształcenia do potrzeb rynku pracy. Łódzcy pracodawcy coraz częściej zwracają uwagę na problem braku odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, co utrudnia działalność łódzkich firm. Z uwagi na intensywnie rozwijający się rynek pracy w Łodzi wystąpiło zapotrzebowanie na specjalistów wymagających określonych kwalifikacji. Do zawodów, w których obecnie jest nadwyżka pracowników należą między innymi: ekonomista i specjalista administracji publicznej. W Łodzi przedsiębiorcy poszukują

specjalistów następujących zawodów: informatyk, pielęgniarz, budowlaniec oraz mechanik (*Mapa zawodów deficytowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi, 2008*).

2.3.4. Kultura i sport w Łodzi

Kultura. Łódź pretendująca do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 r. posiada już dziś stosunkowo zróżnicowaną i bogatą ofertę kulturalną, którą prezentują instytucje kultury i sztuki oraz liczne organizacje pozarządowe. W Łodzi działają 34 instytucje kulturalne w tym m.in.: 10 domów kultury, 9 ośrodków kultury, 11 klubów. W 2007 r. odbyło się ponad 3,8 tys. imprez kulturalnych, w których wzięło udział 287 tys. osób. W mieście działają również 33 galerie sztuki, w których zorganizowanych zostało 429 wystaw, a które odwiedziło prawie 230 tys. zwiedzających. W Łodzi organizowanych jest coraz więcej imprez kulturalnych i różnego rodzaju wystaw. Oferta kulturalno-rozrywkowa w mieście jest rozdrobniona, ale tym samym niezwykle zróżnicowana i często skierowana do niszowych odbiorców, co należy w tym przypadku postrzegać jako duży atut miasta. Niestety z uwagi na zbyt skromne działania marketingowe, w tym promocyjne, oferta ta często jest niedostępna dla potencjalnych odbiorców zarówno zewnętrznych jak i mieszkańców miasta. Ponadto z uwagi na wielkość i charakter miasta metropolitalnego, w Łodzi zdecydowanie brakuje imprez o charakterze masowym.

Tabela 22. Kina i ich wyposażenie oraz widzowie w latach 2003 – 2007

Kina	jednostka	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	ob.	10	10	11	12	12
sale	sala	25	23	25	40	39
miejsca na widowni	miejsce	4 662	4 527	4 652	7 340	7 129
seanse ogółem	seans	41 420	37 908	39 258	54 689	68 204
seanse filmów produkcji polskiej	seans	4 342	4 153	3 510	6 635	10 354
widzowie ogółem	osoba	1 154 207	1 377 738	964 277	1 458 660	1 657 734
widzowie na filmach produkcji polskiej	osoba	132 269	152 256	57 235	194 061	357 714
Liczba ludności na 1 miejsce w kinach						
ogółem	osoba	167,12	170,98	165,01	103,58	105,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

W 2007 r. działało 12 teatrów, w których podobnie jak w poprzednim roku wystawiono prawie 2,5 tysiąca przedstawień. W Filharmonii Łódzkiej odbyło się 909 koncertów, których wysłuchało ponad 91 tysięcy osób. Natomiast łódzkie chóry i orkiestry dały w sumie jedynie 50 koncertów (o 15% mniej niż w 2006 r.), gromadząc przy tym o połowę mniej słuchaczy (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w I kwartale 2008 r., GUS*).

W Łodzi funkcjonuje 12 kin, które dysponują 7129 miejscami na widowni. W 2007 r. wyświetlono w nich 68,2 tys. seansów filmowych, które obejrzało 1657,7 tys. widzów. W latach 2003 – 2007 powstały 2 kina i aż 14 nowych sal kinowych. Zwiększono tym samym liczbę miejsc na widowni z 4,7 tysięcy w roku 2003 do ponad 7,1 tysięcy w roku 2007 (o 53%). Łódź jednak wśród największych miast w Polsce posiada słabo rozwiniętą infrastrukturę kinową. W porównaniu do największych miast polskich, zajmuje ostatnie miejsce pod względem liczby ludności na 1 miejsce w kinie stałym za takimi miastami jak Poznań (36 osób na 1 miejsce), Wrocław (49 osób), Warszawa (54 osób) oraz Kraków (60 osób).

W 2007 roku w Łodzi funkcjonowało 11 obiektów muzealnych, które odwiedziło 209,3 tysiąca zwiedzających tj. o 6,5% mniej niż w roku poprzednim. W ostatnich latach widocznie zmniejszyła się liczba osób korzystających z oferty łódzkich muzeów (o ok. 15% – z 269,1 tys. w 2004 r. do 209,3 tys. w roku 2007). W ostatnim roku prawie połowa odwiedzających muzea zwiedzała je w grupach zorganizowanych, wśród których ponad 62% stanowiła młodzież szkolna. Mimo systematycznego zmniejszania się liczby odwiedzających muzeum, w ostatnim roku zanotowano wzrost liczby organizowanych w tych placówkach imprez. W 2007 r., w łódzkich muzeach odbyło się 109 wystaw czasowych, wśród których 16 to wystawy zagraniczne. Zorganizowanych zostało 215 odczytów, ponad 600 seansów filmowych i prawie 1,5 tys. lekcji (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w I kwartale 2008 r., GUS, BDR*).

Tabela 23. Obiekty muzealne oraz struktura imprez organizowanych w łódzkich placówkach w latach 2003 – 2007

Muzea	Liczba obiektów muzealnych				
	2003	2004	2005	2006	2007
muzea z oddziałami	11	11	12	11	11
muzea przystosowane dla osób niepełnosprawnych	1	1	3	3	3
Rodzaje imprez oświatowych w muzeach	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	2 775	3 016	2 517	2 046	2 307
odczyty	187	129	171	137	215
seanse filmowe	705	650	645	570	619
koncerty	29	32	36	50	86
lekcje zajęcia	1 854	2 205	1 665	1 289	1 387

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

W 2007 roku w Łodzi funkcjonowały 33 galerie sztuki. Liczba tych placówek w porównaniu do 2006 r. zmniejszyła się o 15% tj. zamkniętych zostało 5 obiektów. Jednak wystawy w tych placówkach w badanym okresie obejrzało 228,9 tysiąca zwiedzających, tj. o 15% osób więcej niż w 2006 r. Wśród zorganizowanych 425 wystaw, 23 pochodziły z zagranicy. Miasto posiada duży potencjał wystawienniczy i w 2007 r. zajmowało drugie miejsce wśród największych miast w Polsce pod względem liczby odbywających się wystaw. Podobna sytuacja kształtuje się w strukturze wystaw zagranicznych i międzynarodowych organizowanych w Polsce. Łódź jest trzecim miastem w kraju, zaraz za Warszawą i Krakowem gdzie organizowanych jest najwięcej wystaw międzynarodowych (*Bank Danych Regionalnych GUS*).

Zasoby biblioteczne łódzkich placówek kształtują się na poziomie ok. 2152,9 tysiąca woluminów, zebranych w 99 placówkach bibliotecznych na terenie miasta. Zbiory łódzkich placówek systematycznie są powiększane i w ostatnim roku (2007) przybyło ok. 1000 woluminów. Jednak mimo powiększającego się zasobu bibliotecznego, liczba czytelników systematycznie spada. W ostatnim roku, liczba czytelników zmalała o ponad 4%, a liczba wypożyczeń o 3,7%. Liczba mieszkańców przypadająca na jedną bibliotekę wyniosła w 2007 r. ok. 7,7 tysięcy osób, podczas, gdy średnia liczba czytelników każdej placówki kształtuje się na poziomie ok. 1,6 tysiąca osób.

W Łodzi corocznie odbywa się ponad sześćdziesiąt różnego rodzaju festiwali oraz konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych, m.in.: Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych „Camerimage”, Międzynarodowy Festiwal Fotografii „Fotofestiwal”, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Baletowej „Łódzkie Spotkania Baletowe”, Międzynarodowe Triennale Tkaniny, Festiwal Gór, Sportów Ekstremalnych i Podróży „Explorers Festival”, Międzynarodowy Konkurs Indywidualności Muzycznych im. Aleksandra Tansmana, Międzynarodowy Festiwal Komiksu, Vena Music Festival, Festiwal Dialogu Czterech Kultur oraz wiele innych atrakcji. Imprezy te przyczyniają się do promocji Łodzi jako miasta festiwali. Organizacja dużych międzynarodowych wydarzeń artystycznych sprawia, iż każdego roku Łódź odwiedzana jest przez wielu znanych artystów. Jednym z ważniejszych wydarzeń, które podkreśla wielokulturową tradycję miasta jest rozpoznawalny nie tylko wśród mieszkańców miasta Festiwal Dialogu Czterech Kultur. Na to wydarzenie składa się szereg imprez prezentujących kultury czterech narodów – Polaków, Żydów, Niemców i Rosjan. W ostatnim czasie w związku z przystąpieniem Łodzi do wyścigu o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016 widoczne jest większe zaangażowanie instytucji kultury i samorządu terytorialnego i troska o rozwój Łodzi kulturalnej. W tym celu rozszerza się ofertę kulturalną miasta. Wspierana jest działalność statutowa wielu stowarzyszeń i szkół artystycznych poprzez dofinansowanie organizowanych imprez. W 2007 roku, zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dofinansowano realizację 30 różnorodnych imprez kulturalnych, przygotowanych przez organizacje pozarządowe na łączną kwotę 1,5 mln zł. Ponadto, znacznie zwiększono wydatki budżetowe związane z instytucjami kultury. W 2006 r. nakłady inwestycyjne w tych placówkach wyniosły razem 1 mln zł. Natomiast w roku 2007 nakłady finansowe z budżetu miasta na działalność 24 instytucji kultury wyniosły 48,4 mln zł, natomiast na inwestycje w instytucjach kultury wydanych zostało prawie 6,5 mln zł (*Raport o stanie miasta 2007*).

Sport. W Łodzi obecnie działa 240 sportowych organizacji pozarządowych, wśród których znajdują się kluby sportowe, uczniowskie kluby sportowe, ogniska TKKF i okręgowe związki sportowe.

Tradycje wielu łódzkich klubów sportowych sięgają początków XX wieku. Wśród najbardziej znanych łódzkich klubów można wyróżnić: ŁKS, Widzew, Rudzki Klub Sportowy czy KS „Społem”. Liczba klubów sportowych w latach 2002 – 2006 wzrosła, aż o 17%. Nie zmieniła się właściwie liczba członków klubów sportowych (odnotowano jedynie 2,9% wzrost), a liczba osób ćwiczących wzrosła jedynie o 8% w stosunku do roku 2002. Analizując strukturę i działalność klubów sportowych na terenie miasta zauważyć można znaczny wzrost liczby sekcji sportowych. W badanym okresie nastąpił niemal 25% przyrost liczby sekcji, co przy niewielkiej zmianie osób uprawiających sport świadczy o rozdrobnieniu i coraz większym zróżnicowaniu działalności sportowej w Łodzi.

Tab. 24. Kluby sportowe w Łodzi w latach 2002 – 2006

Kluby sportowe	jednostka	2002	2004	2006
ogółem	szt.	135	144	158
sekcje sportowe	szt.	335	399	418
członkowie	osoba	18105	18150	18633
ćwiczący ogółem	osoba	15408	15497	16723
trenerzy	osoba	245	286	298
instruktorzy sportowi	osoba	407	417	426

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS.

Łódzkie organizacje pozarządowe prowadzą na terenie miasta zajęcia sportowe w ponad 60 dyscyplinach. Wśród najbardziej popularnych wyróżnić można: piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, lekką atletykę, pływanie, zapasy, boks, łyżwiarstwo figurowe, rugby, łucznictwo, strzelectwo, piłkę wodną, jeździectwo, golf i oraz zróżnicowaną sekcję sportów walki (*dane Urzędu Miasta Łodzi*).

Łodzianie i odwiedzający miasto turyści mogą skorzystać z istniejącej bazy sportowej. Infrastruktura sportowa na terenie miasta składa się z takich obiektów jak: baseny, kąpieliska, hale sportowe, lodowiska, korty tenisowe, sale do squasha, bilardowe, kluby jeździeckie, fitness i siłownie, oraz ścianki wspinaczkowe, kręgielnie i skateparki.

Tab. 25. Obiekty sportowe w latach 2000 – 2006

Rodzaj obiektu	2000	2004	2005	2006
Stadiony i boiska	16	35	35	35
Kąpieliska	3	3	3	3
Hale sportowe	16	16	16	16
Pływalnie	17	15	15	15
– kryte	13	12	12	12
– odkryte	4	3	3	3
Lodowiska	2	4	4	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Statystyki Łodzi 2006 oraz Łodzi w liczbach 2007, Urząd Statystyczny w Łodzi.

W Łodzi odbywa się wiele cyklicznych imprez sportowych. Do największych należą: Międzynarodowy Wyścig Kolarski "Solidarność" i Olimpijczyków Polskich, Puchar Polski i Mistrzostwa Polski Juniorów na torze kolarskim, Międzynarodowy Wyścig Kolarski Juniorów po Ziemi Łódzkiej - Szlakiem powiatów, Grand Prix Polski w Pływaniu, Międzynarodowy Turniej Bokserski Kadetów o „Srebrną Łódkę”, Grand Prix Polski w Karacie WKF, Międzynarodowy Miting Lekkoatletyczny w Skoku Wzwyż, rozgrywki Amatorskiej Ligi Koszykówki i Lig Szkolnej Dzieci w Judo oraz Międzynarodowy Turniej Judo. Dużą popularnością cieszy się również organizowany od paru lat mBank Łódź Maraton, a w 2006 r. Europejska Konfederacja Piłki Siatkowej przyznała Łodzi oraz Katowicom organizację Mistrzostw Europy w Siatkówce Kobiet (w 2009 r.) oraz Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn również w przyszłym roku (*dane Urzędu Miasta Łodzi, Raport o stanie miasta 2006*).

2.3.5. Opieka zdrowotna

W Łodzi funkcjonują publiczne zakłady opieki zdrowotnej prowadzone przez gminę, samorząd wojewódzki, Uniwersytet Medyczny oraz niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Na terenie miasta funkcjonuje 31 szpitali, w tym 21 publicznych oraz 10 niepublicznych (*Statystyka Łodzi 2006*). Według stanu na dzień 31.12.2007 roku, w Łodzi r. działa 459 zakładów opieki zdrowotnej w tym 88 publicznych i 371 niepublicznych. W łódzkich placówkach opieki zdrowotnej zatrudnionych jest ponad 3,1 tysięcy lekarzy, przy czym w jednostkach publicznych pracuje 80% zatrudnionych w Łodzi lekarzy. W mieście funkcjonuje również ponad 300 aptek i punktów aptecznych, co powoduje iż jedna apteka przypada na ok. 2,5 tysięcy Łódzian.

W roku 2005, łódzkie szpitale dysponowały liczbą prawie 6000 łóżek. W placówkach medycznych leczonych było ponad 251 tysięcy pacjentów. Od roku 2000, liczba pacjentów wzrosła z liczby 188,2 tysięcy, o prawie 33%. W latach 2000 – 2005, znacznie wzrosła liczba łóżek na oddziałach kardiologicznych (o 70%) i onkologicznych (ponad 2-krotnie). Sytuacja ta związana jest m.in. ze wzrostem liczby przypadków chorób układu krążenia i nowotworowych. Choroby te stanowią główny problem zdrowotny mieszkańców Łodzi, będąc częstą przyczyną hospitalizacji i porad udzielanych przez lekarzy ogólnych oraz w placówkach specjalistycznych. Zmniejszyła się natomiast liczba łóżek na oddziałach gruźlicy i chorób płuc, choć zagrożenie chorobą gruźlicy w Łodzi i województwie wciąż jest większe niż ogólnie w Polsce (*Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi*).

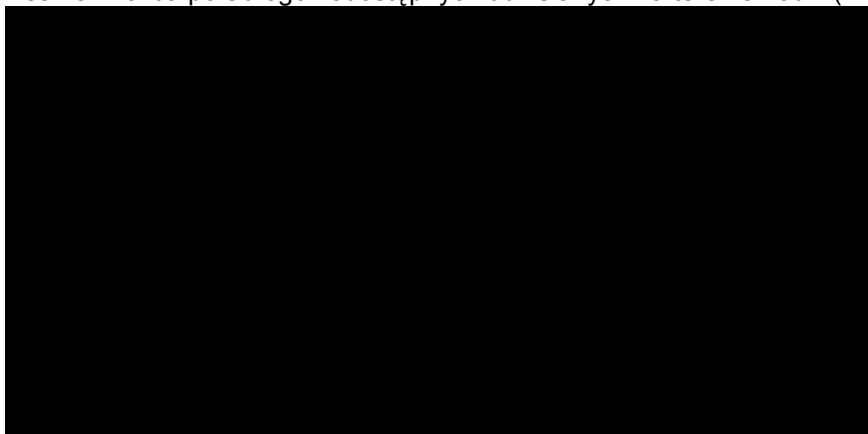
Tabela 26. Liczba łóżek w szpitalach na wybranych oddziałach w latach 2000 – 2005

Łóżka na oddziałach:	2000	2004	2005
chorób wewnętrznych	1120	1169	1105
kardiologicznych	260	387	443
chirurgicznych	1466	1579	1485
onkologicznych	127	268	289
ginekologiczno-położniczych	581	615	618
gruźlicy i chorób płuc	489	338	255
razem	6071	6102	5874

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Statystyki Łodzi 2006.

Personel medyczny, pracujący w łódzkich placówkach medycznych liczy 9,2 tysiąca osób. W tej grupie w 2006 r. w Łodzi pracowało 4.927 pielęgniarek i 619 położnych. W tym samym roku zatrudnionych w służbie zdrowia było 3118 lekarzy i 550 lekarzy dentystów (*GUS, BDR 2006*).

Wykres 23. Liczba porad ogólnodostępnych udzielanych na terenie Łodzi (w mln)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, 2008.

W Łodzi od kilku lat wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza, że zwiększa się potencjalna grupa osób korzystająca z opieki zdrowotnej. Wzrost liczby porad związany jest ze starzeniem się mieszkańców Łodzi, coraz częściej korzystających z porad lekarzy. W 2007 r. w ramach świadczonych usług medycznych udzielonych zostało 3,8 mln ogólnodostępnych porad medycznych. W porównaniu do 2005 r., nastąpił 7% wzrost liczby świadczonych porad.

W Łodzi, w ramach działalności samorządu terytorialnego prowadzone są żłobki dla małych dzieci. Na terenie miasta jest ich 30, a w roku 2007 r. przebywało w nich łącznie 1671 dzieci. Liczba podopiecznych tych placówek w ostatnich latach systematycznie rośnie. Od 2003 r. liczba dzieci wzrosła o prawie 12 %.

Ponadto, samorząd terytorialny na terenie miasta prowadzi szereg programów profilaktycznych w zakresie najczęściej występujących problemów zdrowotnych, obserwowanych na podstawie danych epidemiologicznych dla regionu łódzkiego. W 2007 r. prowadzono następujące programy: profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób układu krążenia, profilaktyki onkologicznej, profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób płuc, profilaktyki zdrowia rodziny oraz program ochrony zdrowia psychicznego.

2.3.6. Grupy społeczne wymagające wsparcia

W Łodzi, główną jednostką udzielającą mieszkańcom pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, wspierany przez szereg instytucji pozarządowych. Pomocy finansowej z funduszu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego udziela również Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Łodzi. We współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym działa również powołany Rzecznik Osób Niepełnosprawnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest samodzielną jednostką organizacyjną miasta, działającą w formie jednostki budżetowej. Celem działania MOPS jest poprawa jakości życia mieszkańców Łodzi poprzez zwalczanie ubóstwa i patologii społecznych. Ośrodek sprawuje nadzór nad domami pomocy społecznej i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, domami dziennego pobytu, świetlicami środowiskowymi, placówkami specjalistycznego poradnictwa, ośrodkami wsparcia. MOPS finansowany jest z budżetu miasta i podlega Prezydentowi Miasta. Ośrodek jest organizatorem i wykonawcą zadań własnych gminy, a także zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej. Zapewnia opiekę środowiskową, udziela zasiłków, utrzymuje bazę materialno-techniczną gminnych placówek pomocy społecznej. Do zadań ośrodka należy:

- analiza stanu pomocy społecznej oraz potrzeb w tym zakresie na terenie gminy,
- sporządzanie i realizacja planu pomocy społecznej w Łodzi,
- udzielanie świadczeń,
- organizacja placówek pomocy społecznej oraz prowadzenie nadzoru nad nimi,
- analiza występujących problemów społecznych i eliminacja patologii społecznych,
- współdziałanie z instytucjami w zakresie podejmowania inicjatyw mających na celu zaspokojenie potrzeb osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

W 2004 roku, MOPS objął swoją pomocą 33380 osób, w tym 28740 podopiecznych skorzystało z pomocy finansowej, 5673 osób otrzymało pomoc rzeczową, a 4336 osób skorzystało z pomocy usługowej. W następnym roku liczba osób korzystających z pomocy MOPS-u wzrosła – było ich 35232, w tym 9223 osób, które otrzymały pomoc rzeczową. Kolejne lata to kolejny wzrost liczby osób, którym udzielono pomocy materialnej. Liczba osób w 2006 r. wzrosła do 38504. W 2007 r. zanotowano jednak zmniejszenie liczby podopiecznych MOPS, którym udzielono pomocy (36643 osób) (*Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi za lata 2004-2007*).

Wydział Świadczeń Socjalnych jest natomiast komórką organizacyjną Urzędu Miasta Łodzi, która zajmuje się udzielaniem pomocy społecznej w postaci dodatków mieszkaniowych, świadczeń alimentacyjnych i świadczeń rodzinnych – zasiłku i dodatku rodzinnego oraz zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. Działalność poszczególnych komórek oddziału określiły następujące ustawy: w zakresie dodatków mieszkaniowych – Ustawa o dodatkach mieszkaniowych z 21.06.2001 r., pomoc w postaci funduszu alimentacyjnego – Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7.09.2007 r. oraz w zakresie świadczeń rodzinnych – Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28.11. 2003 r. Głównym celem działania wydziału jest pomoc określonym grupom mieszkańców, którzy znajdują się w złej sytuacji materialnej.

W ujęciu podmiotowym, pomoc społeczna analizowana może być poprzez charakterystykę podstawowych grup społecznych wymagających wsparcia. W Łodzi do tej kategorii zaliczyć należy przede wszystkim: osoby bezrobotne, bezdomne, osoby o ograniczonej sprawności a także osoby niepełnosprawne.

Osoby bezrobotne korzystają głównie z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Grupie tej wypłacane są zasiłki o charakterze cyklicznym (zasiłki stałe, okresowe, renty socjalne) oraz świadczenia celowe, czyli środki przeznaczone na konkretny cel np. zakup odzieży, leków, opału. W Łodzi stopa bezrobocia w 2007 r. ukształtowała się na poziomie 8,7%, co oznacza, że bez pracy nadal pozostaje 28,6 tysięcy łódzian. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych, aż 85% to osoby bez prawa do zasiłku. Osoby takie mogą ubiegać się o pomoc materialną (ubrania, jedzenie) bądź finansową wypłacaną w formie zasiłków. Bezrobotni również objęci są różnymi formami opieki powiatowych urzędów pracy, które poprzez szkolenia, prace interwencyjne próbują zaktywizować tą grupę na lokalnym rynku pracy.

Osoby ubogie, w tym przede wszystkim dzieci, objęte są podstawową pomocą, która często przejawia się w zaspokajaniu potrzeb żywieniowych. Głównym problemem rodzin objętych pomocą jest ubóstwo, które dotyczy aż 73% ogółu rodzin, zwracających się o pomoc do MOPS. Pomoc skierowana do rodzin dotkniętych tym problemem polega przede wszystkim na działaniach doraźnych w formie świadczeń pieniężnych (np. zasiłki celowe) oraz działaniach długofalowych, zmierzających do usunięcia przyczyn ubóstwa.

Brak pieniędzy w wielu łódzkich rodzinach najczęściej dotyka najmłodszych członków rodzin. Wiele łódzkich dzieci jest niedożywionych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z pedagogami, a przede wszystkim z rodzinami najuboższymi, uruchomił program dożywiania dzieci w szkołach. Program ten jest bardzo ważny szczególnie dla dzieci najuboższych, kiedy to posiłek wydawany w szkołach jest ich jedynym posiłkiem w ciągu dnia. W 2004 r. z posiłków szkolnych skorzystało 5944 dzieci, w 2005 r. 6429 dzieci, w 2006 r. 7866 dzieci. Liczba uczniów korzystających z dożywiania w szkole systematycznie rośnie. Od 2005 r. realizowany był również program rządowy „Posiłek dla potrzebujących”, w którym wsparcie otrzymało 23278 osób. Udzielono również pomocy w postaci zasiłków celowych z przeznaczeniem na zakup posiłku, bądź żywności, z tej formy skorzystało 15499 osób. W 2006 r. z pomocy w zakresie dożywiania w Łodzi skorzystało 27607 osób, a w 2007 r. – 34204 osoby.

Na terenie Łodzi funkcjonują również **światlice środowiskowe**, zarówno w strukturach MOPS jak również przy kościołach, których celem jest opieka nad dziećmi sprawiającymi problemy wychowawcze, zagrożonymi demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniem.

Dzieci i młodzież objęta jest również pomocą stacjonarną świadczoną w 15 (w 2004 r.) placówkach opiekuńczo-wychowawczych z 592 miejscami, w tym funkcjonuje: 10 domów dziecka (499 miejsc), 2 pogotowia opiekuńczo wychowawcze (71 miejsc) oraz 3 rodzinne domy dziecka (22 miejsca). Placówki te zapewniają dzieciom i młodzieży pozbawionej częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej opiekę pedagogiczną, jak również niezbędne potrzeby bytowe i rozwojowe. Ogółem w 2004 r. w placówkach przebywało 1056 dzieci, w 2005 r. – 1061 dzieci, tyle samo w 2006 r., zaś w 2007 r. – 1108 dzieci.

Osoby bezdomne należą do grupy najdotkliwiej doświadczonej przez życie. Próba łagodzenia skutków bezdomności jest tworzenie placówek wspomagających bezdomnych, czyli przede wszystkim budowa noclegowni. Kolejnym ważnym elementem pomocy ludziom bezdomnym, jest próba ich zaktywizowania na rynku pracy, co jest podstawą do ich usamodzielnienia.

W Łodzi funkcjonują schroniska dla bezdomnych kobiet z 62 miejscami, do których w 2004 r. przyjęto 157 osób nie posiadających własnego miejsca zamieszkania lub które z różnych przyczyn nie mogły przebywać we własnym domu. W 2006 r. z tej formy pomocy skorzystało 177 osób, w 2006 r. – 139 osób, zaś w 2007 r. 127 osób, przy nie zmienionej liczbie miejsc.

Pomoc bezdomnym świadczy szczególnie aktywnie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta w Łodzi, które w 2004 r. prowadziło na terenie miasta 3 schroniska dla osób bezdomnych oraz 1 noclegownię. Schroniska i noclegownie zapewniały w tym czasie 326 miejsc, z których skorzystało 1427 osób. W 2005 r. z miejsc w placówkach skorzystało 1259 osób, w kolejnych latach liczba bezdomnych korzystających ze schroniska utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Osoby o ograniczonej sprawności oraz osoby niepełnosprawne – pomoc w formie usług opiekuńczych skierowana jest głównie do tych osób, które nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie z powodu wieku, bądź choroby. Opieka zapewniona jest w domu zamieszkania podopiecznych przez wykwalifikowane opiekunki. Przygotowywane są posiłki, utrzymywane

w czystości mieszkanie, przeprowadzane są zabiegi pielęgnacyjne, robione zakupy. Organizacjami, które zajmują się prowadzeniem tego typu działalności, są domy dziennego pobytu oraz domy pomocy społecznej.

W Łodzi działa 18 Domów Dziennego Pobytu z 780 miejscami. Są to placówki przewidziane dla osób, którym z uwagi na wiek, stan zdrowia lub sytuację rodzinną, trudno było samodzielnie funkcjonować. Z usług tego typu w 2004 r. skorzystało 914 osób. W 2005 roku zwiększono liczbę miejsc o 15, z pomocy w tej formie skorzystało 941 osób, w 2006 r. – 994 osoby oraz w 2007 r. – 964 osoby.

W 2004 r. w ramach rehabilitacji społecznej, pomocą objętych zostało 24019 niepełnosprawnych mieszkańców Łodzi, w tym dofinansowano turnusy rehabilitacyjne oraz sprzęt rehabilitacyjny, likwidację barier architektonicznych, imprezy sportowo-turystyczno-rekreacyjne oraz warsztaty terapii zajęciowej. W 2005 roku, ze świadczeń rehabilitacji społecznej skorzystało 25389 niepełnosprawnych. Natomiast w 2006 r. skorzystało z nich ogółem 26317 osób. Z roku na rok zwiększała się liczba osób korzystających z tej formy pomocy, przy jednoczesnym dwukrotnym wzroście w latach 2003 – 2007, środków przeznaczonych na ten cel.

W Łodzi ok. 12% stanowią osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoby niepełnosprawne z powodu wieku lub schorzenia. korzystały z pomocy świadczonych przez 13 domów pomocy społecznej prowadzonych przez miasto, w tym 4 domy dla osób starych z 354 miejscami, 5 domów dla osób przewlekle somatycznie chorych – 1119 miejsc, 2 domy dla osób przewlekle psychicznie chorych – 341 miejsc oraz 2 dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie z 203 miejscami. W 2004 r. w domach tych przebywało 2259 osób, a na umieszczenie w tych placówkach oczekiwało 520 osób. W 2005 roku w domach pomocy społecznej przebywało 2211 osób; w roku tym liczba domów pomocy zmniejszyła się o 2. W 2006 r. w tego typu ośrodkach przebywało 2197 osób, a w roku 2007 – 2148 osób. Na terenie miasta funkcjonują również niepubliczne domy pomocy społecznej, które pomocą obejmują corocznie około 800 osób.

Ponadto, osoby niepełnosprawne, stanowiące znaczną część lokalnej społeczności, mogą liczyć na pomoc Rzecznika Osób Niepełnosprawnych. Do głównych zadań Rzecznika należy:

- podejmowanie działań służących obronie interesów osób niepełnosprawnych,
- współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie oceny pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami,
- prowadzenie „telefonu zaufania” dla osób niepełnosprawnych.

Niekorzystna sytuacja na łódzkim rynku pracy, oraz nasilanie się problemów społecznych powodują, że w Łodzi coraz większa liczba osób nie radzi sobie z samodzielnym funkcjonowaniem i zaspakajaniem podstawowych potrzeb bytowych. Stąd też od kilku lat liczba podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej utrzymuje się na wysokim poziomie. Liczba osób, które w Łodzi wymagają opieki społecznej jest bardzo duża. Ludzie korzystający z pomocy społecznej żyją na skraju ubóstwa. Aż 86% osób będących podopiecznymi MOPS, skorzystało z pomocy finansowej. Skutkiem sytuacji związanej ze starzeniem się łódzkiego społeczeństwa pozostaje wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

2.3.7. Organizacje pozarządowe działające w Łodzi

Organizacje pozarządowe (tzw. trzeciego sektora - NGO) działające w Łodzi, zaspokajają określone potrzeby społeczeństwa. Ich obecność w Łodzi jest wyznacznikiem społeczeństwa obywatelskiego, którego przejawem jest aktywność społeczna. Organizacje pozarządowe powstają zazwyczaj w wyniku samoorganizacji obywateli i nastawione są na zaspokajanie ich rzeczywistych potrzeb. Organizacje te pomagają w rozwiązywaniu trudnych problemów społecznych, zmniejszają napięcia i sytuacje konfliktowe. Organizacje tego typu mają zróżnicowany charakter; wyróżnić można następujące ich typy: organizacje samopomocowe, organizacje opiekuńcze, organizacje przedstawicielskie, organizacje tworzone *ad hoc*, organizacje hobbystyczno-rekreacyjne, organizacje zadaniowe, organizacje tradycyjne

(np. organizacja harcerska, związek wyznaniowy), organizacje charytatywne, organizacje pomocowe. Pod względem formy prawnej organizacje pozarządowe dzielą się na:

- grupy nieformalne, nie podlegające procedurom rejestracyjnym: kluby osiedlowe, grupy wsparcia, przyparafialne zespoły charytatywne,
- grupy formalne, które podlegają rejestracji i których działalność regulowana jest szczegółowymi aktami prawnymi: stowarzyszenia i związki, fundacje, federacje, porozumienia między organizacjami, przedstawicielstwa organizacji zagranicznych, komitety społeczne, związki zawodowe, partie polityczne, organizacje samorządów grup zawodowych, organizacje powoływane oddzielnymi ustawami.

W bazie danych NGO prowadzonej przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi, według stanu z października 2008 roku, w Łodzi zarejestrowanych jest 2266 organizacji pozarządowych zarówno o charakterze formalnym jak i nieformalnym. Wśród nich można wyróżnić: 1334 stowarzyszenia, 393 fundacje, 156 stowarzyszeń zwykłych, 9 związków stowarzyszeń oraz 374 pozostałe organizacje. Dane statystyczne pokazują także, że liczba organizacji pozarządowych w Łodzi sukcesywnie wzrasta. Podobnie kształtuje się liczba organizacji posiadających status pożytku publicznego, która w latach 2004 – 2006 wzrosła 2-krotnie z 58 do 111 jednostek (*dane z Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi*).

Charakterystyka przedmiotowa wskazuje, że w mieście działają przede wszystkim organizacje, których celem jest:

- pomoc ludziom uzależnionym od alkoholu, narkotyków, poprzez prowadzenie terapii zajęciowej oraz działań profilaktycznych,
- pomoc osobom samotnym,
- obrona praw kobiet i ich rodzin,
- pomoc osobom niepełnosprawnym,
- przeciwdziałanie patologiom w rodzinach,
- wsparcie przedsiębiorczości i sektora MSP,
- propagowanie zdrowego stylu życia poprzez sport i rekreację,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- ochrona środowiska,
- współpraca międzynarodowa.

Tabela 27. Liczba organizacji pozarządowych składających wnioski o dofinansowanie z budżetu gminy oraz udział wydatków na działalność NGO w wydatkach budżetowych miasta Łodzi w latach 2003 – 2007

Rok	Liczba organizacji pozarządowych składających wnioski o dofinansowanie	Liczba organizacji pozarządowych wspieranych finansowo przez gminę	Łączna wysokość środków przekazanych organizacjom (w tys. zł)	Udział wydatków na działalność NGO w wydatkach budżetowych ogółem (w %)
2003	676	b.d.	b.d.	3,86%
2004	717	300	25413,2	4,35%
2005	669	235	39518,9	4,02%
2006	1187	207	31821,1	3,0%
2007	1292	b.d.	b.d.	2,44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi.

Analiza działalności organizacji pozarządowych w Łodzi w latach 2003 – 2007 pokazuje, iż w badanym okresie prawie dwukrotnie wzrosła liczba złożonych wniosków o dofinansowanie z budżetu gminy realizacji planowanych projektów. W strukturze wydatków budżetowych ogółem, udział wydatków budżetowych miasta na realizację kontraktów z organizacjami pozarządowymi systematycznie się zmniejsza, jednak widoczny pozostaje ciągły wzrost całkowitej wartości środków przekazywanych tym organizacjom. W okresie 2004 – 2006, łączna liczba środków finansowych wzrosła o 25%, jednak liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie finansowe gminy, zmniejszyła się w badanym okresie o ponad 30%. Sytuacja ta może świadczyć o koncentracji środków finansowych miasta we wspieraniu wybranych form i obszarów działalności organizacji pozarządowych.

Potwierdzeniem tego może być również analiza struktury podziału środków finansowych gminy, przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań w wyznaczonych obszarach. Największa koncentracja środków budżetowych występuje w obszarze działalności

związanej ze zdrowiem i pomocą społeczną, która obejmuje ¼ ogółu środków. Następną grupą wsparcia jest działalność związana ze sportem, turystyką i rekreacją, jednak udział tej grupy w latach 2004 – 2006 znacznie się zmniejszył (o ponad 30%).

Tabela 28. Struktura środków finansowych gminy przekazywanych na realizację zadań organizacji pozarządowych w wybranych obszarach w latach 2004 – 2006

Obszar działalności	Udział procentowy środków finansowych w latach		
	2004	2005	2006
sport, turystyka i rekreacja	26 %	17,6 %	18,1 %
zdrowie i pomoc społeczna	69 %	68,2 %	73,5 %
kultura i ochrona zabytków	2 %	1,5 %	2 %
edukacja	0,8 %	3,1 %	5,5 %
współpraca z zagranicą	0,15 %	0,1 %	0,2 %
ekologia	0,7 %	0 %	0 %
bezpieczeństwo	1,05 %	0 %	0 %
inne	0,3 %	9,4 %	0,7 %

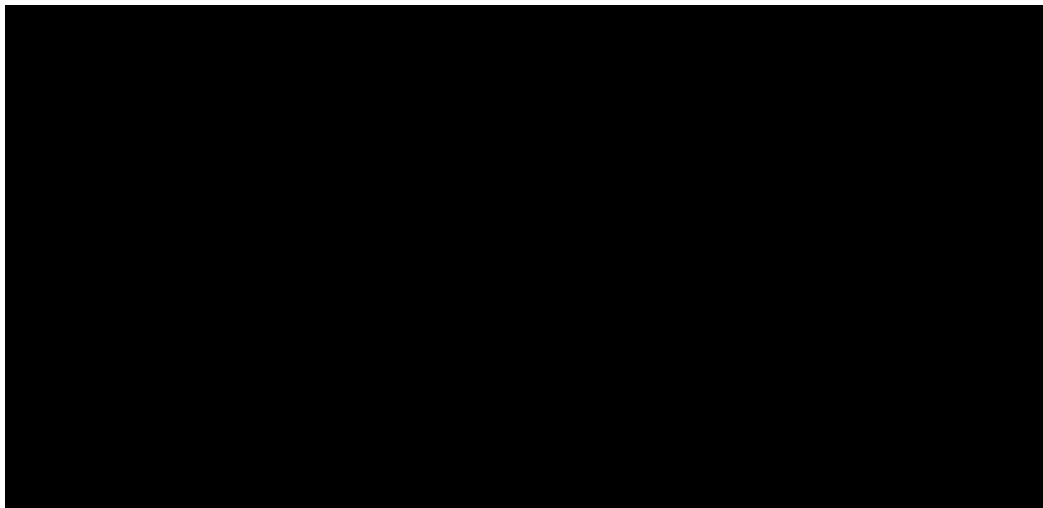
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi.

2.3.8. Rynek pracy

Dynamiczny wzrost gospodarczy w ostatnich latach przyczynił się do spadku bezrobocia również w Łodzi. Stopa bezrobocia w mieście sukcesywnie się obniżała: w 2003 roku wyniosła 19,1%, co stanowiło 65,2 tysiąca osób bezrobotnych, w 2004 r. – 18,2% (61,7 tys.), w 2005 – 14,7%, w 2006 r. – 11,6%, a w 2007 roku – już 8,7% (28,6 tysiąca bezrobotnych). Sytuacja na rynku pracy z miesiąca na miesiąc w Łodzi poprawia się, czego dowodem jest malejąca stopa bezrobocia, która na koniec sierpnia 2008 r. wyniosła 6,5%, co oznacza, że ogółem zarejestrowanych było 21672 osób bezrobotnych, z czego 52,6% stanowiły kobiety. Spośród wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych, 85% stanowiły osoby bez prawa do zasiłku, a ponad 51% ogółu bezrobotnych to osoby, które długotrwale pozostają bez pracy. Te pozytywne zmiany na łódzkim rynku pracy związane były ze systematycznym wzrostem zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz zwiększonym napływem kapitału zagranicznego (*dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi*).

Pomimo spadku bezrobocia, nadal istnieją grupy mieszkańców miasta szczególnie zagrożone perspektywą braku zatrudnienia ze względu na wiek, niski poziom wykształcenia oraz brak kwalifikacji. Najwyższy poziom bezrobocia w Łodzi występuje w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. W grudniu 2006 roku zarejestrowanych było 14931 osób z takim wykształceniem, co stanowiło 38,6% ogółu bezrobotnych. Najmniejszy udział bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 9,3% ogółu bezrobotnych. Sytuacja ta nie zmienia się. W ogólnej liczbie osób bezrobotnych ludzie z wykształceniem gimnazjalnym, bądź niższym stanowią najliczniejszą grupę bezrobotnych. Najmniejszą grupę stanowią ludzie z wykształceniem wyższym średnio 6%.

Wykres 24. Liczba bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Łodzi w latach 2003 – 2007

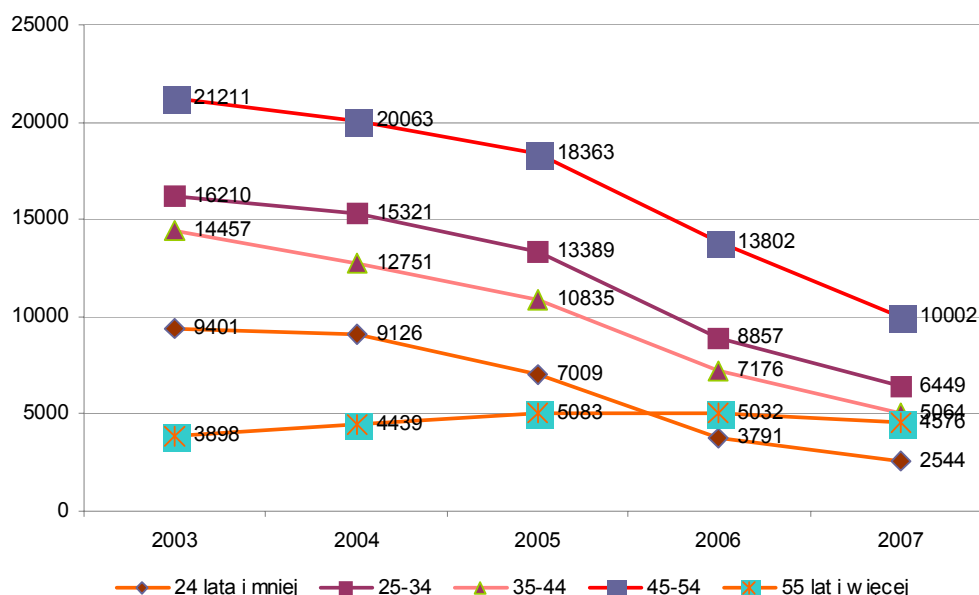
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy nr 1 i nr 2 w Łodzi.

W 2003 roku, udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku sięgnął 80,1%; w 2004 r. – 84,4% (52,1 tysiąca osób); w roku 2005 – 90,6% całkowitej liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W roku 2006 wskaźnik ten spadł do 86,2%, a w roku 2007 utrzymał się na podobnym poziomie.

Na koniec 2007 roku, około 59% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy stanowili długotrwale bezrobotni, czyli osoby pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy. W 2007 roku w powiatowych urzędach pracy były zarejestrowane 16994 osoby, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Sytuacja ta jest niezmienna od kilku lat, tj. około 60% wszystkich bezrobotnych stanowią ci, którzy długotrwale pozostawali bez pracy. Gorzej natomiast sytuacja wyglądała pod koniec 2005 roku, kiedy to osoby długotrwale bezrobotne stanowiły ponad 63% ogółu bezrobotnych, co stanowiło 37,8 tysiąca osób bezrobotnych. Struktura bezrobotnych w Łodzi stanowi jeden z poważniejszych problemów łódzkiego rynku pracy.

W strukturze bezrobotnych dominowała grupa wiekowa 45-54 lata, w której były 13802 osoby bezrobotne, co stanowiło 35,7% ogółu pozostających bez pracy. Druga pod względem liczebności grupa bezrobotnych to ludzie w wieku 24-53 lat (22,9% ogółu).

Wykres 25. Liczba bezrobotnych w Łodzi według wieku w latach 2003–2007

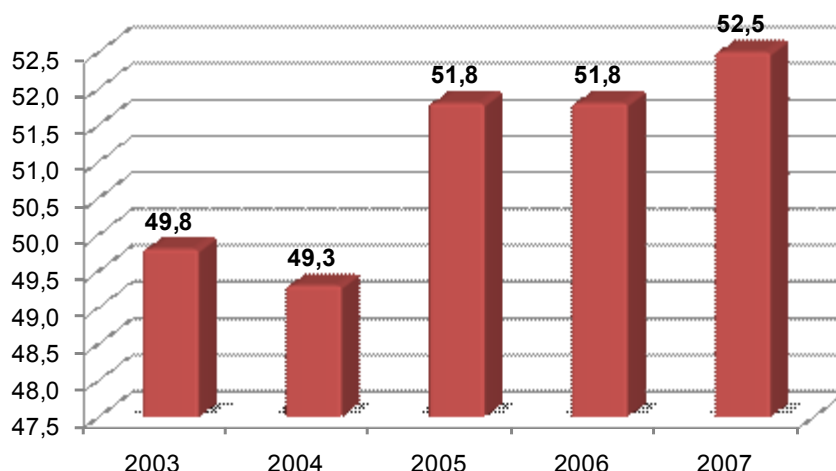

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy nr 1 i nr 2 w Łodzi.

Struktura bezrobocia od kilku lat nie zmienia się, wciąż najtrudniej jest znaleźć pracę osobom w wieku 45-54 lat. Taka sytuacja utrwała się w Łodzi od kilku lat: w 2003 r. najliczniejszą grupę spośród wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 45-54 lat – 21,2 tys., co stanowiło 32%, i z niewielkimi wahaniami struktura bezrobocia utrzymuje się na podobnym poziomie przez kolejne lata.

W 2003 roku, udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 49,8%, natomiast w roku 2007 sięgnął on 52,5%. Dane z sierpnia 2008 r. wskazują, iż tendencja ta utrzymuje się (52,6%). W ostatnich latach udział kobiet w grupie bezrobotnych systematycznie rośnie, co może oznaczać pogorszenie się ich sytuacji na rynku pracy.

Wykres 26. Udział kobiet w grupie bezrobotnych w latach 2003 – 2007 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi.

Do głównych wyzwań stojących przed lokalnym rynkiem pracy należy zaliczyć przede wszystkim aktywizację rynku pracy w Łodzi oraz podnoszenie jakości oraz zwiększenie dostępności kształcenia zawodowego i specjalistycznych szkoleń zawodowych dostosowanych do wymagań rynku pracy. Dużym problemem występującym w Łodzi jest pogłębiająca się polaryzacja dochodów i poziomu życia społecznego. Aby powstrzymać to zróźnicowanie, niezbędne jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmocnienie roli partnerów lokalnych na rynku pracy.

2.4. Sfera ekonomiczna

2.4.1. Potencjał gospodarczy Łodzi

Podmioty gospodarcze. Pod koniec 2007 r. w rejestrze REGON na terenie Łodzi zarejestrowanych było ponad 94,2 tysięcy podmiotów gospodarczych. Analiza zróżnicowania struktury przedsiębiorstw według ich wielkości wskazuje przy tym, iż w Łodzi dominują mikroprzedsiębiorstwa. Firmy zatrudniające do 9 pracowników, stanowiły w tym roku 94,8% ogółu firm, a przedsiębiorstwa duże, zatrudniające powyżej 50 pracowników stanowiły 0,82% ogółu jednostek. W okresie 2003 – 2007 nastąpił 2% wzrost ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w Łodzi. Należy przy tym zauważyć, że wzrósłoby liczby przedsiębiorstw małych, liczących 10-49 pracowników (5%) towarzyszył 25% spadek liczby przedsiębiorstw dużych, liczących 250-999 pracowników. Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście zdecydowaną większość stanowią podmioty prywatne (97,4%).

Tabela 29. Struktura łódzkich przedsiębiorstw według wielkości zatrudnienia w latach 2003 – 2007

Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie	Liczba przedsiębiorstw w 2003 r.	Udział %	Liczba przedsiębiorstw w 2007 r.	Udział %	Dynamika 2003-2007 (2003=100)
1000 i więcej	23	0,02	23	0,02	100,00
250-999	128	0,14	96	0,10	75,00
50-249	767	0,83	775	0,82	101,04
10-49	3 849	4,17	4 052	4,30	105,27
0-9	87 575	94,84	89 268	94,75	101,93
Ogółem	92 342	100	94 214	100	102,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

W roku 2007, dominującym rodzajem działalności gospodarczej był handel i naprawy, w którym działało 32% ogółu zarejestrowanych w Łodzi przedsiębiorstw (ok. 29,7 tysiąca podmiotów gospodarczych). Istotnymi obszarami aktywności gospodarczej łódzkich

przedsiębiorstw pozostawały ponadto: działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz zaopatrywanie w energię, gaz i wodę. Zwraca uwagę dotychczas niski udział przedsiębiorstw z najbardziej nowoczesnych sektorów gospodarki – w roku 2007 przedsiębiorstwa działające w sektorze informacji i komunikacji stanowiły 4%, natomiast podmioty specjalizujące się w obszarze nauki i techniki: 2% ogółu podmiotów zarejestrowanych w REGON.

Wykres 27. Struktura łódzkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

W 2007 r. wystąpił w Łodzi niewielki spadek liczby podmiotów gospodarczych. W 2007 r. do rejestru REGON wpisano 6456 nowych podmiotów gospodarczych, głównie z obszaru działalności dotyczącej handlu detalicznego, hurtowego, komisowego i usług serwisowych (1748 nowych podmiotów) oraz działalności dotyczącej usług finansowych, doradczych i obsługi nieruchomości – 1547 podmiotów. Zanotowany spadek liczby podmiotów gospodarczych w 2007 r. spowodowany był przede wszystkim likwidacją placówek handlowych (spadek o 0,1%). Łódź w porównaniu do innych dużych miast w Polsce charakteryzuje znacznie mniejsza liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości w Łodzi jest o ponad 30% mniejszy niż w Warszawie i ponad 10% mniejszy niż w Krakowie, Gdyni, Poznaniu czy Szczecinie.

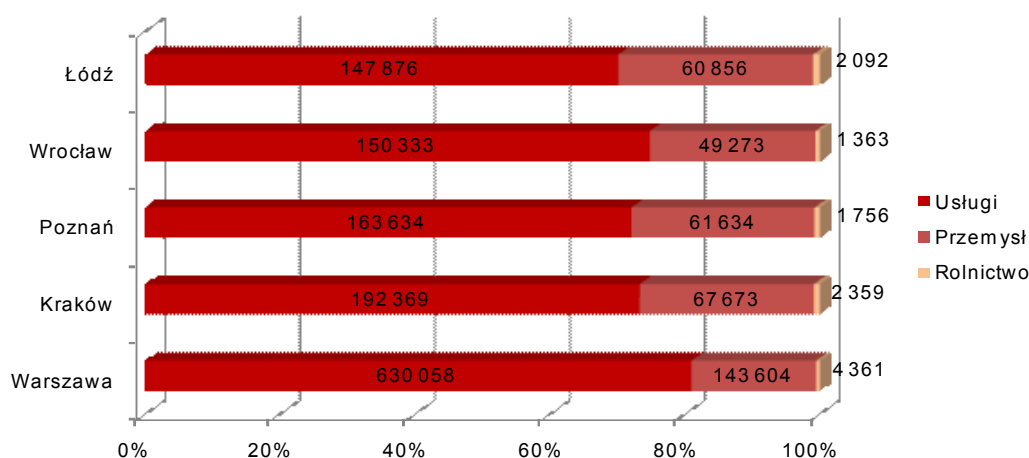
Tabela 30. Wskaźnik przedsiębiorczości w Łodzi na tle innych wybranych dużych miast w Polsce w 2006r.

Miasta	Liczba podmiotów gospodarczych w REGON na 10 tysięcy mieszkańców
Warszawa	1 786
Poznań	1 586
Szczecin	1 579
Wrocław	1 465
Kraków	1 381
Katowice	1 364
Gdynia	1 256
Łódź	1 242

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS

Zatrudnienie. Analizując strukturę zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki, można zauważyć stosunkowo wysoki udział zatrudnionych w sektorze przemysłu, co wynika z uwarunkowań tradycji przemysłowej miasta i pewnej obecnej specjalizacji w dziedzinie produkcji włókienniczej, sprzętu AGD i komputerowego. Struktura zatrudnienia w Łodzi w 2006 r., w poszczególnych sektorach, kształtowała się następująco: 70% zatrudnionych w sektorze usług, 29% w sektorze przemysłu i 1% w sektorze rolniczym (w przemyśle zatrudnionych jest 26% pracujących w Łodzi w 2007 r., a w budownictwie 3% (*Miasta wojewódzkie 2007 r.*, GUS, 2008). W porównaniu z rokiem 2003, sytuacja właściwie nie uległa zmianie. Nastąpił jedynie 2% wzrost zatrudnienia w sektorze usług. Jednakże, Łódź na tle największych polskich miast wciąż charakteryzuje się największym udziałem zatrudnionych w sektorze przemysłu. Pod względem liczby pracowników zatrudnionych w sektorze usług, zajmuje ostatnie miejsce za Warszawą (81%), Wrocławiem (75%), Krakowem (73%), oraz Poznaniem (72%).

Wykres 28. Struktura zatrudnienia według sektorów w Łodzi na tle innych wybranych dużych miast w Polsce w 2006r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Wśród zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, prawie 90% pracowało w sektorze prywatnym. Największy odsetek stanowili pracownicy sektora przemysłowego (46,5%) oraz handlu i napraw (22,4%). Jednakże należy podkreślić, iż pod względem udziału pracujących w sektorze prywatnym w całkowitej liczbie pracujących, Łódź pozostaje w tyle na tle innych dużych miast Polski (60% pracujących w sektorze prywatnym w Łodzi w 2007 roku, przy 65,5% w Poznaniu, 63,6% w Warszawie, 63,3% we Wrocławiu oraz 63% w Krakowie).

Tabela 31. Struktura pracujących w sektorze przedsiębiorstw w Łodzi w 2007 r.

Sektor gospodarki	Udział w %
Przemysł	46,4
Handel i naprawy	22,4
Obsługa nieruchomości i firm	16,4
Budownictwo	5,1
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,0
Sektor prywatny	88,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Miasta wojewódzkie 2007 r.*, GUS, 2008.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych w 2007 r. w porównaniu do 2006 r. wzrosło o 7,4%, a w przemyśle o 5,4%. Największy wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano w branży zajmującej się produkcją skór wyprawionych i wyrobów skórzanych (o 22,2%), a spadek odnotowano w branży produkującej odzież i wyroby futrzarskie (o 2,4%). Zatrudnienie w wielu branżach, które odnotowały w 2007 r. zmniejszenie produkcji sprzedanej pozostało bez zmian (m.in. przedsiębiorstwa produkujące sprzęt i urządzenia radiowe, telewizyjne i telekomunikacyjne, które odnotowały niemal 20% spadek sprzedaży).

Tabela 32. Zmiany przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w Łodzi w latach 2006 – 2007

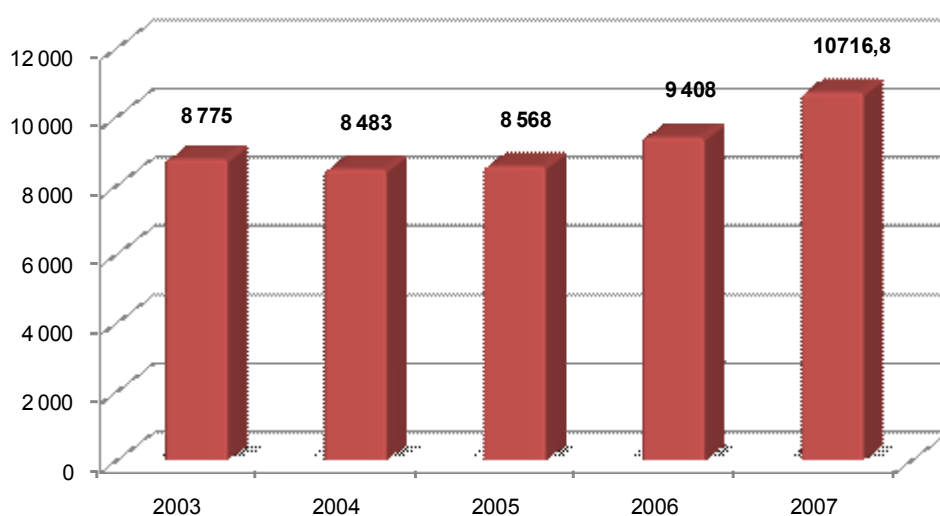
Wyszczególnienie	2006	2007
	w tysiącach osób	
Ogółem	102,4	110,0
Przetwórstwo przemysłowe:	43,2	46,3
▪ Produkcja art. spożywczych i napojów	3,8	3,9
▪ Włókiennictwo	9,2	9,4
▪ Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	8,5	8,3
▪ Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	0,9	1,1
▪ Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	2,7	3,2
▪ Produkcja wyrobów z metali	2,8	3,3
▪ Produkcja maszyn i urządzeń	3,0	3,5
▪ Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	2,3	2,6
▪ Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	0,3	0,3

Źródło: *Sytuacja społeczno – ekonomiczna Łodzi w 2007 r.*, raport Urzędu Miasta Łodzi, s. 14.

Wzrost gospodarczy. Od 2004 r. Łódź notuje systematyczny wzrost wartości produkcji sprzedanej przemysłu. W roku 2007, przychody ze sprzedaży wyrobów i usług przemysłu wyniosły 10.717 milionów zł, co oznacza, że były większe o 13,9% w stosunku do 2006 r. Przychody te stanowiły 65,9% łącznych przychodów sektora łódzkich przedsiębiorstw (*Sytuacja społeczno – gospodarcza Łodzi w 2007 r.*, *Urząd Statystyczny w Łodzi*, 2008). Obserwowane ożywienie gospodarcze miało szeroki zasięg i obejmowało całe województwo łódzkie, przy czym przychody przedsiębiorstw zlokalizowanych w Łodzi stanowiły w 2007 r. ponad ¼ przychodów firm przemysłowych z całego regionu. Na wzrost produkcji sprzedanej przemysłu lokalnych firm miał wpływ nie tylko wysoki popyt konsumpcyjny, ale również popyt inwestycyjny.

Analiza dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu według sektorów pozwala stwierdzić, że największy wzrost w tym zakresie odnotowano w przedsiębiorstwach w sekcji produkcji maszyn i urządzeń (41,2%), a najmniejszy w sekcji produkcji artykułów spożywczych i napojów (3,3%). Znacząco (o 18%) zmniejszyła się natomiast wartość produkcji sprzedanej sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych.

Wykres 29. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w Łodzi w latach 2003 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Tabela 33. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji w Łodzi w latach 2006 – 2007

Wyszczególnienie	2006 r.	2007 r.	2006 = 100
	w mln zł		
Ogółem	9408,0	10716,8	113,9
Przetwórstwo przemysłowe:	7906,3	9232,8	116,8
▪ Produkcja artykułów spożywczych. i napojów	985,0	1017,5	103,3
▪ Włókiennictwo	1293,0	1467,8	113,5
▪ Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	803,5	830,8	103,4
▪ Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	679,6	853,9	125,6
▪ Produkcja wyrobów z metali	562,4	644,7	114,6
▪ Produkcja maszyn i urządzeń	1272,0	1795,9	141,2
▪ Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	350,1	403,9	115,4
▪ Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	51,0	41,8	82,1

Źródło: *Sytuacja społeczno – ekonomiczna Łodzi w 2007 r.*, raport Urzędu Miasta Łodzi, s. 14.

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w Łodzi, która w 2007 roku wyniosła 10716,8 miliarda złotych, była na najniższym poziomie wśród innych dużych miast Polski. W Warszawie, w której odnotowano jej najwyższy poziom, wartość produkcji sprzedanej przemysłu była niemal dziewięciokrotnie wyższa niż w Łodzi oraz ponad trzykrotnie wyższa niż w Poznaniu, drugim pod tym względem mieście w Polsce. Dynamika przyrostu wartości produkcji sprzedanej przemysłu w ostatnim roku była najwyższa również w stolicy, natomiast najmniejszy przyrost (jedynie 1%), odnotowano w Poznaniu.

Tabela 34. Dynamika przyrostu wartości produkcji sprzedanej przemysłu w Łodzi na tle innych dużych miast w latach 2004 – 2007

Miasto	Wartość w mln zł w 2007 r.	Dynamika przyrostu wartości produkcji 2004-2007 2004 = 100			
		2004	2005	2006	2007
Łódź	10716,8	100	101	111	126
Warszawa	91255,8	100	111	126	141
Poznań	27846,3	100	111	117	118
Kraków	22402,8	100	101	150	173
Wrocław	12890,0	100	111	128	132

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Sytuacji społeczno – gospodarczej Łodzi w 2007 r.*, Urząd Statystyczny w Łodzi, oraz *Sytuacji społeczno – ekonomicznej Łodzi 2004-2006*, raporty Urzędu Miasta Łodzi.

Dobra koniunktura i wysoki wzrost gospodarczy, jaki miał miejsce w Polsce w 2007, przełożył się także na dobrą kondycję gospodarki Łodzi. Było to szczególnie dostrzegalne w branży budowlanej. Wartość produkcji budowlanej łódzkich przedsiębiorstw w roku 2007 wyniosła 1899,4 miliona zł i była wyższa aż o 22% w porównaniu z rokiem 2006. Jednakże, w porównaniu z pięcioma największymi miastami Polski, wartość produkcji budowlanej w Łodzi była najniższa i wyniosła 1,9 mld zł. W tym okresie wzrósł również przychód ze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (o 42,6%). W 2006 r. przychód ze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej stanowił ok. 51,4% całego przychodu przedsiębiorstw budowlanych, natomiast w badanym okresie wzrósł do 60,1% udziału.

O poprawiającej się sytuacji łódzkich przedsiębiorstw świadczą także ich wyniki finansowe. Przychody przedsiębiorstw z całokształtu prowadzonej działalności w 2007 roku wyniosły 29 miliardów zł i wzrosły w porównaniu z rokiem 2006 o 26,2%. Koszty uzyskania przychodów w 2007 r. wyniosły 27,6 mld zł i wzrosły o 25,8% w stosunku do 2006 roku.

Tabela 35. Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności łódzkich przedsiębiorstw w 2006 oraz 2007 roku

Wyszczególnienie	2006	2007
	w mln zł	
Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw	22996,6	29027,6
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	21920,9	27569,0
Koszt własny sprzedanych produktów	11360,3	13370,0

Źródło: *Sytuacja społeczno – gospodarcza Łodzi w 2007 r.*, Urząd Statystyczny w Łodzi, 2008, s. 67.

Należy jednak podkreślić, iż w porównaniu do innych największych Polskich miast, sytuacja finansowa łódzkich przedsiębiorstw wciąż pozostaje relatywnie słaba. W roku 2007,

najmniejszą wartość przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw zanotowano we Wrocławiu, jednak w Łodzi przychody w tym okresie były wyższe jedynie o 26,2%

Tabela 36. Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw w Łodzi na tle innych dużych miast Polski w 2007 roku (w milionach złotych)

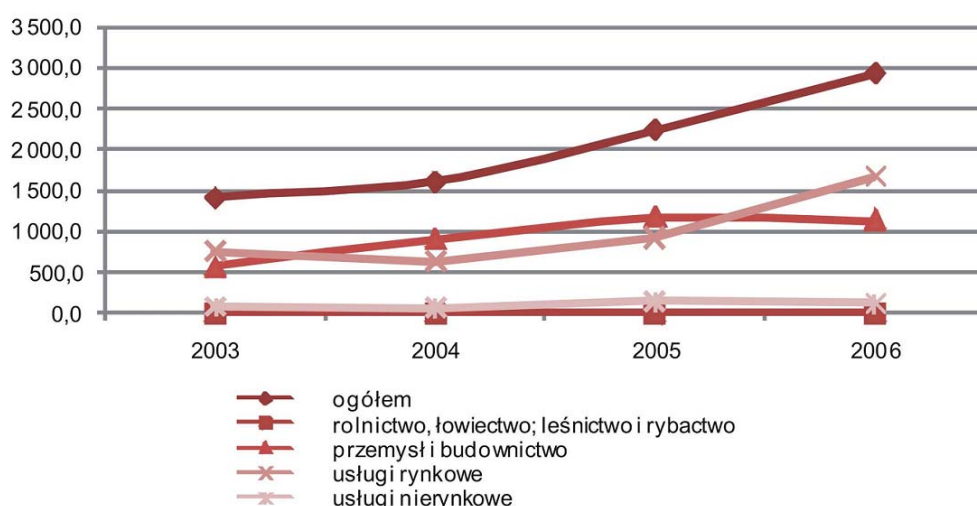
Warszawa	Łódź	Kraków	Poznań	Wrocław
b. d.	29027,6	79570,5	64590,8	22988,8

Źródło: Sytuacja społeczno – ekonomiczna Łodzi w 2007 r., raport Urzędu Miasta Łodzi, s. 27.

Inwestycje. Nakłady inwestycyjne łódzkich przedsiębiorstw w okresie 2003 – 2006 r. wzrosły dwukrotnie. Ma to związek z poprawą koniunktury gospodarczej i z możliwością pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje (ok. z funduszy UE). Największy wzrost nakładów odnotowano w sektorze usług rynkowych, choć był on o ¼ mniejszy niż w tym samym czasie w Warszawie i o 13% niższy niż we Wrocławiu. Największy przyrost wartości nakładów inwestycyjnych nastąpił w roku 2006. Pomimo podobnego wzrostu wartości nakładów

w badanym okresie w przemyśle i budownictwie, to w ostatnim roku (2006) poziom inwestycji stabilizował się. O połowę natomiast spadły nakłady inwestycyjne w rolnictwie.

Wykres 30. Nakłady inwestycyjne w łódzkich przedsiębiorstwach według sektorów w latach 2003 – 2006 (w milionach złotych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Nakłady inwestycyjne w łódzkich przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2006 roku 3830 zł. W porównaniu do innych dużych miast, Łódź znajdowała się na 5. miejscu za Warszawą, Poznaniem, Wrocławiem oraz Krakowem. Najwyższy udział nakładów inwestycyjnych miał przy tym miejsce w sektorze usług rynkowych (57% ogółu nakładów na inwestycje w łódzkich przedsiębiorstwach).

Tabela 37. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Łodzi na tle innych dużych miast w Polsce w 2006 roku

Miasto	na 1 mieszkańca	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
	w zł	w % ogółem			
Warszawa	8925	0,1	14,4	83,5	2,0
Poznań	5434	0,5	40,7	55,7	3,1
Wrocław	5181	0,2	27,5	69,8	2,5
Kraków	4556	0,1	39,4	57,2	3,3
Łódź	3830	0,0	38,7	57,0	4,3
Trójmiasto	3714	0,2	33,8	63,1	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż w latach 2003 – 2006, Łódź zanotowała jeden z najwyższych wzrostów poziomu nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach. W analizowanym okresie, większą dynamikę inwestycji zanotowano jedynie we Wrocławiu.

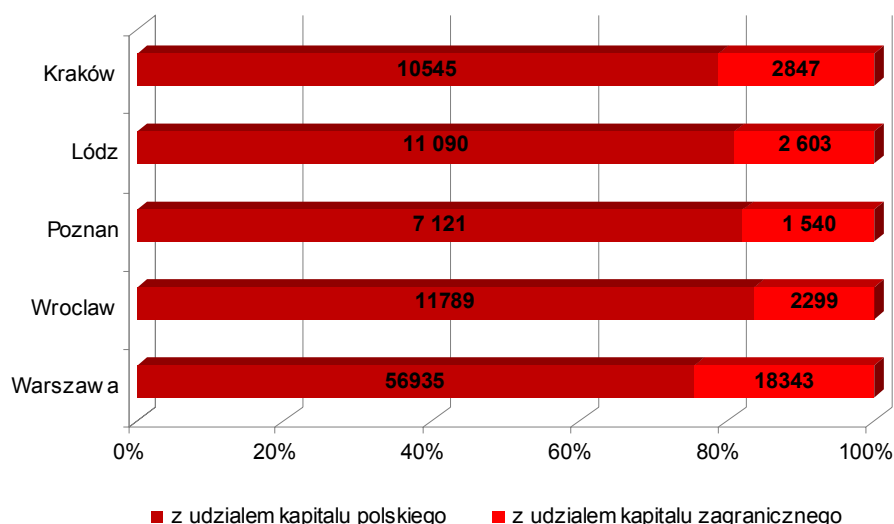
Tabela 38. Dynamika nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w największych miastach w Polsce w latach 2003 – 2006 (w milionach złotych)

Miasta	2003	2006	2003=100
Wrocław	1 428,9	3 291,3	230,3
Łódź	1 409,7	2 927,0	207,6
Kraków	2 315,7	3 447,7	148,9
Warszawa	10 444,7	15 177,7	145,3
Poznań	3 975,7	3 078,6	77,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Wiele spośród firm funkcjonujących w Łodzi to podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Stanowią one niemal 22% ogółu spółek handlowych w mieście i niemal 3% wszystkich podmiotów gospodarczych w Łodzi. W okresie 2003 – 2007 nastąpił 16% wzrost liczby firm z udziałem kapitału zagranicznego.

Wykres 31. Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Łodzi na tle innych dużych miast w Polsce w 2007 roku

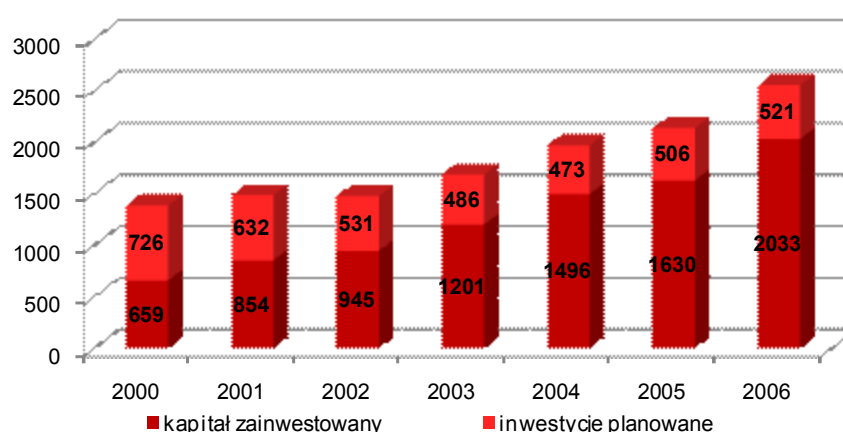
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Miasta wojewódzkie 2007 r.*, GUS 2008.

W przyciąganiu inwestycji zagranicznych do miasta istotną rolę odgrywa lokalizacja podstref Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. ŁSSE znajduje się w czołówce stref ekonomicznych w kraju pod względem liczby pozyskiwanych inwestorów i wielkości zainwestowanego kapitału. Z najnowszego rankingu specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, opublikowanego przez firmę doradczą KPMG wynika, że łódzka strefa ma wysokie oceny. Pod względem wielkości nakładów inwestycyjnych, Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna zajęła trzecie miejsce w Polsce. W 2007 roku, na terenie ŁSSE dokonano inwestycji o wartości 3,4 miliarda złotych (*Raport o stanie miasta 2007*), z czego znaczny udział stanowiły bezpośrednie inwestycje zagraniczne.

W okresie od 2000 roku, w Łodzi notuje się stały wzrost inwestycji zagranicznych. W roku 2006, wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego, wyniosła 2033 miliony euro.

Łódzka gospodarka staje się coraz bardziej konkurencyjna, a Łódź coraz częściej zaliczana jest do czołówki najlepiej rozwijających się polskich miast. Wysoki przyrost nakładów inwestycyjnych w łódzkich przedsiębiorstwach w ostatnich latach daje szansę na kontynuację dobrej koniunktury gospodarczej miasta i rozwój przedsiębiorstw. Realizowane i planowane nowe inwestycje potwierdzają niezwykle atrakcyjną pozycję Łodzi, która jednak jako miasto trzecie co do wielkości w Polsce musi szybko nadrobić zaległości w rozwoju minionych lat.

Wykres 32. Inwestycje zagraniczne w Łodzi w latach 2000 – 2006 (w milionach euro)

Źródło: Łódź w liczbach, Urząd Statystyczny w Łodzi, GUS 2007.

Centralne położenie Łodzi, rozwijająca się infrastruktura drogowa, dogodne połączenia kolejowe i lotnicze oraz dostępność terenów inwestycyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg ekspresowych i planowanych autostrad sprawiają, iż Łódź i całe województwo łódzkie stały się atrakcyjnym miejscem do lokowania inwestycji logistycznych (centra logistyczne, magazynowe, dystrybucyjne). W Łodzi i jej otoczeniu zlokalizowały swoje bazy logistyczne sieci i duże firmy handlowe funkcjonujące na polskim rynku (ok. TNT Express, Flextronics, Rohling, DHL i Supermarkety Drogerijne Rossmann) (*Raport o stanie miasta 2007*).

Realizacja Strategii Klastra Łódzkiego, opracowanej we współpracy z McKinsey & Company, zakłada wsparcie dla dużych zagranicznych inwestorów oraz zakłada profesjonalną obsługę podczas procesu inwestycyjnego. Branżami priorytetowymi rozwoju gospodarczego miasta, wskazanymi we wspomnianej strategii pozostają: produkcja AGD, produkcja sprzętu i oprogramowania informatycznego (IT), a w sektorze usług logistyka oraz profesjonalne usługi dla biznesu (ang. BPO – *Business Process Offshoring*). Realizacja Strategii Klastra Łódzkiego przyczyniła się m. in. do tego, że Łódź jest obok Wrocławia największym producentem sprzętu AGD w Polsce. Ponadto firmy, które zlokalizowały swoją produkcyjną działalność w Łodzi, osiągają dobre wyniki finansowe i podejmują decyzje inwestycyjne związane zarówno z produkcją a coraz częściej także z działalnością badawczo-rozwojową. W najbliższym czasie branżą priorytetową rozwoju klastra łódzkiego będzie produkcja sprzętu i oprogramowania informatycznego. W 2007 r. w Łodzi uruchomiona została produkcja sprzętu komputerowego jednej z największych firm na świecie – Dell (Stany Zjednoczone). Łódź staje się również największym zapleczem rozliczeniowym i przekształca się w znaczące centrum finansowe. W ostatnim czasie wiele firm, które świadczą usługi w zakresie finansowym i informatycznym, zainwestowało w swoją działalność w Łodzi (ok.: Ericpol, Ceri, Comarch, Tele Atlas, Nordea, Infosys BPO i Accenture) (*Raport o stanie miasta 2007*).

2.4.2. Potencjał turystyczny Łodzi

Łódź to wyjątkowe XIX-wieczne miasto o tradycjach przemysłowych, gdzie zachowały się unikalne na skalę światową zespoły dziewiętnastowiecznej architektury przemysłowej, która dziś nie tylko w Polsce jest niezwykle ceniona i modna. Turystów przyciągają do Łodzi także okazałe kamienice i rezydencje przemysłowców – zabytki architektury secesyjnej i eklektycznej, wyjątkowe muzea. Niezwykłą atrakcją jest także ulica Piotrkowska – reprezentacyjna ulica miasta, przy której mieszczą się największe w mieście instytucje, sklepy, banki, wiele restauracji, pubów, dyskotek oraz antykwariaty, galerie sztuki, kina i inne instytucje kulturalne. Ulica Piotrkowska jest wciąż znakiem rozpoznawczym Łodzi, jej wizytówką.

Zachowane dziedzictwo materialne dzisiejszej Łodzi jest następstwem wielokulturowej, niebanalnej historii rozwoju miasta. W Łodzi przeplatały się i przenikały cztery kultury: polska, żydowska, niemiecka i rosyjska. Materialne dowody ich wspólnej bytności w „Ziemi

Obiecanej” jaką niewątpliwie była Łódź można podziwiać do dziś. Nadają one miastu niepowtarzalny charakter. Dwa unikalne na skalę światową zespoły rezydencjonalno – przemysłowe znajdują się w Śródmieściu Łodzi. Pierwszy na terenie tzw. Księżego Młyna, wzniesiony został przez przemysłowca Karola Wilhelma Scheiblera. Drugi, należący do fabrykanta Izraela Kalmanowicza Poznańskiego, został przekształcony w ostatnich latach w centrum kulturalno-rozrywkowe „Manufaktura”. Zespoły składały się z wielkich, zbudowanych z czerwonej cegły budynków fabrycznych, domów robotników oraz okazałej siedziby właściciela.

Łódź jednak to nie tylko miasto niszowej turystyki przemysłowej. Wielokulturowe tradycje dają miastu duże możliwości promowania i rozwoju kultury. W 2007 roku, Łódź rozpoczęła starania o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016. Dzięki temu ma ona szanse w tym wybranym roku na forum europejskim zaprezentować życie kulturalne miasta, całego regionu, a także państwa. Miasta wybrane przez Unię Europejską na stolice kultury starają się wykorzystać tę okazję i związane z nią środki finansowe, na rozwinięcie swojej oferty kulturalnej i turystycznej. Zachowane dziedzictwo kulturowe, związane z historią Łodzi, jest motywem przewodnim wielu organizowanych w mieście imprez kulturalnych również o randze międzynarodowej i dużej (por. pkt 2.4.3). W wydarzeniach tych biorą aktywny udział łódzkie instytucje kulturalne, środowiska artystyczne, wyższe uczelnie. Jest to dla nich również okazja do prezentacji swoich osiągnięć. Ważnym wydarzeniem są również Obchody Likwidacji Litzmannstadt Getto. W związku z rozwojem gospodarczym miasta orazżywieniem kulturowym w Łodzi coraz większą rolę odgrywa turystyka biznesowa oraz sentymentalno – kulturowa i rekreacyjna (*Raport o stanie miasta 2007*).

Baza noclegowa w Łodzi pozostaje jednak słabo rozwinięta. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2007 r. na terenie miasta znajdowały się łącznie 34 obiekty zbiorowego zakwaterowania. z czego 33 to obiekty całoroczne. Miasto dysponuje 3.558 miejscami noclegowymi, z których 63% znajduje się w hotelach (*wg stanu na 31.12.2007 r.*).

Struktura łódzkiej bazy noclegowej w 2007 r. kształtowała się następująco: 16 hoteli (7 obiektów kategorii***, 7 obiektów kategorii**, 2 obiekty kategorii*), motel, 4 domy wycieczkowe, 2 schroniska młodzieżowe, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy, pole biwakowe, zespół ogólnodostępnych domków turystycznych oraz 5 innych obiektów hotelowych.

Liczba korzystających z bazy noclegowej w 2007 r. przekroczyła 306 tysięcy, z czego prawie 70 tysięcy to turyści zagraniczni (23%). Liczba osób korzystających z noclegów była o 8% wyższa niż w 2006 r. Ogółem udzielono ponad 605 tys. noclegów (o 16,7% więcej niż w roku poprzednim), co oznacza, że pobyt jednego turysty na terenie Łodzi trwał średnio 2 doby. Analizując dane w okresie 2003 – 2007 można zauważyć, że liczba osób korzystających z łódzkiej bazy noclegowej wzrosła o prawie 60%, a liczba udzielonych noclegów wzrosła o prawie 70%. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych oferowanych w Łodzi w 2007 r. wyniósł 44% i był o 1,5 punktu procentowego wyższy niż w 2006 r. (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w 2007 r., GUS*).

Tabela 39. Miejsca noclegowe i korzystający z noclegów w Łodzi w 2007 r.

Miasta	Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców	Korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców
Kraków	26	1897
Wrocław	12	1142
Warszawa	12	1112
Poznań	14	929
Szczecin	14	919
Łódź	5	405

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

W I kwartale 2008 r. udzielono 144,6 tysięcy noclegów w istniejących obiektach turystycznych Łodzi. Liczba ta jest o 7% większa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Noclegi w obiektach hotelowych stanowiły 63,5% wszystkich udzielonych w tym okresie noclegów (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w I kwartale 2008 r., GUS*).

Turyści zagraniczni, którzy coraz chętniej odwiedzają Łódź (w okresie 2003 – 2007 liczba turystów wzrosła prawie 2-krotnie), najczęściej decydowali się nocować w hotelach. W 2007 r. udzielono im ponad 127 tysięcy noclegów tj. prawie 33% wszystkich udzielonych noclegów hotelowych. Wśród prawie 70 tysięcy turystów zagranicznych, którzy odwiedzili Łódź w 2007

r. najwięcej pochodziło z Europy (83,5%). Najliczniejsze grupy wśród turystów zagranicznych korzystających z noclegów w Łodzi to Niemcy (18%), Anglicy (11%), Włosi (9%), Francuzi (7%) i osoby z Izraela (6,5%) (*Sytuacja społeczno-gospodarcza Łodzi w 2007 r., GUS*).

Łódź wśród największych miast w Polsce posiada najslabiej rozwiniętą infrastrukturę hotelową i bazę noclegową. Miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest ponad dwukrotnie mniej niż w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu i Szczecinie, i aż pięciokrotnie mniej niż w Krakowie.

2.4.3. Podstawowe informacje o gospodarce budżetowej Łodzi

W latach 2003 – 2007, dochody budżetu miasta Łodzi wzrosły o ok. 824.389.700 zł natomiast wydatki o 869.760.030 zł. W całym tym okresie, miasto realizowało budżet w oparciu o zarządzanie deficytem. Deficyt ten był zróżnicowany w zależności od wybranego roku, co wynikało przede wszystkim z wielkości liczby i wartości realizowanych zadań o charakterze inwestycyjnym. W ostatnim czasie, z uwagi na stosunkowo duży rozmiar inwestycji powiększył się także udział wartości deficytu w dochodach ogółem miasta (do poziomu 3,49%).

Tabela 40. Dochody i wydatki budżetowe Łodzi w latach 2003 – 2007

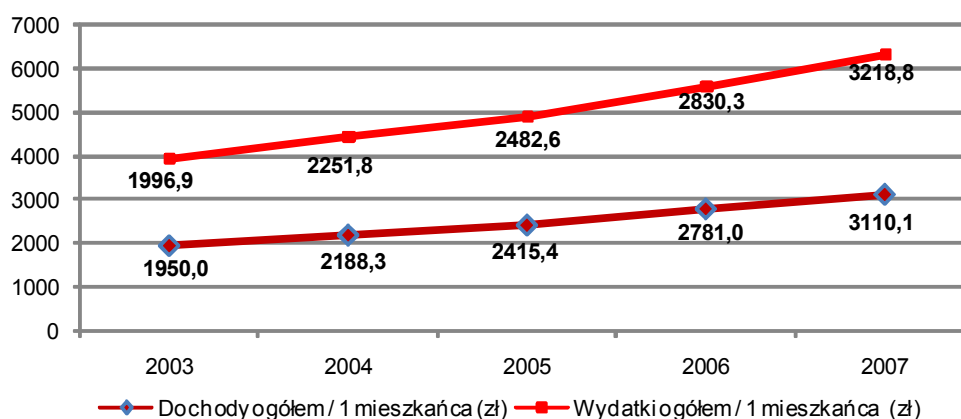
Rok	Dochody ogółem (zł)	Wydatki ogółem (zł)	Deficyt (zł)	Udział deficytu w dochodach ogółem (%)
2003	1 513 986 323,00	1 550 340 903,00	-36 354 580,00	2,40
2004	1 687 221 322,00	1 736 144 927,00	-48 923 605,00	2,90
2005	1 847 629 842,00	1 899 094 227,00	-51 464 385,00	2,79
2006	2 109 913 508,28	2 147 327 827,94	-37 414 319,66	1,77
2007	2 338 376 023,35	2 420 100 933,00	-81 724 909,65	3,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDR GUS i sprawozdań z wykonania budżetu Łodzi.

Należy jednak podkreślić, że rok 2007 jest kolejnym rokiem utrzymywania się stosunkowo niskiego, a zarazem bezpiecznego (mniejszego niż 5%) poziomu deficytu budżetowego. Dodatkowo prognoza finansowa na kolejne lata wskazuje, że poziom ten nie przekroczy w żadnym roku 5% a nawet będzie się zmniejszać (tabela 52).

Rosnące wydatki ogółem i zarazem stała, a nawet nieznacznie zmniejszająca się liczba mieszkańców Łodzi, powodują, że z roku na rok wzrasta wskaźnik wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przy czym wskaźnik ten wzrasta szybciej niż wskaźnik dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

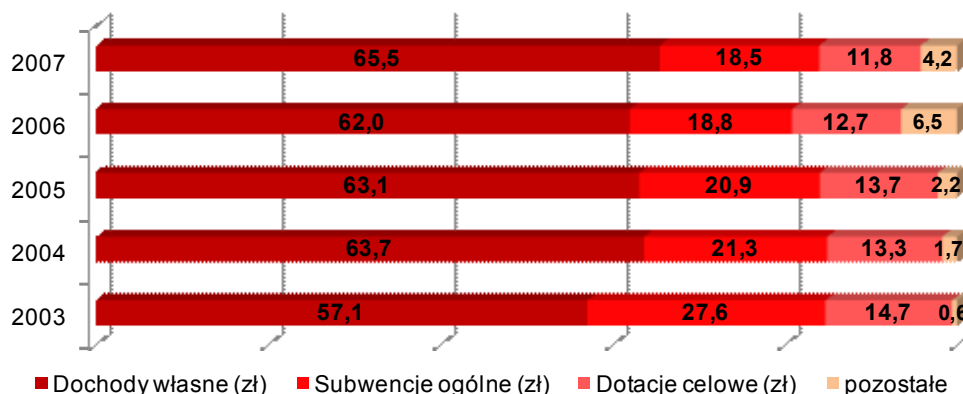
Wykres 33. Wskaźnik dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Łodzi w okresie 2003 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Zauważyć należy, iż z roku na rok wzrasta samorządność finansowa miasta Łodzi, będąca zjawiskiem szczególnie korzystnym z uwagi na możliwość aktywniejszej i efektywniejszej gospodarki inwestycyjnej miasta. Poziom dochodów własnych znacznie przewyższa poziom 50% i tendencja do zwiększania tego udziału wykazuje trend wzrostowy.

Wykres 34. Struktura dochodów budżetu Łodzi w latach 2003 – 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

We wskazanym okresie 2003 – 2007, wzrósł także wskaźnik dochodów własnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, na skutek wzrostu wartości dochodów własnych o ok. 667.540.042 zł. Dochody własne w tym okresie wzrosły o 177%, a także znacząco zmienił się udział dochodów własnych w strukturze dochodów budżetowych (wzrost o 8,4%).

Tabela 41. Wartość dochodów własnych i obcych Łodzi w okresie 2003 – 2007

Rok	Dochody własne (zł)	Subwencje ogólne (zł)	Dotacje celowe (zł)	Dochody własne na 1 mieszkańca (zł)	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w %)
2003	864 040 291,0	418 458 743,0	222 441 073,0	1112,9	57,1
2004	1 074 024 434,0	359 382 119,0	225 169 935,0	1393,0	63,7
2005	1 166 196 443,0	386 987 858,0	253 046 474,0	1524,5	63,1
2006	1 308 466 774,8	397 670 090,0	266 909 654,4	1724,6	62,0
2007	1 531 580 332,8	432 857 042,0	275 793 544,6	2037,1	65,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

W ostatnich latach, wyraźnie wzrosła zarówno wartość, jak i udział podatków stanowiących dochody budżetu państwa, w ogólnej strukturze dochodów budżetowych miasta. W tym samym czasie wzrosła także wartość dochodów uzyskiwanych z podatków lokalnych, choć udział tego źródła dochodów w okresie 2003 – 2007 wzrósł nieznacznie.

W roku 2007, wydatki ogółem wzrosły w porównaniu do roku 2006 o kwotę 272.773.105 zł osiągając dynamikę 112,8%. W strukturze wydatków ogółem udział wydatków majątkowych w roku 2007 wyniósł 24,6 % osiągając poziom 596.199.381 zł. W roku 2006 wskaźnik ten kształtował się na poziomie 19,6%. Wydatki majątkowe ogółem wzrosły w porównaniu do roku 2006 o 176.229.408 zł osiągając dynamikę 142%. Wydatki na zadania własne wzrosły w porównaniu do roku 2006 o kwotę 261.890.455 zł osiągając dynamikę 113,4%. W strukturze wydatków na zadania własne, udział wydatków majątkowych w 2007 roku wyniósł 26,7 %. Wydatki majątkowe osiągnęły poziom 590.905.303 zł. Dla porównania, w roku 2006 wskaźnik ten wynosił 21,5 %. Wydatki majątkowe na zadania własne wzrosły w porównaniu do roku 2006 o kwotę 172.162.250 zł osiągając dynamikę 141,1% (na podstawie informacji Urzędu Miasta Łodzi z dnia 29.10.2008).

Tabela 42. Podstawowe informacje dotyczące wydatków budżetowych Łodzi
w okresie 2003 – 2007

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007
Dochody na 1 mieszkańca (w zł)	1 105,0	1 383,5	1 513,1	1 712,3	2 024,1
Wydatki na 1 mieszkańca (w zł)	1 982,7	2 236,4	2 464,0	2 810,0	3 218,8
Wydatki ogółem (w zł)	1 550 340 903,0	1 736 144 927,0	1 899 094 227,0	2 147 327 827,9	2 420 100 933,0
Wydatki bieżące (w zł)	1 369 041 652,0	1 499 729 302,0	1 606 911 064,0	1 727 357 854,7	1 823 901 551,8
Wydatki majątkowe ogółem (w zł)	181 299 251,0	236 415 625,0	292 183 163,0	419 969 973,2	596 199 381,2
Wydatki majątkowe inwestycyjne (w zł)	176 513 383,0	234 915 625,0	273 225 163,0	415 222 973,2	bd
Wydatki majątkowe pozostałe (w zł)	4 785 868,0	1 500 000,0	18 958 000,0	4 747 000,0	bd
Wydatki bieżące w wydatkach ogółem (w %)	88,3	86,4	84,6	80,4	75,4
Wydatki majątkowe ogółem w wydatkach ogółem	11,7	13,6	15,4	19,6	24,6
Wydatki majątkowe inwestycyjne w wydatkach majątkowych ogółem	97,4	99,4	93,5	98,9	bd
Wydatki majątkowe pozostałe w wydatkach majątkowych ogółem	2,6	0,6	6,5	1,1	bd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Łódź, chcąc wykorzystać dobrą sytuację finansową oraz dostępne zewnętrzne źródła finansowania zadań własnych, planuje w najbliższych latach znacznie zwiększyć wydatki inwestycyjne, co znajduje odzwierciedlenie w zaplanowanym deficycie budżetowym już w roku 2008. Analizując sytuację finansową miasta należy jednak zaznaczyć, iż prowadzi ono przemyślaną i zaplanowaną politykę w tym zakresie, zarówno jeśli chodzi o politykę *stricto* inwestycyjną, jak i zarządzanie długiem. Świadczą o tym między innymi wartości wskaźników (tzw. mechanizmy ostrożnościowe), wskazanych w ustawie o finansach publicznych, które określone zostały w prognozie finansowej Łodzi przygotowanej dla okresu 2007-2018 (prognoza ta zamieszczona jest w punkcie 8 Planu: Plan finansowy na lata 2007-2013).

2.5. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących w Łodzi (analiza SWOT)

Analiza SWOT jest klasycznym narzędziem, ułatwiającym skuteczne wnioskowanie w planowaniu strategicznym. Stanowi jedno z narzędzi diagnostycznych zarządzania strategicznego. W przypadku Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi, ułatwia ocenę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju miasta. Analizie poddane zostają atuty i słabości oraz szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia miasta.

Najistotniejsze problemy zidentyfikowane w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej na podstawie dokonanej diagnozy pokazuje tabela 43. Wskazane są tam zarówno słabe strony oraz zagrożenia wynikające z niskiej konkurencyjności miasta w poszczególnych obszarach w stosunku do otoczenia zewnętrznego, jak i atuty i szanse rozwoju Łodzi. Dodatkowo w punkcie 3. Planu w tabeli 44 określono dokładnie zadania, które mają minimalizować owe słabości i zagrożenia w perspektywie do 2013 roku.

Tabela 43. Analiza SWOT Łodzi dla celów Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi

Mocne strony	Słabe strony
- dostęp do wykwalifikowanych pracowników - wzrost poziomu wykształcenia wśród młodych ludzi - dobrze rozwinięta infrastruktura akademicka oferująca różnorodne kierunki kształcenia - duży potencjał naukowo-badawczy - rozwinięte ośrodki medyczne oferujące usługi o zasięgu ponadlokalnym - rozwój komunikacji lotniczej (zróżnicowana oferta Portu Lotniczego im. Władysława Reymonta i nowe inwestycje) - rosnąca atrakcyjność i konkurencyjność Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - koszty wynajmu powierzchni biurowych i magazynowych niższe niż w innych dużych miastach Polski - koncentracja i rozwój firm sektora wysoko wyspecjalizowanych usług BPO (<i>business process offshoring</i>) - lokalizacja firm logistycznych jako początek tworzenia sieci centrów logistycznych (w Łodzi i okolicach) - silny potencjał i koncentracja działalności przedsiębiorstw branży AGD i pokrewnych - lokalizacja „znanych marek” w Łodzi – dużych przedsiębiorstw zagranicznych o europejskich i światowych zdolnościach konkurencyjnych - bogata oferta kulturalna stolicy regionu - bogate źródła wód podziemnych - duży udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni miasta - intensyfikacja procesów rewitalizacji starych obiektów i kompleksów przemysłowych nadających nowy wizerunek Łodzi	- niekorzystna sytuacja demograficzna (ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji, starzenie się społeczeństwa) - niski poziom wynagrodzeń w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce - niski poziom innowacyjności i informatyzacji przedsiębiorstw - słabo rozwinięta infrastruktura dla międzynarodowego biznesu - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i noclegowa, zwłaszcza o najwyższym standardzie - rosnące wykorzystanie transportu indywidualnego (presja motoryzacyjna) i jednocześnie, zbyt małe zaangażowanie transportu zbiorowego w przewozach na terenie miasta - nieadekwatny do potrzeb stan infrastruktury parkingowej, zwłaszcza w centrum miasta - negatywny wizerunek miasta wśród odbiorców wewnętrznych i zewnętrznych (słaba identyfikacja mieszkańców z miastem) - długotrwałe bezrobocie, prowadzące do wykluczenia społecznego - niedostateczna podaż oraz niski standard mieszkań - niska aktywność społeczna - niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy - utrwalanie się i międzypokoleniowa transmisja biedy – zjawisko długotrwałego uzależnienia od pomocy społecznej - niezadowalający poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego i <i>e-government</i> - istnienie wielu obszarów zdegradowanych lub wymagających rewitalizacji - brak ładu przestrzennego w centralnych

	miejscach miasta
Szanse	Zagrożenia
▪ korzystna lokalizacja (bliskość skrzyżowania autostrad A1 i A2) wraz z centralnym położeniem w Polsce ▪ modernizacja i budowa krajowych i europejskich korytarzy transportowych, sprzyjających wykorzystaniu centralnego położenia miasta ▪ duża dostępność środków publicznych, przede wszystkim z funduszy europejskich ▪ planowane szybkie połączenia kolejowe z Warszawą, Poznaniem i Wrocławiem (tzw. „kolej Y”) ▪ rosnące zainteresowanie inwestorów zagranicznych lokalizacją w Łodzi ▪ organizacja środowisk przedsiębiorczości w formie klastrów ▪ zmiana wizerunku i promocja miasta poprzez Europejską Stolicę Kultury	▪ migracje ludzi młodych, wykształconych do innych miast jako skutek konkurencji między miastami ▪ niska ranga i atrakcyjność Łodzi, w porównaniu do innych dużych miast w Polsce ▪ zły stan techniczny infrastruktury drogowej i kolejowej ▪ zła dostępność komunikacyjna – brak obwodnic wewnętrznych i zewnętrznych Łodzi (transport drogowy) ▪ zła zewnętrzna dostępność komunikacyjna kolejowa (pasażerska oraz towarowa) ▪ duże obciążenie dróg w mieście ruchem tranzytowym ▪ wysoki stopień zanieczyszczeń powietrza w centrum Miasta ▪ zła jakość wód w rzekach ▪ wysokie natężenie hałasu

Źródło: opracowanie własne.

3. Cele ogólne i szczegółowe rozwoju miasta Łodzi

Przeprowadzona ocena sytuacji społeczno-gospodarczej miasta wraz z analizą uwarunkowań rozwoju miasta (SWOT) stały się podstawą do wskazania trzech celów strategicznych rozwoju miasta:

I. Poprawa konkurencyjności miasta

Łódź, jedno z największych miast w Polsce, istotny ośrodek gospodarczy, naukowy i kulturalny, dla wzmocnienia swojej pozycji konkurencyjnej, musi podejmować działania zmierzające do poprawy swej atrakcyjności gospodarczej. Fundamentalne działania w tej sferze to: dynamizacja rozwoju przedsiębiorczości, poprawa atrakcyjności inwestycyjnej dla dużych podmiotów gospodarczych, unowocześnienie i informatyzacja zarządzania miastem. Dużym wyzwaniem jest także poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta.

II. Poprawa warunków życia w mieście

Rozwój miasta Łodzi w długiej perspektywie uzależniony będzie od jakości przestrzeni miejskiej, a przede wszystkim jakości życia oferowanej mieszkańcom. Warunek ten jest fundamentem rozwoju zasobów ludzkich miasta i powstrzymania migracji młodych, wykształconych mieszkańców, a zarazem ściśle powiązany z tworzeniem atrakcyjności gospodarczej Łodzi. Podstawowe wyzwania w tej sferze to: intensyfikacja procesów rewitalizacji, rozwój zasobów mieszkaniowych, poprawa bazy infrastrukturalnej w sferze edukacji, kultury i sportu oraz ochrony zdrowia i opieki społecznej. Zadaniem strategicznym staje się także zrównoważony rozwój szeroko rozumianej gospodarki komunalnej.

III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego

Zasoby ludzkie są dziś najważniejszym kapitałem miasta. Tworzenie warunków dla rozwoju zasobów ludzkich, a zarazem eliminacja problemów społecznych, staje się dziś podstawowym wyzwaniem i zadaniem władz samorządowych. Zadania strategiczne w tej sferze to rozwój systemu edukacji, poprawa stanu zdrowia mieszkańców wraz z rozwojem różnorodnych programów profilaktycznych. Wyzwaniem jest także ograniczanie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniom społecznym oraz ograniczanie różnorodnych patologii społecznych.

Cele strategiczne, wskazane w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi, są odpowiedzią na podstawowe problemy i potrzeby rozwojowe miasta zidentyfikowane w diagnozie (ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej), a zarazem są pochodną zewnętrznych uwarunkowań istotnie determinujących rozwój Łodzi. Realizacja celów strategicznych (ogólnych) i operacyjnych (szczegółowych) zapewni ciągłość i trwałość rozwoju miasta w długiej perspektywie czasowej. Szczegółowy układ celów i zadań strategicznych na lata 2008-2013 prezentuje drzewo strategiczne (tabela 44).

Wskazane cele i zadania strategiczne Planu Rozwoju Lokalnego są zbieżne i spójne z podstawowymi dokumentami strategicznymi i długookresowymi planami sektorowymi, normującymi funkcjonowanie i rozwój miasta Łodzi. Wewnętrzną spójność PRL z innymi dokumentami prezentuje tabela 47 w części 2.6.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi pełni przede wszystkim funkcje porządkujące i informacyjne. Jest dokumentem niezbędnym dla otrzymania wsparcia finansowego z funduszy unijnych na lata 2007-2013.

Tabela 44. Cele i zadania strategiczne Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi na lata 2007-2013 (drzewo celów)

Obszary	GOSPODARKA ↓	WARUNKI ŻYCIA ↓	MIESZKAŃCY ↓
Cele strategiczne	<i>I. Poprawa konkurencyjności miasta</i>	<i>II. Poprawa warunków życia w mieście</i>	<i>III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego</i>
Cele i zadania operacyjne	1. Pozyskiwanie dużych inwestorów 1.1. Pozyskiwanie dużych inwestorów w czterech strategicznych branżach; 1.2. Priorytetyzacja obsługi inwestorów z branż podstawowych i zatrudniających pow. 200 osób; 1.3. Współpraca z biurami nieruchomości w zakresie bieżącej aktualizacji oferty oraz łatwego dostępu inwestorów do wybranych nieruchomości; 1.4. Współpraca z deweloperami w zakresie tworzenia oferty dla potrzeb biznesu; 1.5. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i przygotowanie infrastruktury dla terenów inwestycyjnych; 1.6. Rozwój współpracy z kluczowymi uczelniami i agencjami pracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich;	1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego 1.1. Rewitalizacja centrum Łodzi i rozwój budownictwa mieszkaniowego; 1.1.1. Rewitalizacja Śródmiejskiego obszaru Łodzi położonego w obrębie ulic Piotrkowska-Tuwima-Kilińskiego-Piłsudskiego 1.2. Rewitalizacja EC1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne; 1.3. Stworzenie Specjalnej Strefy Sztuki; 1.4. Rewitalizacja Domów Familijnych;	1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego 1.1. Dokonanie diagnozy w zakresie sieci szkół z uwzględnieniem opinii środowiska lokalnego; 1.2. Określenie i wdrożenie standardów pracy edukacyjnej i wychowawczej szkół; 1.3. Organizowanie pomocy dla uczniów najslabszych, pochodzących ze środowisk najuboższych i rodzin dysfunkcyjnych; 1.4. Współpraca z wyższymi uczelniami w zakresie wspierania rozwoju zaplecza naukowego oraz akademickiego charakteru miasta;
	2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości 2.1. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; 2.1.1. Budowa Inkubatora Naukowo-Technologicznego w Łódzkim Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym 2.2. Powołanie Rady Koordynacyjnej ds. Innowacyjności;	2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej 2.1. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi; 2.1.1. Instalacja termicznego przekształcania odpadów komunalnych 2.2. Inwestycje wodno-kanalizacyjne i oczyszczanie ścieków; 2.3. Mała retencja, regulacja i renaturalizacja rzek; 2.4. Poprawa stanu sanitarnego i bezpieczeństwa ekologicznego; 2.5. Poprawa klimatu akustycznego miasta; 2.6. Budowa stacji geotermalnej na terenie Politechniki Łódzkiej wraz z Centrum Sportowo – Edukacyjnym 2.7. Pilotażowy program racjonalizacji kosztów energii w budynkach komunalnych	2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy 2.1. Wdrożenie aktywnej polityki rynku pracy; 2.2. Wsparcie młodzieży na rynku pracy; 2.3. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia;

	3. Poprawa atrakcyjności miasta 3.1. Opracowanie i wdrożenie spójnej koncepcji promocji miasta wraz z m.in. spójną koncepcją linii graficznej, form, narzędzi i działań w zakresie promocji miasta; 3.2. Poprawa wizerunku ul. Piotrkowskiej, poprzez m.in. rewitalizację obszaru śródmiejskiego Łodzi; 3.3. Rozwinięcie spójnej koncepcji Łodzi – miasta kultury i sztuki, w tym Łodzi poprzemysłowej, wielokulturowej, festiwalowej, filmowej, muzycznej (m.in. clubbing), sztuk wizualnych (m.in. moda, fotografia, malarstwo); 3.4. Aktywne wspieranie szybkiego rozwoju kluczowych elementów infrastruktury turystycznej, komunikacyjnej oraz bazy hotelowej i kongresowo-konferencyjno - wystawienniczej;	3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu 3.1. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji; 3.2. Poprawa bazy technicznej obiektów kultury; 3.3. Poprawa bazy technicznej obiektów kultury fizycznej i sportu; 3.3.1. Program wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego-etap I „Hala Widowiskowa”	3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności 3.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców; 3.2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych; 3.3. Otoczenie opieką osób starszych i niepełnosprawnych;
	4. Informatyzacja zarządzania miastem 4.1. Wdrożenie System Informacji o Terenie; 4.2. Informatyczne wsparcie zarządzania miastem; 4.2.1. Metropolitalna sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu 4.3. Wdrożenie System Informacji Miejskiej (SIM); 4.4. Łódzki Monitoring Metropolitalny	4. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej 4.1. Dostosowanie infrastruktury miejskiej zakładów opieki zdrowotnej do wymagań technicznych i sanitarnych; 4.2. Poprawa stanu infrastruktury stacjonarnej pomocy społecznej;	4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień 4.1. Zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych; 4.2. Ograniczanie zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych nadużywaniem alkoholu, przemocą i innymi czynnikami; 4.3. Zapobieganie spożywaniu alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych; 4.4. Zmniejszanie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym oraz wprowadzenie procedur dotyczących uzyskania orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
	5. Wzmacnianie spójności gospodarczej 5.1. Poprawa zewnętrznej dostępności miasta; 5.1.1. Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Wł. Reymonta 5.1.2. Poprawa zewnętrznej dostępności Łodzi i silniejsze jej zintegrowanie z Transeuropejską Siecią Transportową 5.1.2.1. Budowa ulicy Śląskiej na odc. Od ul. Tomaszowskiej do ul. Rokicińskiej (podłączenie do węzła „Andrespol” na autostradzie A1) 5.1.2.2. Budowa trasy „Górna” na odc. Od Al. Włókniarzy do ul. Rzgowskiej (podłączenie do węzła autostradowego A1 Romanów) 5.1.2.3. Przebudowa ul. Rokicińskiej od ul. Malowniczej do granic miasta 5.2. Poprawa wewnętrznej dostępności miasta; 5.3. Realizacja przedsięwzięcia Łódzki Tramwaj Regionalny 5.4. Dywersyfikacja struktury funkcjonalnej miasta;		5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu 5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu rodzin; 5.2. Aktywizacja oraz integracja społeczna i zawodowa długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej; 5.3. Zapobieganie narastania problemu bezdomności;

			6. Pomoc dziecku i rodzinie 6.1. Otoczenie opieką rodzin dysfunkcyjnych; 6.2. Prowadzenie i rozwijanie różnych form opieki zastępczej; 6.3. Pomoc rodzinom naturalnym w przywróceniu zdolności opiekuńczo-wychowawczych i tworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do domu rodzinnego;
--	--	--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r., „Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r., „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r., „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r., „Program Rewitalizacji domów rodzinnych” - Uchwała NR XXII/464/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r., „Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi” – Uchwała NR XXXIV/565/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2004 r., „Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013”, Uchwała Zarząd Województwa Łódzkiego Nr 923/07 z dnia 8 sierpnia 2007 r.

4. Zadania zmierzające do realizacji celów

4.1. Zmiany w strukturze gospodarczej miasta

Dywersyfikacja struktury gospodarczej miasta Łodzi jest podstawowym filarem działań i zadań planowanych na lata 2007-2013. Zadania strategiczne w tym obszarze koncentrują się wokół dwóch podstawowych problemów:

- poprawy atrakcyjności miasta dla dużych podmiotów gospodarczych, stworzenie oferty inwestycyjnej atrakcyjnej dla dużych, międzynarodowych korporacji oraz profesjonalna i przyjazna obsługa inwestorów. Dla realizacji tego celu pozostaje konieczna dynamizacja współpracy i współdziałania z deweloperami, biurami nieruchomości oraz wyższymi uczelniami.
- wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości, bazującej na endogenicznych czynnikach oraz podniesienie innowacyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Zdynamizowanie rozwoju sektora MŚP przyczyni się do dywersyfikacji struktury gospodarczej oraz stabilizacji gospodarki miasta.

Realizacja tych zadań powinna zaowocować nowymi inwestycjami w sektorze produkcji i usług, zmianą struktury zatrudnienia, poprawą innowacyjności i rentowności podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście. Jednym z kluczowych projektów w tym obszarze jest „Budowa Inkubatora Naukowo-Technologicznego w Łódzkim Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym.

4.2. Zmiany w sposobie użytkowania terenu

Dynamiczny rozwój miasta w długiej perspektywie czasowej wymaga zabezpieczenia i uzbrojenia nowych terenów dla inwestycji o charakterze gospodarczym i społecznym. Planowane w latach 2007-2013 zadania w tej sferze koncentrują się na pełnym przygotowaniu przestrzeni dla potrzeb inwestycyjnych podmiotów gospodarczych oraz potrzeb inwestycyjnych w sferze budownictwa mieszkaniowego. Istotne przekształcenia w sposobie użytkowania terenów oraz w strukturze przestrzennej miasta, będą także konsekwencją licznych programów rewitalizacyjnych, szczególnie dokonywanych w obszarach śródmiejskich miasta. Realizacja tych projektów przyczynić się powinna do rozwoju funkcji mieszkaniowych, usługowych oraz rekreacyjnych i kulturalnych. Mają one także na celu wzbogacenie i uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych i pół-publicznych w mieście. Pośrednio, istotną ingerencją w strukturę przestrzenną miasta będą także działania towarzyszące realizacji projektów z zakresu modernizacji i rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. W ramach tych działań wskazano m.in. dwa kluczowe projekty: „Rewitalizacja śródmiejskiego obszaru Łodzi położonego w obrębie ulic Piotrkowska - Tuwima - Kilińskiego - Piłsudskiego” oraz „Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne”. Projekty te oddziałują także na zmiany w obszarach określonych odpowiednio w punkcie 4.6. i 4.5.

4.3. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

Szeroko rozumiana dostępność komunikacyjna Łodzi jest kluczowym warunkiem poprawy atrakcyjności miasta. Dlatego też, sfera ta pozostaje istotnym obszarem działań inwestycyjnych władz miasta w najbliższych latach. Kluczowe zadania strategiczne to poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta poprzez rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (m.in. budowa i modernizacja Łódzkiego Tramwaju Regionalnego), infrastruktury drogowej (kluczowe projekty: budowa ulicy Śląskiej na odcinku od ul. Tomaszowskiej do Rokicińskiej – podłączenie do węzła „Andrespol” na autostradzie A1; budowa trasy „Górna” na odcinku od al. Włókniarzy do ul. Rzgowskiej – podłączenie do węzła autostradowego A1 „Romanów”), infrastruktury transportu szynowego (tym włączenie miasta w system kolei dużych prędkości) oraz transportu lotniczego (kluczowe projekty: Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Władysława Reymonta; budowa centralnego lotniska między Łodzią i Warszawą). Działania strategiczne do realizacji w najbliższych latach to także poprawa dostępności informacyjnej miasta, rozwój informatycznych instrumentów zarządzania miastem i rozwój e-administracji, a w szczególności rozwój Systemu Informacji Miejskiej i Systemu Informacji o Terenie. W tym obszarze wskazano m.in. dwa kluczowe projekty: „Metropolitalna sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu” oraz uczestnictwo w projekcie realizowanym przez samorząd Województwa łódzkiego „Infrastruktura

regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej województwa łódzkiego”. Projekty te mają również znaczące oddziaływanie na obszar warunków i jakości życia mieszkańców (punkt 4.6.) W ramach poprawy stanu infrastruktury technicznej planowane są także zadania z zakresu gospodarki odpadami, odnawialnych źródeł energii oraz rozwoju infrastruktury wodno – kanalizacyjnej jak „Oczyszczanie ścieków w Łodzi (Faza I)”, „Gospodarka odpadami Komunalnymi w Łodzi”, „Gospodarka odpadami Komunalnymi w Łodzi (Faza II)”, „Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II”.

4.4. Poprawa stanu środowiska

Trwały i zrównoważony rozwój miasta wymaga dbałości o równowagę ekologiczną w przestrzeni miasta. Rozwój sfery gospodarczej i społecznej musi respektować środowisko naturalne. Dlatego też w latach 2007-2013 w ramach Planu Rozwoju Lokalnego planowane do realizacji są zadania mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego (m.in. poprzez ograniczanie jego zanieczyszczeń). Zadania strategiczne w tej sferze powiązane są ściśle z gospodarką komunalną i koncentrują się na gospodarce odpadami komunalnymi, oczyszczaniu ścieków, rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Istotne przedsięwzięcia w tej sferze to poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury, sportu i rekreacji. Ważną sferą w tym obszarze jest podniesienie jakości i budowa infrastruktury wodno – ściekowej i rekreacyjno- sportowej w mieście. Jednym z kluczowych projektów jest tutaj realizacja „Programu wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego, etap I Hala Widowiskowa”. Ponadto, w celu poprawy stanu środowiska naturalnego, planowane są projekty z zakresu małej retencji, regulacji i renaturalizacji rzek, poprawy klimatu akustycznego miasta oraz pakiet zadań z zakresu racjonalizacji zużycia energii, wspierania odnawialnych źródeł energii oraz bezpieczeństwa ekologicznego. Pośrednio do realizacji tego celu przyczyni się także rozwój infrastruktury drogowej, umożliwiającej szybką i sprawną wewnętrzną komunikację.

4.5. Poprawa stanu środowiska kulturowego

Pozycja konkurencyjna Łodzi w dużej mierze determinowana jest atrakcyjnością kulturową oraz jakością oferty kulturalnej. Potencjał Łodzi w tej sferze jest olbrzymi i tworzy cenne zasoby specyficzne, wymaga jednak dużych nakładów organizacyjnych i finansowych. Kluczowe zadania w tej sferze to waloryzacja i wydobywanie jednych z najwartościowszych zasobów kulturowych Łodzi, takich jak wielokulturowość czy potencjał Łodzi filmowej. Konieczne są także działania mające na celu poprawę infrastruktury kulturalnej oraz podniesienie atrakcyjności i jakości oferty życia kulturalnego. Służyć temu mają między innymi kluczowe zadania dotyczące rewitalizacji dawnej elektrowni EC1 i jej adaptacji na cele kulturalno-artystyczne oraz realizacja projektu „Specjalna Strefa Sztuki”. Pośrednio, wzbogacenie i poprawa środowiska kulturowego miasta wymaga także aktywnej promocji tego potencjału oraz poprawy wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku Łodzi.

4.6. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Poprawa warunków życia mieszkańców jest jednym z istotnych filarów Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi. Planowane na lata 2007-2013 zadania strategiczne i kluczowe projekty koncentrują się na działaniach z zakresu rewitalizacji miasta, szczególnie obszaru śródmiejskiego Łodzi („Rewitalizacja śródmiejskiego obszaru Łodzi położonego w obrębie ulic Piotrkowska - Tuwima - Kilińskiego - Piłsudskiego”), kompleksu EC1 i kompleksu domów rodzinnych na „Księżym Młynie”. Strategicznym działaniem jest także dynamizacja rozwoju budownictwa mieszkaniowego (między innymi poprzez rewitalizację). Istotne przedsięwzięcia w tej sferze to poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury, sportu i rekreacji. Ważną sferą w tym obszarze jest podniesienie jakości i budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej w mieście. Jednym z kluczowych projektów jest tutaj realizacja „Programu wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego, etap I *Hala Widowiskowa*”. Planowane są także zadania zmierzające do poprawy stanu zdrowia mieszkańców i ograniczania skutków niepełnosprawności. Kluczowe znaczenie mają zadania z zakresu modernizacji i dostosowania infrastruktury miejskiej zakładów opieki zdrowotnej do wymagań technicznych i sanitarnych oraz poprawy stanu infrastruktury stacjonarnej pomocy społecznej. Istotnym obszarem zadań strategicznych planowanych na najbliższe lata jest sfera zadań z zakresu eliminacji problemów społecznych, takich jak: wykluczenie społeczne, ubóstwo czy uzależnienia. Akcent położony jest także na programy profilaktyczne, zapobiegające powstawaniu patologii społecznych.

5. Realizacja zadań

5.1. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2007-2013

Efektywnie prowadzona przez miasto polityka rozwoju wymaga określenia harmonogramu realizacji zadań oraz określenia przewidywanych kwot środków, niezbędnych na ich realizację. Zgodnie z tymi założeniami w Planie Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 w tabeli 45 oszacowano budżety poszczególnych zadań, określając także źródła ich finansowania (w tabeli 45 i następnych, nazwy poszczególnych zadań, wskazanych w tabeli 44, zastąpiono numerami zadań adekwatnie do oznaczeń w tabeli 44). Zadania ujęte zostały w odpowiednie ramy czasowe. Niektóre z zadań mają charakter długookresowy, stąd czas ich realizacji wykracza poza najbliższy okres programowania 2007-2013. Dodatkowo, niektóre zadania od kilku lat są już w trakcie realizacji, jednak zgodnie z zaleceniem określonym we wzorze przygotowanym przez Urząd Marszałkowski w Łodzi pt. *Zasady przygotowania planu rozwoju lokalnego w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa łódzkiego na lata 2007-2013*, w tabeli 45 wskazano ich budżety oraz źródła finansowania dla bieżącego okresu programowania oraz, dla zadań długookresowych, na lata kolejne. W tabeli 45 wskazano także podstawowe podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań.

5.2. Oczekiwane rezultaty i instytucje wdrażające planowane zadania inwestycyjne w okresie 2007-2013

Konsekwencją treści zawartych w tabeli 45 są informacje, które zawiera tabela 46, gdzie określono oczekiwane rezultaty realizacji zapisanych zadań.

Dodatkowo w przypadku zadań, które mogą mieć konsekwencje w zakresie realizacji polityki przestrzennej miasta określono ich zgodność z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łodzi, przygotowanymi dla wybranych obszarów Łodzi (Miejska Pracownia Urbanistyczna: <http://www.mpu.lodz.pl/page/index.php?str=24>). W przypadku obszarów, dla których nie przygotowano planu miejscowego, określono zgodność ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Przestrzennego Zagospodarowania Łodzi (Uchwała Rady Miasta Łodzi Nr LXXVII/1793/02 z dnia 3 kwietnia 2002 r.).

Tabela 45. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2007-2013 i zadania długookresowe

w mln zł

Nazwa planowanego zadania	Etapy realizacji zadania wraz z przewidywanym czasem realizacji	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Nakłady do poniesienia w okresie 2007-2013 mln zł	Źródłami finansowania zadania w okresie 2007-2020 w mln zł			
				Kapitał własny jst	Budżet państwa	Inne	Środki UE
I. Poprawa konkurencyjności miasta							
1. Pozyskiwanie dużych inwestorów *							
Zadanie I-1.1. Pozyskanie dużych inwestorów w czterech strategicznych branżach;	2008-2013	UMŁ / ŁSSE	1	1	-	-	-
Zadanie I-1.2. Priorytyzacja obsługi inwestorów z branż podstawowych i zatrudniających pow. 200 osób;	2008-2013	UMŁ	1,5	1,5	-	-	-
Zadanie I-1.3. Współpraca z biurami nieruchomości w zakresie bieżącej aktualizacji oferty oraz łatwego dostępu inwestorów do wybranych nieruchomości;	2008-2013	UMŁ	0,1	0,1	-	-	-
Zadanie I-1.4. Współpraca z deweloperami w zakresie tworzenia oferty dla potrzeb biznesu;	2008-2013	UMŁ	0,4	0,4	-	-	-
Zadanie I-1.5. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i przygotowanie infrastruktury dla terenów inwestycyjnych;	2008-2011	UMŁ	30	30	-	-	-
Zadanie I-1.6. Rozwój współpracy z kluczowymi uczelniami i agencjami na rzecz rozwoju zasobów ludzkich;	2008-2013	UMŁ/ Łódzkie uczelnie	6	6	-	-	-
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości							
Zadanie I-2.1. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;	2008-2013	UMŁ/ MŚP	114	54	-	-	55,25
Zadanie I-2.1.1. Budowa Inkubatora Naukowo-Technologicznego w Łódzkim Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym;	2007-2011	ŁRPN-T/ UMŁ	65	5	-	-	55,25
Zadanie I-2.2. Powołanie Rady Koordynacyjnej ds. Innowacyjności;	2008-2013	UMŁ/MŚP	-	-	-	-	-
3. Poprawa atrakcyjności miasta							
Zadanie I-3.1. Opracowanie i wdrożenie spójnej koncepcji promocji miasta wraz z m.in. spójną koncepcją linii graficznej, form, narzędzi i działań w zakresie promocji miasta;	2008-2013	UMŁ	19	19	-	-	-

Zadanie I-3.2. Poprawa wizerunku ul. Piotrkowskiej, poprzez m.in. rewitalizację obszaru śródmiejskiego Łodzi;	2008- 2020	UMŁ	120	50	-	100	20
Zadanie I-3.3. Rozwinięcie spójnej koncepcji Łodzi – miasta kultury i sztuki, w tym Łodzi poprzemysłowej, wielokulturowej, festiwalowej, filmowej, muzycznej (m.in. clubbing), sztuk wizualnych (m.in. moda, fotografia, malarstwo);	2008- 2013	UMŁ/ Klaster Medialny	100	10	10	40	40
Zadanie I-3.4. Aktywne wspieranie szybkiego rozwoju kluczowych elementów infrastruktury turystycznej, komunikacyjnej oraz bazy hotelowej i kongresowo-konferencyjno - wystawienniczej	2008- 2013	Inwestorzy prywatni/ UMŁ	910	10	-	900	-
4. Informatyzacja zarządzania miastem							
Zadanie I-4.1. Wdrożenie System Informacji o Terenie;	2007 – 2013	UMŁ	85,4	78,9	-	-	6,5
Zadanie I-4.2. Informatyczne wsparcie zarządzania miastem;	2007 – 2013	UMŁ	161,1	87,7	-	2,3	71,1
Zadanie I-4.2.1. Metropolitalna sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu	2008-2010	UMŁ	48,7	9,9	-	2,3	36,5
Zadanie I-4.3. Wdrożenie System Informacji Miejskiej (SIM);	2008 – 2012	UMŁ	21	21	-	-	
Zadanie I-4.4. Łódzki Monitoring Metropolitalny;	2009- 2011	UMŁ	28	7	-	-	21
5. Wzmacnianie spójność gospodarczej							
Zadanie I-5.1. Poprawa zewnętrznej dostępności miasta;	2007 – 2015	UMŁ	806,5	360	-	-	446,5
Zadanie I-5.1.1. Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Wł. Reymonta	2007-2012	Port Lotniczy Łódź	187,7	110,8	-	-	76,9
Zadanie I-5.1.2. Poprawa zewnętrznej dostępności Łodzi i silniejsze jej zintegrowanie z Transeuropejską Siecią Transportową	2007-2011	UMŁ	276,1	93,6	-	-	182,5
Zadanie I-5.1.2.1. Budowa ulicy Śląskiej na odc. Od ul. Tomaszowskiej do ul. Rokicińskiej (podłączenie do węzła „Andrespol” na autostradzie A1)	2007-2010	UMŁ	173	68,1	-	-	104,9
Zadanie I-5.1.2.2. . Budowa trasy „Górna” na odc. Od Al. Włókniarzy do ul. Rzgowskiej (podłączenie do węzła autostradowego A1 Romanów)	2009-2011	UMŁ	70,1	17,5	-	-	52,6
Zadanie I-5.1.2.3. Przebudowa ul. Rokicińskiej od ul. Malowniczej do granic miasta	2009- 2010	UMŁ	33	8	-	-	25
Zadanie I-5.2. Poprawa wewnętrznej dostępności miasta;	2007 – 2015	UMŁ	1 348,4	939,8	-	107,5	301,1
Zadanie I-5.3. Realizacja przedsięwzięcia Łódzki Tramwaj Regionalny;	2006 – 2030	MPK/UMŁ	260	107,8	-	-	
Zadanie I-5.4. Dywersyfikacja struktury funkcjonalnej miasta;	2007 – 2013	UMŁ	144	72	-	-	72
II. Poprawa warunków życia w mieście							
1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego							

Zadanie II-1.1. Rewitalizacja centrum Łodzi i rozwój budownictwa mieszkaniowego;	2007 – 2015	UMŁ	348	235,5	0,4	-	112,1
Zadanie II-1.1.1. Rewitalizacja Śródmiejskiego obszaru Łodzi położonego w obrębie ulic Piotrkowska-Tuwima-Kilińskiego-Piłsudskiego	2007-2013	UMŁ	132,4	47,4	-	-	85
Zadanie II-1.2. Rewitalizacja EC1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne;	2008 – 2011	Inwestor prywatny / UMŁ	266	183,2	-	-	82,8
Zadanie II-1.3. Stworzenie Specjalnej Strefy Sztuki;	2008 – 2013	Inwestor prywatny / UMŁ	383	96,5	-	96,5	190
Zadanie II-1.4. Rewitalizacja Domów Familijnych;	2008-2015	Inwestor prywatny / UMŁ	250	10	-	240	-
2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej							
Zadanie II-2.1. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi;	2007 – 2013	UMŁ	735,1	353,7	-	13,4 WFOŚiGW	368
Zadanie II-2.1.1 Instalacja termicznego przekształcania odpadów komunalnych	2007-2013	UMŁ	240	120	-	-	120
Zadanie II-2.2. Inwestycje wodno-kanalizacyjne i oczyszczanie ścieków;	2007 – 2015	UMŁ	1150,5	281,7	14,7	493,8 WFOŚiGW	360,4
Zadanie II-2.3. Mała retencja, regulacja i renaturalizacja rzek;	2007 – 2011	UMŁ	20,7	17,7	-	1,7 WFOŚiGW	1,3
Zadanie II-2.4. Poprawa stanu sanitarnego i bezpieczeństwa ekologicznego;	2008 – 2011	UMŁ	16	12,17	-	3,9 GFOŚiGW	-
Zadanie II-2.5. Poprawa klimatu akustycznego miasta;	2007 – 2008	UMŁ	2,64	0,04		0,62	1,98
Zadanie II-2.6. Budowa stacji geotermalnej na terenie Politechniki Łódzkiej wraz z Centrum Sportowo – Edukacyjnym;	2007-2014	UMŁ/PŁ	305,4	15,7	-	158	131,7
Zadanie II-2.7. Pilotażowy program racjonalizacji kosztów energii w budynkach komunalnych;	2008-2013	UMŁ	7,3	1,1	-	-	6,2
3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu							
Zadanie II-3.1. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji;	2007 – 2020	UMŁ	66,5	66,5	-	-	-
Zadanie II-3.2. Poprawa bazy technicznej obiektów kultury;	2007 – 2010	UMŁ	84,7	69,4	-	-	15,4
Zadanie II-3.3. Poprawa bazy technicznej obiektów kultury fizycznej i sportu;	2007 – 2035	UMŁ	830,6	775,8	51,1	3,7	90
Zadanie II-3.3.1. Program wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego-etap I „Hala Widowiskowa”	2007-2009	UMŁ	284,8	151,7	43,1	-	90
4. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej							

Zadanie II-4.1. Dostosowanie infrastruktury miejskiej zakładów opieki zdrowotnej do wymagań technicznych i sanitarnych;	2008 – 2011	UMŁ	89,5	51,4	-	-	38,1
Zadanie II-4.2. Poprawa stanu infrastruktury stacjonarnej pomocy społecznej;	2009 – 2011	UMŁ	32,1	32,1	-	-	-
III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego							
1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego							
Zadanie III-1.1. Dokonanie diagnozy w zakresie sieci szkół z uwzględnieniem opinii środowiska lokalnego;	2008- 2010	UMŁ	0,1	0,1	-	-	-
Zadanie III-1.2. Określenie i wdrożenie standardów pracy edukacyjnej i wychowawczej szkół;	2008- 2010	UMŁ	0,1	0,1	-	-	-
Zadanie III-1.3. Organizowanie pomocy dla uczniów najslabszych, pochodzących ze środowisk najuboższych i rodzin dysfunkcyjnych;	2008- 2013	UMŁ	44	-	44	-	-
Zadanie III-1.4. Współpraca z wyższymi uczelniami w zakresie wspierania rozwoju zaplecza naukowego oraz akademickiego charakteru miasta;	2008- 2013	UMŁ, łódzkie uczelnie	7	7	-	-	-
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy							
Zadanie III-2.1. Wdrożenie aktywnej polityki rynku pracy;	2008- 2013	PUP	161	-	40	-	121
Zadanie III-2.2. Wsparcie młodzieży na rynku pracy;	2008- 2013	PUP	56	-	14	-	42
Zadanie III-2.3. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia;	2008- 2013	PUP	105	-	27	-	78
3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności							
Zadanie III-3.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców;	2009-2011	UMŁ	9,9	4,5	-	-	5,4
Zadanie III-3.2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych;	2008- 2013	UMŁ, PFRON	113,5	1,5	112	-	-
Zadanie III-3.3. Otoczenie opieką osób starszych i niepełnosprawnych;	2008- 2013	MOPS	378	217	161	-	-
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień							
Zadanie III-4.1. Zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych;	2008- 2013	UMŁ	30,7	30,7	-	-	-

Zadanie III-4.2. Ograniczanie zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych nadużywaniem alkoholu, przemocą i innymi czynnikami;	2008-2013	UMŁ	20	20	-	-	-
Zadanie III-4.3. Zapobieganie spożywaniu alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych;	2008-2013	UMŁ	4,4	4,4	-	-	-
Zadanie III-4.4. Zmniejszanie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym oraz wprowadzenie procedur dotyczących uzyskania orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;	2008- 2013	UMŁ	4,2	4,2	-	-	-
5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu							
Zadanie III-5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu rodzin;	2008-2013	MOPS	366	366	-	-	-
Zadanie III-5.2. Aktywizacja oraz integracja społeczna i zawodowa długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej;	2008-2013	MOPS	1,82	1,82	-	-	-
Zadanie III-5.3. Zapobieganie narastania problemu bezdomności;	2008- 2013	MOPS	11,2	11,2	-	-	-
6. Pomoc dziecku i rodzinie							
Zadanie III-6.1. Otoczenie opieką rodzin dysfunkcyjnych;	2008- 2013	UMŁ	0,8	0,8	-	-	-
Zadanie III-6.2. Prowadzenie i rozwijanie różnych form opieki zastępczej;	2008-2013	UMŁ	105,8	105,8	-	-	-
Zadanie III-6.3. Pomoc rodzinom naturalnym w przywróceniu zdolności opiekuńczo-wychowawczych i tworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do domu rodzinnego;	2008-2013	UMŁ	16,8	16,8			

* - pierwsze cztery zadania realizowane są przez Zespół Obsługi Inwestora, nakłady w tym przypadku przyjęto jako koszty pracownicze ZOI

Źródło: Urząd Miasta Łodzi

Tabela 46. Oczekiwane rezultaty planowanych zadań inwestycyjnych w okresie 2007-2013 i zadań długookresowych

Cele i zadania operacyjne	Zgodność z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego	Oczekiwane rezultaty realizacji zadań
I. Poprawa konkurencyjności miasta		
1. Pozyskiwanie dużych inwestorów		
Zadanie I-1.1.	x	Wzrost liczby miejsc pracy Wzrost wynagrodzeń na skutek zwiększonego zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą Wzrost kwalifikacji pracowników – rozwój kapitału ludzkiego miasta i w konsekwencji także aglomeracji łódzkiej Wzrost zainteresowania lokalizacją działalności w Łodzi inwestorów z branż zaawansowanych technologii oraz wysoko wyspecjalizowanych usług Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw działających w mieście
Zadanie I-1.2.	x	Wzrost efektywności działań w zakresie obsługi inwestorów kluczowych dla rozwoju miasta Wzrost liczby inwestycji realizowanych przez przedstawicielstwa znanych przedsiębiorstw transnarodowych Poprawa wizerunku gospodarczego miasta
Zadanie I-1.3.	x	Wzrost liczby ofert terenów inwestycyjnych w mieście, przeznaczonych pod działalność gospodarczą Wzrost wpływów budżetowych z tytułu gospodarki nieruchomościami miasta Poprawa wizerunku gospodarczego miasta
Zadanie I-1.4.	x	Wzrost powierzchni biurowej o najwyższych standardach Poprawa estetyki i jakości przestrzeni publicznej w centralnej części miasta Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej dla lokalizacji reprezentacyjnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (np. przedstawicielstw korporacji transnarodowych, siedzib banków, czy działów B+R)
Zadanie I-1.5.	Zgodne p przygotowywanym projektem Studium	Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta i pozyskanie nowych inwestorów, nowe miejsca pracy Uporządkowanie polityki przestrzennej w wybranych kwartałach miasta – poprawa jakości przestrzeni w mieście Poprawa estetyki miasta
Zadanie I-1.6.	x	Wzrost poziomu zatrudnienia Dostosowanie podaży pracy do potrzeb rynku pracy Wzrost kwalifikacji pracowników Wzrost wynagrodzeń dzięki silniejszej presji na płace pracowników lepiej wykształconych oraz wzrost liczby miejsc pracy wymagających wiedzy i kompetencji
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości		
Zadanie I-2.1.	x	Wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw Wzmocnienie stabilności lokalnej gospodarki Wzrost poziomu samozatrudnienia Organizacja środowiska przedsiębiorczości – potencjał dla rozwoju klastrów
Zadanie I-2.1.1.	x	Budowa Inkubatora Naukowo-Technologicznego w Łódzkim Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym Wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw Wzmocnienie stabilności lokalnej gospodarki Wzrost poziomu samozatrudnienia Organizacja środowiska przedsiębiorczości – potencjał dla rozwoju klastrów

Zadanie I-2.2.	x	Wsparcie innowacyjności przedsiębiorstw poprzez promocję i koordynację działań między gospodarką a sektorem B+R Koordynacja działań instytucji publicznych i niepublicznych na rzecz innowacyjności lokalnej gospodarki
3. Poprawa atrakcyjności miasta		
Zadanie I-3.1.	x	Poprawa wizerunku wewnętrznego (mieszkańcy miasta) i zewnętrznego (inwestorzy, turyści i mieszkańcy innych miast i państw) miasta Poprawa jakości przestrzeni miejskiej Wzrost efektywności realizowanej polityki promocyjnej
Zadanie I-3.2.	Zgodne	Poprawa wizerunku wewnętrznego (mieszkańcy miasta) i zewnętrznego (inwestorzy, turyści i mieszkańcy innych miast i państw) miasta Poprawa standardów pracy i zamieszkania w centrum miasta Wzrost wartości terenów w centrum Łodzi Zwiększenie atrakcyjności lokalizacyjnej dla nowych użytkowników (zamożnych inwestorów i mieszkańców) Poprawa atrakcyjności turystycznej Łodzi Pozytywne skutki w zakresie eliminacji problemów społecznych Wzrost efektywności realizowanej polityki promocyjnej Poprawa jakości przestrzeni miejskiej
Zadanie I-3.3.	x	Poprawa wizerunku wewnętrznego i zewnętrznego miasta Poprawa atrakcyjności turystycznej Łodzi Wykorzystanie i uatrakcyjnienie wewnętrznych zasobów miasta wynikających z jego historii i tradycji
Zadanie I-3.4.	x	Poprawa atrakcyjności turystycznej Zwiększenie ilości miejsc noclegowych w hotelach Poprawa dostępności wewnętrznej miasta, m.in. poprzez działania mające na celu poprawę jakości i bezpieczeństwa komunikacji zbiorowej w mieście Wzrost miejsc pracy w sektorze hotelarstwa i turystyki
4. Informatyzacja zarządzania miastem		
Zadanie I-4.1.	X	Rozbudowa i integracja Systemu Informacji Przestrzennej Rozbudowa infrastruktury informatycznej w mieście Ułatwienie podejmowania decyzji w procesie inwestycyjnym poprzez zapewnienie zgodności danych Ewidencji Gruntów i Budynków oraz Ksiąg Wieczystych wraz z utworzeniem mapy numerycznej dla wybranych obszarów Udostępnienie w postaci elektronicznej danych o przestrzeni miasta, np. o sieciach uzbrojenia terenu dla całego miasta w oparciu o geodezyjną ewidencję gruntów i budynków oraz ewidencję sieci uzbrojenia terenu
Zadanie I-4.2.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Zagwarantowanie włączenia możliwie szerokiej grupy mieszkańców łódzkiego obszaru metropolitalnego w tworzenie innowacyjnego społeczeństwa informacyjnego („e-inclusion”) Poprawa efektywności komunikacji pomiędzy przedsiębiorstwami i mieszkańcami a Urzędem, w tym możliwość załatwiania spraw przez Internet Poprawa efektywności systemu edukacyjnego „e-edukacji” umożliwiającego m. in. młodzieży optymalny wybór ścieżki edukacyjnej, a administracji szybkie reagowanie na zachodzące zmiany i efektywny sposób zarządzania
Zadanie I-4.2.1.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Budowa metropolitalnej sieci szerokopasmowego dostępu do Internetu Zagwarantowanie włączenia możliwie szerokiej grupy mieszkańców łódzkiego obszaru metropolitalnego w tworzenie innowacyjnego społeczeństwa informacyjnego („e-inclusion”) Poprawa efektywności komunikacji pomiędzy przedsiębiorstwami i mieszkańcami a Urzędem, w tym możliwość załatwiania spraw przez Internet Poprawa efektywności systemu edukacyjnego „e-edukacji” umożliwiającego m. in. młodzieży optymalny wybór ścieżki edukacyjnej, a administracji szybkie reagowanie na zachodzące zmiany i efektywny sposób zarządzania

Zadanie I-4.3.	x	Poprawa ładu przestrzennego i porządku publicznego Wzmocnienie promocji i poprawa wizerunku miasta Poprawa jakości przestrzeni miejskiej
Zadanie I-4.4.	x	Poprawa efektywności działania i czasu reakcji służb publicznych Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie
5. Wzmacnianie spójności gospodarczej		
Zadanie I-5.1.	Zgodne	Poprawa zewnętrznej dostępności Łodzi i silniejsze jej zintegrowanie z Transeuropejską Siecią Transportową, m.in. poprzez: budowę ulicy Śląskiej na odcinku od ul. Tomaszowskiej do ul. Rokicińskiej (podłączenie do węzła „Andrespol” na autostradzie A1, oraz budowę trasy „Górna” na odc. od al. Włókniarzy do ul. Rzgowskiej (podłączenie do węzła autostradowego A1 „Romanów”) Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Władysława Reymonta Rozbudowa sieci lotniczych połączeń międzynarodowych i krajowych Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Łodzi i regionu oraz ich konkurencyjności zarówno w skali kraju jak i na arenie międzynarodowej Podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich mobilności przestrzennej
Zadanie I-5.1.1.	Zgodne	Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Władysława Reymonta Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Łodzi i regionu oraz ich konkurencyjności zarówno w skali kraju jak i na arenie międzynarodowej Podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich mobilności przestrzennej
Zadanie I-5.1.2.	Zgodne	Poprawa zewnętrznej dostępności Łodzi i silniejsze jej zintegrowanie z Transeuropejską Siecią Transportową Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Łodzi i regionu oraz ich konkurencyjności zarówno w skali kraju jak i na arenie międzynarodowej Podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich mobilności przestrzennej
Zadanie I-5.1.2.1.	Zgodne	Udostępnienie ok. 220 ha terenów inwestycyjnych położonych w południowo wschodniej części miasta Podłączenie miejskiego systemu transportowego do węzła „Andrespol” na autostradzie A1 Poprawa dostępu do stacji kontenerowej Łódź Olechów Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Łodzi i regionu oraz ich konkurencyjności zarówno w skali kraju jak i na arenie międzynarodowej Podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich mobilności przestrzennej Skrócenie czasu podróży Odciążenie ciągu drogi wojewódzkiej Nr 713 – ul. Rokicińskiej
Zadanie I-5.1.2.2.	Zgodne	budowa trasy „Górna” na odc. od al. Włókniarzy do ul. Rzgowskiej Likwidacja wąskiego gardła w ciągu drogi krajowej Nr 1 Przeniesienie ruchu tranzytowego z centrum miasta na nowo wybudowaną drogę Odciążenie miejskiego systemu komunikacji Wytworzenie skrótu komunikacyjnego w ciągu drogi krajowej nr 1 Poprawa bezpieczeństwa ruchu Skrócenie czasu przejazdu drogą krajową Nr 1 Udostępnienie ok. 200 ha strategicznych terenów inwestycyjnych miasta położonych w południowej części miasta Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Łodzi i regionu oraz ich konkurencyjności zarówno w skali kraju jak i na arenie międzynarodowej Podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich mobilności przestrzennej

Zadanie I-5.1.2.3.	Zgodne	Podłączenie miejskiego układu komunikacyjnego do węzła autostradowego „Andrespol” na autostradzie A1 Poprawa dostępu do nowych terenów inwestycyjnych położonych przy Al. Ofiar Terroryzmu 11 Września Skrócenie podróży pomiędzy Łodzią a Tomaszowem Mazowieckim Redukcja liczby wypadków Poprawa wizerunku miasta jako stolicy regionu
Zadanie I-5.2.	Zgodne	Zwiększenie przepustowości dróg, poprawa nawierzchni i modernizacja torowisk tramwajowych, skrócenie czasu podróży Zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz poziomu hałasu i drgań Poprawa bezpieczeństwa ruchu i zmniejszenie liczby wypadków drogowych Obniżenie kosztów eksploatacji pojazdów i dróg
Zadanie I-5.3.	Zgodny	Poprawa jakości oraz wzrost popytu na usługi publicznego transportu zbiorowego w Aglomeracji Łódzkiej Poprawa dostępności i funkcjonowania centrum aglomeracji, oraz pośrednio, poprawa warunków ruchu samochodowego, zmniejszenie jego uciążliwości oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców – użytkowników systemu transportowego
Zadanie I-5.4.	x	Stworzenie optymalnych warunków dla działalności firm wdrażających nowoczesne technologie Powstanie nowoczesnej bazy wystawienniczo – konferencyjnej Aktywizacja środowisk naukowo – badawczych Powstanie nowych miejsc pracy Wzmocnienie stabilności lokalnej gospodarki
II. Poprawa warunków życia w mieście		
1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego		
Zadanie II-1.1.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Stworzenie ok. 1700 nowych i zmodernizowanych mieszkań w budynkach komunalnych Wyremontowanie 10 budynków mieszkalnych oraz 6 budynków przemysłowych, z dostosowaniem ich do nowych funkcji gospodarczych, kulturalnych oraz na cele administracji publicznej Podniesienie estetyki i funkcjonalności 10 kamienic i podwórek Uzyskanie nowej przestrzeni publicznej i poprawa dostępu do wnętrza kwartałów poprzez budowę ciągów pieszo-jezdných wraz z nowymi miejscami parkingowymi, obiektami małej architektury i urządzeniem zieleni miejskiej Wsparcie nowoczesnej i prorozwojowej bazy gospodarczej dla małych i średnich przedsiębiorstw (inwestycje prywatne, w tym hotelowe, o szacunkowej wartości 150 mln zł) Poprawa wizerunku miasta jakości życia w mieście
Zadanie II-1.1.1.	Zgodne	Stworzenie ok. 1700 nowych i zmodernizowanych mieszkań w budynkach komunalnych Wyremontowanie 10 budynków mieszkalnych oraz 6 budynków przemysłowych, z dostosowaniem ich do nowych funkcji gospodarczych, kulturalnych oraz na cele administracji publicznej Podniesienie estetyki i funkcjonalności 10 kamienic i podwórek Uzyskanie nowej przestrzeni publicznej i poprawa dostępu do wnętrza kwartałów poprzez budowę ciągów pieszo-jezdných wraz z nowymi miejscami parkingowymi, obiektami małej architektury i urządzeniem zieleni miejskiej Wsparcie nowoczesnej i prorozwojowej bazy gospodarczej dla małych i średnich przedsiębiorstw (inwestycje prywatne, w tym hotelowe, o szacunkowej wartości 150 mln zł) Poprawa wizerunku miasta jakości życia w mieście
Zadanie II-1.2.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych poprzez wprowadzenie nowych funkcji w zakresie kultury i edukacji do zrewitalizowanych obiektów. Stworzenie nowych przestrzeni publicznych. Uporządkowanie istniejącego i stworzenie nowego układu funkcjonalno–przestrzennego w strefie śródmiejskiej. Odnowienie zabytkowych obiektów na obszarze EC1. Stworzenie nowych miejsc pracy. Utworzenie bazy infrastrukturalnej dla nowych instytucji kultury i edukacji prezentujących i promujących osiągnięcia w

		zakresie nauki, sztuki i filmu. Wykreowanie ośrodka z bogatą ofertą imprez, festiwali i wydarzeń kulturalnych, co podniesie atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną regionu, wzmocni funkcje metropolitalne Łodzi.
Zadanie II-1.3.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Utworzenie nowoczesnego obiektu kultury stanowiącego ikonę Łodzi. Stworzenie możliwości prezentacji dzieł w sposób nowatorski i oryginalny, co wpłynie na podniesienie rangi Łodzi jako silnego ośrodka kultury i sztuki. Stworzenie nowych miejsc pracy. Ożywienie gospodarcze i społeczne w obszarach śródmiejskich. Wykreowanie ośrodka z bogatą ofertą wydarzeń kulturalnych, co podniesie atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną regionu, wzmocni funkcje metropolitalne Łodzi.
Zadanie II-1.4.	Zgodne	Zachowanie istotnych elementów tkanki urbanistycznej podkreślających tożsamość miejsca. Zachowanie istotnych zabytkowych elementów budynków. Modernizacja domów rodzinnych. Podniesienie standardu mieszkań. Uzyskanie nowego gminnego zasobu mieszkaniowego w wyniku zamiany nieruchomości z inwestorem prywatnym.
2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej		
Zadanie II-2.1.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Realizacja projektu „Gospodarka odpadami komunalnymi w Łodzi- faza II w tym wybudowanie Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych” "Zagospodarowanie Nieczynnych Składowisk Odpadów Komunalnych w Łodzi". Skierowanie ponad 80 tys. ton rocznie odpadów do sortowni i 19 tys. ton odpadów organicznych rocznie do kompostowni Osiągnięcie 17%-wego poziomu odzysku surowców wtórnych Upowszechnienie wśród mieszkańców Łodzi idei selektywnej zbiórki odpadów komunalnych Wybudowanie Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów, umożliwiającego osiągnięcie poziomu redukcji i odzysku odpadów komunalnych wymaganego przez UE oraz wykorzystanie odpadów do produkcji energii odnawialnej Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz jakości życia w mieście
Zadanie II-2.1.1.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Skierowanie ponad 80 tys. ton rocznie odpadów do sortowni i 19 tys. ton odpadów organicznych rocznie do kompostowni Osiągnięcie 17%-wego poziomu odzysku surowców wtórnych Wybudowanie Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów, umożliwiającego osiągnięcie poziomu redukcji i odzysku odpadów komunalnych wymaganego przez UE oraz wykorzystanie odpadów do produkcji energii odnawialnej Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz jakości życia w mieście
Zadanie II-2.2.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Zapewnienie pełnego mechaniczno-biologicznego oczyszczania ścieków na poziomie 215 tys. m ³ /d z terenu Łodzi, Pabianic i Konstantynowa Łódzkiego wraz z docelowymi obiektami gospodarki osadowej oczyszczalni tj. instalacją termicznego przekształcania osadów ściekowych i skratek i składowiskiem odpadu z niej. Dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta Łodzi do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz jakości życia w mieście
Zadanie II-2.3.	Zgodne z przygotowywanym projektem Studium	Wypracowanie zasad i podstawowych działań zwiększających retencję poprzez wybudowanie zbiorników retencyjnych na rzekach łódzkich. Bezpieczne przejęcie, zmagazynowanie i odprowadzenie nadmiaru wód w okresie opadów deszczu oraz roztopów, jak również zmagazynowanie wody w okresie niżówkowym. Zbiorniki wodne i ich otoczenie tworzą zielone miejsca wypoczynku urozmaicając krajobraz Wypracowanie skutecznych metod utylizacji osadów pościekowych z wykorzystaniem uprawy wierzby energetycznej Poprawa mikroklimatu. Utworzenie Parku Doliny Sokołówki na odcinku od ul. Zgierskiej do al. Włókniarzy.

Zadanie II-2.4.	x	Zapewnienie zwierzętom dobrych warunków bytowania-wybudowanie schroniska dla bezdomnych zwierząt. Zmniejszenie zagęszczenia zwierząt przyczyni się do zmniejszenia zachorowalności i przypadków zagryzień. Zapewnienie opieki i ochrony zwierzętom dzikim niezdolnym do życia w stanie wolnym
Zadanie II-2.5.	x	Na podstawie mapy akustycznej miasta Łodzi opracowane zostaną programy naprawcze dla terenów zagrożonych hałasem ponadnormatywnym. Obejmować one będą: - realizację przedsięwzięć doraźnych, ograniczających uciążliwość hałasową, w tym skuteczniejsze egzekwowanie zasad ochrony przed hałasem przy realizacji inwestycji przemysłowych oraz komunikacyjnych - restrykcyjne przestrzeganie przepisów prawa w zakresie lokalizacji obiektów emitujących hałas - stymulowanie zakładów przemysłowych do ograniczenia emisji hałasu - koncentrowanie działań proekologicznych na drogach o największym obciążeniu ruchem samochodowym, zwłaszcza na ich przebiegu przez tereny zabudowy mieszkaniowej - wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wszędzie tam, gdzie w porze nocnej równoważny poziom hałasu przekracza 55 dB - stworzenie stałej sieci monitorowania poziomu hałasu w newralgicznych, z punktu widzenia zagrożenia hałasem, rejonach miasta
Zadanie II-2.6	Zgodny	Realizacja inwestycji geotermalnej i edukacyjno-sportowej przyczyni się do: - rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - dywersyfikacji źródeł energii cieplnej w Mieście - rozwoju ośrodka naukowo-dydaktycznego związanego z badaniami dot. odnawialnych źródeł energii na PŁ, podniesienia rangi Miasta jako ośrodka sportowego – budowa basenu olimpijskiego i hali sportowej.
Zadanie II-2.7	Zgodny	Obniżenie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, poprzez redukcję zużycia energii polepszenie warunków funkcjonalno-użytkowych budynków komunalnych.
3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu		
Zadanie II-3.1.	x	Stworzenie bezpiecznej i nowoczesnej bazy do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego oraz rozszerzenie możliwości uprawiania sportów halowych dla uczniów oraz młodzieżowych sekcji sportowych Uszczelnienie dachów obiektów szkolnych, pozwalające na powstrzymanie degradacji budynków Poprawa estetyki oraz stanu sanitarnego łódzkich szkół Obniżenie kosztów zużycia energii w modernizowanych budynkach
Zadanie II-3.2.	x	Poszerzenie i unowocześnienie oferty usług kulturalnych dla mieszkańców Łodzi i regionu, ukierunkowanych na starania Łodzi o uzyskanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury Wzbogacenie oferty kulturalnej i turystycznej poprzez modernizację i rehabilitację budynków muzeów i galerii sztuki Zwiększenie powierzchni wystawienniczej Zwiększenie możliwości wielokierunkowej działalności Muzeum Historii Miasta Łodzi Upowszechnienie działalności nowo otwartego Łódzkiego Skansenu Architektury Drewnianej
Zadanie II-3.3.	Zgodny	Oddanie do użytku wielofunkcyjnej hali sportowo-widowskiej wraz z areną lekkoatletyczną, z widownią o liczbie miejsc stałych oraz na trybunach ruchomych do 13 tys. widzów, przeznaczona do realizacji imprez sportowych o randze ogólnopolskiej, europejskiej i światowej, a także do organizowania widowisk artystycznych oraz imprez kongresowo-wystawienniczych Wybudowanie stadionu miejskiego z widownią na 35 tys. miejsc, zadaszonymi trybunami, zapleczem szatniowo-sanitarnym, magazynowym, obsługi medialnej, instalacjami, parkingami i układem komunikacyjno – drogowym Stworzenie optymalnych warunków rozwoju kultury fizycznej dzieci i młodzieży szkolnej oraz poprawa bezpieczeństwa obiektów rekreacyjno-sportowych
Zadanie III-3.3.1	Zgodny	Oddanie do użytku wielofunkcyjnej hali sportowo-widowskiej wraz z areną lekkoatletyczną, z widownią o liczbie miejsc

		stałych oraz na trybunach ruchomych do 13 tys. widzów, przeznaczona do realizacji imprez sportowych o randze ogólnopolskiej, europejskiej i światowej, a także do organizowania widowisk artystycznych oraz imprez kongresowo-wystawienniczych
4. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej		
Zadanie II-4.1.	x	Poprawa dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców, w tym dla osób niepełnosprawnych Poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników miejskich zakładów opieki zdrowotnej Obniżenie kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją budynków, w których udzielane są świadczenia zdrowotne Poszerzenie i dostosowanie zakresu udzielanych świadczeń zdrowotnych do potrzeb zdrowotnych mieszkańców Ogólna poprawa wizerunku i wzrost konkurencyjności miejskich zakładów opieki zdrowotnej na rynku usług medycznych
Zadanie II-4.2.	x	Zapewnienie adekwatnej do potrzeb ludzi chorych specjalistycznej opieki (psychiatrycznej, psychologicznej, internistycznej, pielęgnarskiej) Pomoc rodzinom w sprawowaniu opieki nad osobami dotkniętymi chorobami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w środowisku Zmniejszenie liczby osób oczekujących na umieszczenie w domach pomocy społecznej i skrócenie okresu oczekiwania na umieszczenie w placówkach Poprawa standardu życia podopiecznych Obniżenie kosztów sprawowania opieki (zmniejszenie kosztów pobytu dzieci w zastępczych formach opieki)
III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego		
1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego		
Zadanie III-1.1.	x	Rozpoznanie potrzeb dotyczących inwestycji materialnych i niematerialnych w łódzkim systemie edukacji Skonstruowanie i wykorzystanie adekwatnych do potrzeb narzędzi przeciwdziałających i eliminujących problemy wychowawcze w łódzkich szkołach Wzrost efektywności działań podejmowanych w ramach realizacji usług edukacyjnych, w tym w zakresie zarządzania oświatą
Zadanie III-1.2.	x	Zmniejszenie skali problemów edukacyjno-wychowawczych występujących w szkołach (szczególnie w gimnazjach) Zmniejszanie liczby przestępstw dokonywanych przez młodocianych
Zadanie III-1.3.	x	Ograniczenie rozmiarów negatywnych efektów wychowania dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych
Zadanie III-1.4.	Zgodny	Wzmocnienie potencjału naukowego łódzkich uczelni Wykreowanie pozytywnego wizerunku Łodzi jako miasta nowoczesnego, młodego, inteligentnego Wzmocnienie funkcji metropolitalnych Łodzi
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy		
Zadanie III-2.1.	x	Wzrost poziomu zatrudnienia Dostosowywanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu do indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych z uwzględnieniem osób mających szczególne trudności na rynku pracy Poprawa efektywności wydatkowania środków na realizację polityki eliminowania bezrobocia i jego skutków Wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą – promocja samozatrudnienia

Zadanie III-2.2.	x	Dostosowanie podaży pracy do aktualnych potrzeb rynku pracy Udzielanie pomocy w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze Wzrost poziomu aktywności i przedsiębiorczości młodych mieszkańców miasta
Zadanie III-2.3.	x	Ograniczenie liczby osób długotrwale bezrobotnych Eliminacja problemów społecznych wynikających z długotrwałego bezrobocia
3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności		
Zadanie III-3.1.	x	Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców Poprawa witalności i aktywności zarówno zawodowej, jak i fizycznej mieszkańców Opracowanie systemowego podejścia w postaci programów zajmujących się profilaktyką niepełnosprawności
Zadanie III-3.2.	x	Opracowanie programu likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz w miejskiej przestrzeni publicznej Promocja w ramach szkolnych programów wychowawczych postaw tolerancji i akceptacji wobec odmienności Rozwój sieci wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i obniżenie kosztów jego użytkowania
Zadanie III-3.3.	x	Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i starszych objętych opieką Opracowanie zasad organizacji i działania wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych Opracowanie i realizacja grup wsparcia dla rodzin i form okresowego zastępowania członków rodzin opiekujących się osobami starszymi i przewlekle chorymi Opracowanie i realizacja systemu oraz specjalistyczne usługi dla osób starszych świadczone w miejscu zamieszkania Upowszechnienie informacji o dostępnych usługach medycznych świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych Poprawa jakości i warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień		
Zadanie III-4.1.	x	Opracowanie programów edukacyjnych dotyczących profilaktyki uzależnień oraz profilaktyki chorób zakaźnych wśród osób uzależnionych Opracowanie oferty programów dotyczących profilaktyki, terapii i działań postrehabilitacyjnych dla osób uzależnionych Zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych Zmniejszenie się liczby mieszkańców miasta dotkniętych problemem uzależnień
Zadanie III-4.2.	x	Stworzenie oferty działań rozwijających społeczną świadomość w zakresie problemu przemocy w rodzinie Stworzenie systemu współpracy między placówkami zajmującymi się pomocą osobom uzależnionym i ich rodzinom Zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla rodzin osób uzależnionych
Zadanie III-4.3.	x	Rozszerzenie działalności profilaktycznej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień Ograniczenie liczby osób spożywających alkohol i inne środki psychoaktywne w miejscach publicznych
Zadanie III-4.4.	x	Promocja przejrzystości procedur wydawania koncesji na sprzedaż wyrobów alkoholowych Ograniczenie liczby osób nadużywających alkohol i innych środków psychoaktywnych
5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu		

Zadanie III-5.1.	x	Ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży w rodzinach ubogich Zmniejszenie rozmiarów zjawiska ubóstwa międzypokoleniowego Realizacja programów readaptacji społecznej mających na celu przeciwdziałających procesom marginalizacji Zmniejszenie liczby rodzin żyjących poniżej progu ubóstwa
Zadanie III-5.2.	x	Realizacja programów readaptacji społecznej mających na celu przeciwdziałających procesom marginalizacji Zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych Zmniejszenie liczby osób żyjących poniżej progu ubóstwa
Zadanie III-5.3.	x	Rozszerzenie oferty form oddziaływania o charakterze edukacyjnym, organizacyjnym i informacyjnym wspierających adaptację społeczną osób i grup wykluczonych
6. Pomoc dziecku i rodzinie		
Zadanie III-6.1.	x	Ograniczenie rozmiarów negatywnych efektów wychowania dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych Skoordynowanie pomocy materialnej i psychologicznej dla rodzin dysfunkcyjnych w poszczególnych obszarach dysfunkcyjności Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez odpowiednie przygotowanie wychowanków do pełnienia ról społecznych
Zadanie III-6.2.	x	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez odpowiednie przygotowanie wychowanków do pełnienia ról społecznych Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom, wobec których sąd rodzinny orzekł umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a tym samym ograniczenie liczby dzieci oczekujących na umieszczenie w placówce Ograniczenie rozmiarów negatywnych efektów wychowania dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych Zmniejszanie liczby przestępstw dokonywanych przez młodocianych
Zadanie III-6.3.	x	Zastępowanie instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem formami rodzinnymi Ograniczenie rozmiarów negatywnych efektów wychowania dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych Obniżenie kosztów sprawowania opieki (zmniejszenie kosztów pobytu dzieci w zastępczych formach opieki)

Źródło: opracowanie własne w tym na podstawie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Miasta Łodzi (Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.)

6. Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu i województwa

Zadania operacyjne, wskazane do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 są bezpośrednią konsekwencją zapisów dokumentów strategicznych miasta Łodzi w tym przede wszystkim dotyczą realizacji celów „Strategii rozwoju klastra w Łodzi” (Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.), „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” (Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.), „Programu Rewitalizacji domów rodzinnych” (Uchwała NR XXII/464/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.), „Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi” (Uchwała NR XXXIV/565/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2004 r.) i ustaleń zawartych w „Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Miasta Łodzi” (Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.) oraz dokumencie pt. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r. Dodatkowo należy podkreślić, iż niektóre z zadań zostały wskazane do realizacji poprzez określenie i zapisanie kluczowych projektów w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013” (Uchwała Zarząd Województwa Łódzkiego Nr 923/07 z dnia 8 sierpnia 2007 r.).

Zadania te są także konsekwencją strategii i programów sektorowych przyjętych przez miasto. Dotychczas miasto realizowało programy przyjęte przez Radę Miejską w Łodzi w wielu obszarach, m.in. gospodarki, transportu, społeczeństwa, ochrony środowiska czy rewitalizacji i mieszkalnictwa. Realizowane programy są zgodne z obszarami i celami przyjętymi w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi na lata 2007 – 2013.

Programy realizujące cele obszaru I Gospodarka:

Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego Aglomeracji Łódzkiej Uchwała Nr XLIII/755/05 (2005-01-19) - I cel strategiczny „Poprawa konkurencyjności Miasta”, V cel operacyjny „Wzmacnianie spójności gospodarczej”

Program „Strategia rozwoju klastra w Łodzi na lata 2007 - 2015” Uchwała Rady Miejskiej IX/0155/07 (2007-04-11) - I cel strategiczny „Poprawa konkurencyjności Miasta”

„Program pomocy regionalnej dla przedsiębiorców inwestujących i tworzących nowe miejsca pracy na terenie miasta Łodzi” Uchwała Rady Miejskiej XXIII/0311/03 (2003-12-10) - I cel strategiczny „Poprawa konkurencyjności Miasta”, II cel operacyjny „Rozwój lokalnej przedsiębiorczości”

W sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju ulicy Piotrkowskiej – SZTAB PIOTRKOWSKA. Zarządzenie Prezydenta Miasta Łodzi Nr 1603/V/08 z dnia 20 lutego 2008 r. - I cel strategiczny „Poprawa konkurencyjności Miasta”, III cel operacyjny „Poprawa atrakcyjności miasta”

Programy realizujące cele obszaru II Warunki Życia:

Program rewitalizacji domów rodzinnych lokalnego rynku pracy na lata 2007 - 2013 dla miasta Łodzi Uchwała Rady Miejskiej XXII/0464/07 (2007-12-05) – II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście”

„Uproszczony lokalny program rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004 – 2013” Uchwała Rady Miejskiej XXXIV/0568/04 (2004-07-14) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście”

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Łódź na lata 2007 – 2011 w części dotyczącej zasad polityki czynszowej. Uchwała Rady Miejskiej VI/0084/07 (2007-02-21) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście”

Program Nowe Centrum Łodzi. Uchwała Rady Miejskiej XVII/0279/07 (2007-08-28) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście”

Program rewitalizacji domów rodzinnych. Uchwała Nr XXII/464/07 Rady Miejskiej (2007-12-05) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście”

Program ochrony środowiska dla miasta Łodzi na lata 2004 – 2007 Uchwała Rady Miejskiej XXXII/0541/04 (2004-06-23) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, II cel operacyjny „Zrównoważony Rozwój Gospodarki Komunalnej”

Program „Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II” Uchwała Rady Miejskiej XVI/0244/07 (2007-07-11) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, II cel operacyjny „Zrównoważony Rozwój Gospodarki Komunalnej”

Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi Uchwała Rady Miejskiej XXXIV/565/04(2004-07-14) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, II cel operacyjny „Zrównoważony Rozwój Gospodarki Komunalnej”

Projekt demonstracyjny w ramach Projektu Zintegrowanego 6 Programu Ramowego Unii Europejskiej „Zintegrowane Zarządzanie Wodą to Zdrowie w Mieście Jutra”, Uchwała Rady Miejskiej VI/0081/07 (2007-02-21) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, II cel operacyjny „Zrównoważony Rozwój Gospodarki Komunalnej”

W sprawie przyjęcia Programu zagospodarowania części Regionalnego Centrum Rekreatywno – Sportowo - Konferencyjnego Uchwała Rady Miejskiej XXVII/0548/08 (2008-02-27) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, III cel operacyjny – Poprawa bazy technicznej obiektów edukacyjnych, kulturalnych i sportu

W sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju ulicy Piotrkowskiej – SZTAB PIOTRKOWSKA. Zarządzenie Prezydenta Miasta Łodzi Nr 1603/V/08 z dnia 20 lutego 2008 r. - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”, I cel operacyjny „Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego”

Programy realizujące cele obszaru III Mieszkańcy:

"Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi" Uchwała Rady Miejskiej LII/0953/05 (2005-07-14) – III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”

Powiatowy program przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2003-2006 dla miasta Łodzi Uchwała Rady Miejskiej XVII/0206/03 (2003-07-09) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, II cel operacyjny – „Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy”

Powiatowy program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2007 - 2013 dla miasta Łodzi Uchwała Rady Miejskiej XVII/0289/07 (2007-08-28) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, II cel operacyjny – „Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy”

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008 oraz Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2008 Uchwała Rady Miejskiej XXI/0430/07 (2007-11-14) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, IV cel operacyjny – „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień”

Program Przeciwdziałania Narkomanii „NARKOMANII - STOP” Zarządzenie Prezydenta Miasta 1005/IV/03 (2003-10-13) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, IV cel operacyjny – „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień”

Zintegrowany Program Zapobiegający Porzucaniu Dzieci "Mamo! Nie porzucaj mnie!" Zarządzenie Prezydenta Miasta 4419/IV/06 (2006-09-18) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, VI cel operacyjny – „Pomoc dziecku i rodzinie”

„Powiatowy programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Mieście Łodzi w latach 2007-2013” Uchwała Rady Miejskiej VI/0089/07 (2007-02-21) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, III cel operacyjny – „Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i ograniczanie skutków niepełnosprawności”

Program Opieki Urologicznej nad Mieszkańcami Łodzi z Wykorzystaniem Nowoczesnych Technologii Medycznych i Badań Naukowych Zarządzenie Prezydenta Miasta 1888/V/08 (2008-05-12) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, III cel operacyjny – „Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i ograniczanie skutków niepełnosprawności”

Program współpracy miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi (Uchwała Nr XLIII/752/05) Rady Miejskiej w Łodzi z dnia (2005-01-19) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”

Program Rozwoju Rodzicielstwa Zastępczego w Mieście Łodzi Uchwała Rady Miejskiej XVII/0287/07 (2007-08-28) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, VI cel operacyjny – „Pomoc dziecku i rodzinie”

Program rewitalizacji domów rodzinnych. Uchwała Nr XXII/464/07 Rady Miejskiej (2007-12-05) - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, II cel operacyjny „Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy”

Uchwała Rady Miejskiej XVI/0258/07 (2007-07-11) w sprawie opracowania programu „Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży” - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, I cel operacyjny „Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego”

Uchwała Rady Miejskiej XXXIX/0770/08 (2008-09-10) w sprawie opracowania Strategii Rozwoju Edukacji w Łodzi - III cel strategiczny „Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego”, I cel operacyjny „Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego”

Miejski Program Profilaktyki Pożarowej "Bezpieczny dom" Zarządzenie Prezydenta Miasta 1006/IV/03 (2003-10-13) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”

Miejski Program Bezpieczna Ulica - Bezpieczna Droga Zarządzenie Prezydenta Miasta 1004/IV/03 (2003-10-13) - II cel strategiczny „Poprawa warunków życia w mieście”

Zarówno cele jak i zadania określone w Planie są spójne z ogólną koncepcją rozwoju Województwa Łódzkiego określoną w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 oraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. (szczegóły w tab. 48)

Przede wszystkim należy jednak wskazać, iż polityka rozwoju realizowana przez władze Łodzi jest zbieżna z założeniami Narodowej Strategii Spójności, a w konsekwencji z dokumentami operacyjnymi, które z niej wynikają. W szczególności, zadania Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi wykazują zbieżność z priorytetami i działaniami: Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. (szczegóły w tab. 49)

Tabela 47. Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie Łodzi

Zadania strategiczne	Powiązanie z dokumentami strategicznymi Miasta
I. Poprawa konkurencyjności miasta	
1. Pozyskiwanie dużych inwestorów	
Zadanie I-1.1.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-1.2.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-1.3.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-1.4.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-1.5.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-1.5.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	
Zadanie I-2.1.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-2.1.1.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-2.2.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.

3. Poprawa atrakcyjności Miasta	
Zadanie I-3.1.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-3.2.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-3.3.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r.
Zadanie I-3.4.	„Strategia rozwoju klastra w Łodzi” - Uchwała NR IX/155/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
4. Informatyzacja zarządzania miastem	
Zadanie I-4.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie I-4.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie I-4.2.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie I-4.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie I-4.4.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” – Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego Aglomeracji Łódzkiej” – Uchwała NR XLIII/755/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 19 stycznia 2005 r.
5. Wzmacnianie spójność gospodarczej	
Zadanie I-5.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.1.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.1.2	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.1.2.1	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.1.2.2	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.1.2.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.

Zadanie I-5.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie I-5.4.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
II. Poprawa warunków życia w mieście	
1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego	
Zadanie II-1.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie II-1.1.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
Zadanie II-1.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-1.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-1.4.	„Program Rewitalizacji domów rodzinnych” - Uchwała NR XXII/464/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej	
Zadanie II-2.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi” – Uchwała NR XXXIV/565/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2004 r.
Zadanie II-2.1.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łodzi” – Uchwała NR XXXIV/565/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2004 r.
Zadanie II-2.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-2.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-2.4.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-2.5.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-2.6.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-2.7.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu	
Zadanie II-3.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.

Zadanie II-3.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-3.3.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-3.3.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r. „Strategiczne tereny inwestycyjne położone na terenie miasta Łodzi” - Uchwała NR XXXIV/597/04 Rady Miasta w Łodzi z dnia 15 września 2004 r.
4. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej	
Zadanie II-4.1.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
Zadanie II-4.2.	„Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Łodzi” - Uchwała NR XXII/467/07 Rady Miasta w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r.
III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego	
1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego	
Zadanie III-1.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-1.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-1.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-1.4.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy	
Zadanie III-2.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-2.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-2.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności	
Zadanie III-3.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-3.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-3.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	
Zadanie III-4.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.

Zadanie III-4.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-4.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-4.4.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu	
Zadanie III-5.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-5.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-5.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
6. Pomoc dziecku i rodzinie	
Zadanie III-6.1.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-6.2.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.
Zadanie III-6.3.	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Łodzi” – Uchwała NR LII/953/05 Rady Miasta w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 48. Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa w zakresie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego i RPO Województwa Łódzkiego

Nazwa zadania	Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 (obszary priorytetowe)	Powiązania z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego (osie priorytetowe i działania)
I. Poprawa konkurencyjności miasta		
1. Pozyskiwanie dużych inwestorów		
Zadanie I-1.1.	Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-1.2.	Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-1.3.	Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-1.4.	Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-1.5.	Baza gospodarcza / Dostępność / Przemiany	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-1.6.	Baza gospodarcza / Rynek pracy	III.4 Rozwój otoczenia biznesu
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości		
Zadanie I-2.1.	Rynek pracy	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-2.1.1.	Rynek pracy	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-2.2.	Baza gospodarcza / Społeczeństwo obywatelskie	III.4 Rozwój otoczenia biznesu / III.3 Rozwój B+R w przedsiębiorstwach
3. Poprawa atrakcyjności Miasta		
Zadanie I-3.1.	Wizerunek / Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie I-3.2.	Wizerunek	VI. Rewitalizacja obszarów problemowych
Zadanie I-3.3.	Wizerunek / Tożsamość regionalna	V.4 Infrastruktura kultury / III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna
Zadanie I-3.4.	Dostępność / Przemiany	III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna / I.4 Miejski transport publiczny

4. Informatyzacja zarządzania miastem		
Zadanie I-4.1.	Społeczeństwo informacyjne	IV.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego / IV.2 E-usługi publiczne Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-4.2.	Społeczeństwo informacyjne	IV.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego / IV.2 E-usługi publiczne Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-4.2.1	Społeczeństwo informacyjne	IV.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego / IV.2 E-usługi publiczne Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-4.3.	Ład przestrzenny / Wizerunek / Dostępność	I.4 Miejski transport publiczny
Zadanie I-4.4.	Jakość życia	I.1 Drogi
5. Wzmacnianie spójności gospodarczej		
Zadanie I-5.1.	Dostępność / Przemiany	I.1 Drogi / I.2 Kolej / I.3 Porty lotnicze / I.5 Inteligentne systemy transportu Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-5.1.1.	Dostępność / Przemiany	I.3 Porty lotnicze /Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-5.1.2.	Dostępność / Przemiany	I.1 Drogie / Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-5.1.2.1.	Dostępność / Przemiany	I.1 Drogie / Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-5.1.2.2.	Dostępność / Przemiany	I.1 Drogie / Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie I-5.1.2.3.	Dostępność/ Przemiany	I.1 Drogie
Zadanie I-5.2.	Dostępność	I.4 Miejski transport publiczny / I.5 Inteligentne systemy transportu

Zadanie I-5.3.	Dostępność / Przemiany	I.4 Miejski transport publiczny / I.5 Inteligentne systemy transportu
Zadanie I-5.4.	Przemiany	VI.1 Rewitalizacja obszarów problemowych / VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej / I.4 Miejski transport publiczny
II. Poprawa warunków życia w mieście		
1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego		
Zadanie II-1.1.	Wizerunek / Ład przestrzenny	VI.1 Rewitalizacja obszarów problemowych / VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie II-1.1.1.	Wizerunek / Ład przestrzenny	VI.1 Rewitalizacja obszarów problemowych / VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie II-1.2.	Wizerunek / Tożsamość regionalna / Ład przestrzenny	VI.1 Rewitalizacja obszarów problemowych / V.4 Infrastruktura kultury / III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna
Zadanie II-1.3.	Wizerunek / Tożsamość regionalna / Ład przestrzenny	V.4 Infrastruktura kultury / III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna
Zadanie II-1.4.	Wizerunek / Tożsamość regionalna / Ład przestrzenny	VI.1 Rewitalizacja obszarów problemowych / VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej
2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej		
Zadanie II-2.1.	Ochrona środowiska	II.2 Gospodarka odpadami
Zadanie II-2.1.1.	Ochrona środowiska	II.2 Gospodarka odpadami
Zadanie II-2.2.	Ochrona środowiska	II.1 Gospodarka wodno-ściekowa
Zadanie II-2.3.	Ochrona środowiska	II.4 Gospodarka wodna
Zadanie II-2.4.	Ochrona środowiska	II.3 Ochrona przyrody / II.5 Zagrożenia środowiska
Zadanie II-2.5.	Ochrona środowiska	II.3 Ochrona przyrody / II.5 Zagrożenia środowiska
Zadanie II-2.6.	Ochrona środowiska	II.3 Ochrona przyrody
Zadanie II-2.7.	Ochrona środowiska	II.3 Ochrona przyrody
3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu		
Zadanie II-3.1.	Wiedza i kompetencje	V.3 Infrastruktura edukacyjna

Zadanie II-3.2.	Jakość życia	V.4 Infrastruktura kultury
Zadanie II-3.3.	Jakość życia	III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna Indykatory Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Zadanie II-3.3.1.	Jakość życia	III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna Indykatory Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
4. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej		
Zadanie II-4.1.	Jakość życia	V.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
Zadanie II-4.2.	Jakość życia / polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego		
1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego		
Zadanie III-1.1.	Wiedza i kompetencje	V.3 Infrastruktura edukacyjna
Zadanie III-1.2.	Wiedza i kompetencje	V.3 Infrastruktura edukacyjna
Zadanie III-1.3.	Wiedza i kompetencje / Polityka społeczna	V.3 Infrastruktura edukacyjna / V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-1.4.	Baza gospodarcza / Wizerunek	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw / III.4 Rozwój otoczenia biznesu
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy		
Zadanie III-2.1.	Rynek pracy / Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie III-2.2.	Rynek pracy / Przemiany / Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Zadanie III-2.3.	Rynek pracy / Baza gospodarcza	III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności		
Zadanie III-3.1.	Jakość życia	V.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
Zadanie III-3.2.	Polityka społeczna / Jakość życia / Społeczeństwo obywatelskie	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-3.3.	Polityka społeczna / Jakość życia	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień		

Zadanie III-4.1.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-4.2.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-4.3.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-4.4.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu		
Zadanie III-5.1.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-5.2.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-5.3.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
6. Pomoc dziecku i rodzinie		
Zadanie III-6.1.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-6.2.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej
Zadanie III-6.3.	Polityka społeczna	V.2 Infrastruktura pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 49. Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa w zakresie programów o charakterze horyzontalnym

Nazwa zadania	Powiązania z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki	Powiązania z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka	Powiązania z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko
I. Poprawa konkurencyjności miasta			
1. Pozyskiwanie dużych inwestorów			
Zadanie I-1.1.	x	VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VI.5. Promocja polskiej gospodarki	x
Zadanie I-1.2.	x	VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VI.5. Promocja polskiej gospodarki	x
Zadanie I-1.3.	x	VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VI.5. Promocja polskiej gospodarki	x
Zadanie I-1.4.	x	VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VI.5. Promocja polskiej gospodarki	
Zadanie I-1.5.	V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej	x	VII.4. Rozwój transportu intermodalnego
Zadanie I-1.6.	II.2. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej III.3. Poprawa stopnia powiązania oferty w zakresie kształcenia i szkolenia z potrzebami rynku pracy, w szczególności poprzez dostosowywanie programów nauczania i materiałów dydaktycznych (w tym podręczników) oraz wprowadzenie nowych form doskonalenia nauczycieli w przedsiębiorstwach IV.1. Dostosowanie kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb gospodarki i rynku pracy IV.4. Podniesienie kwalifikacji kadr sektora B+R w zakresie współpracy z gospodarką oraz marketingu i komercjalizacji badań naukowych VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród	x	x

	osób młodych VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej		
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości			
Zadanie I-2.1.	II.1. Rozwój i poprawa funkcjonowania systemowego wsparcia adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VI.4. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej	III.3. Tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP IV.2. Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego IV.3. Kredyt technologiczny IV.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym IV.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki V.1. Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym V.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym V.4. Zarządzanie własnością intelektualną VI.1. Paszport do eksportu VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VIII.1. Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej VIII.2. Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B	x
Zadanie I-2.1.1.	II.1. Rozwój i poprawa funkcjonowania systemowego wsparcia adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na	III.3. Tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP IV.2. Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego IV.3. Kredyt technologiczny IV.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym IV.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki V.1. Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o	x

	wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VI.4. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej	znaczeniu ponadregionalnym V.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym V.4. Zarządzanie własnością intelektualną VI.1. Paszport do eksportu VI.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów Inwestycyjnych VIII.1. Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej VIII.2. Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B	
Zadanie I-2.2.	IV.4. Podniesienie kwalifikacji kadr sektora B+R w zakresie współpracy z gospodarką oraz marketingu i komercjalizacji badań naukowych V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej	III.1. Inicjowanie działalności innowacyjnej III.3. Tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP IV.2. Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego IV.3. Kredyt technologiczny IV.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym IV.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki V.1. Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym V.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym V.3. Wspieranie ośrodków innowacyjności V.4. Zarządzanie własnością intelektualną	x
3. Poprawa atrakcyjności miasta			
Zadanie I-3.1.	x	VI.3. Promocja turystycznych walorów Polski VI.5. Promocja polskiej gospodarki	x
Zadanie I-3.2.	x	VI.3. Promocja turystycznych walorów Polski VI.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	x

Zadanie I-3.3.	x	VI.3. Promocja turystycznych walorów Polski	x
Zadanie I-3.4.	x	VI.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VI.3. Rozwój sieci lotniczej TEN-T VII.1. Rozwój transportu kolejowego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T VIII.4. Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego
4. Informatyzacja zarządzania miastem			
Zadanie I-4.1.	V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej	VI.5. Promocja polskiej gospodarki VII. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji*	III.2. Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom III.3. Monitoring środowiska VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-4.2.	V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.3. Modernizacja procesów zarządzania w administracji publicznej i wymiarze sprawiedliwości	VI.5. Promocja polskiej gospodarki VII. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji*	III.2. Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom III.3. Monitoring środowiska VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-4.2.1.	V.1. Poprawa zdolności regulacyjnych administracji publicznej V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.3. Modernizacja procesów zarządzania w administracji publicznej i wymiarze sprawiedliwości	VI.5. Promocja polskiej gospodarki VII. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji*	III.2. Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom III.3. Monitoring środowiska VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-4.3.	x	VII. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji*	VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-4.4.	x	x	VIII. Bezpieczeństwo ruchu drogowego
5. Wzmacnianie spójności gospodarczej			
Zadanie I-5.1.	x	x	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VI.3. Rozwój sieci lotniczej TEN-T VII.1. Rozwój transportu kolejowego VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T

			VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych VIII.4. Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego
Zadanie I-5.1.1.	x	x	VI.3. Rozwój sieci lotniczej TEN-T VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych VIII.4. Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego
Zadanie I-5.1.2.	x	x	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-5.1.2.1	x	x	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-5.1.2.2	x	x	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-5.1.2.3.	x	x	VI.1. Rozwój sieci drogowej TEN-T VII.4. Rozwój transportu intermodalnego VIII.2. Drogi krajowe poza siecią TEN-T VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-5.2.	x	x	VII.1. Rozwój transportu kolejowego VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych X.2. Budowa systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacja istniejących sieci dystrybucji
Zadanie I-5.3.	x	x	VII.3. Transport miejski w obszarach metropolitalnych VIII.3. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych
Zadanie I-5.4.	VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej	x	x

II. Poprawa warunków życia w mieście			
1. Rewitalizacja i rozwój budownictwa mieszkaniowego			
Zadanie II-1.1.	x	x	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-1.1.1.	x	x	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-1.2.	x	VI.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-1.3.	x	VI.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-1.4.	x	VI.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym
2. Zrównoważony rozwój gospodarki komunalnej			
Zadanie II-2.1.	x	x	II.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych
Zadanie II-2.1.1.	x	x	II.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych
Zadanie II-2.2.	x	x	I.1. Gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM
Zadanie II-2.3.	x	x	
Zadanie II-2.4.	x	x	I.1. Gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM II.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych III.2. Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom

			III.3. Monitoring środowiska
Zadanie II-2.5.	x	x	x
Zadanie II-2.6.	x	x	x
Zadanie II-2.7.	x	x	x
3. Poprawa bazy technicznej obiektów edukacji, kultury i sportu			
Zadanie II-3.1.	x	II.1. Rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym II.2. Wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych III.3. Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury informatycznej nauki	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej XI.3. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego XIII.1. Infrastruktura szkolnictwa wyższego
Zadanie II-3.2.	x	x	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-3.3.	x	x	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
Zadanie II-3.3.1.	x	x	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
IV. Poprawa bazy technicznej obiektów zdrowia i opieki społecznej			
Zadanie II-4.1.	x	x	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej XII.2. Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie II-4.2.	x	x	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
III. Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego			
1. Rozwój i modyfikacja systemu edukacji oraz systemu kształcenia ustawicznego			
Zadanie III-1.1.	III.1. Wzmocnienie zdolności systemu edukacji w zakresie monitoringu, ewaluacji i badań edukacyjnych oraz ich wykorzystanie w polityce edukacyjnej i zarządzaniu oświatą III.3. Poprawa stopnia powiązania oferty w	x	x

	zakresie kształcenia i szkolenia z potrzebami rynku pracy, w szczególności poprzez dostosowywanie programów nauczania i materiałów dydaktycznych (w tym podręczników) oraz wprowadzenie nowych form doskonalenia nauczycieli w przedsiębiorstwach VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej IX.2. Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego) IX.3. Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego		
Zadanie III-1.2.	III.1. Wzmocnienie zdolności systemu edukacji w zakresie monitoringu, ewaluacji i badań edukacyjnych oraz ich wykorzystanie w polityce edukacyjnej i zarządzaniu oświatą III.2. Podniesienie jakości systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli IX.3. Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego IX.4. Wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich	x	x
Zadanie III-1.3.	I.2. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnych Polityk Rynku Pracy V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi IX.2. Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego)	VIII.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x
Zadanie III-1.4.	IV.2. Poprawa jakości oferty edukacyjnej szkół wyższych IV.3. Podniesienie atrakcyjności kształcenia w obszarze nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych na poziomie wyższym VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do	I.3. Wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców realizowanych przez jednostki naukowe II.2. Wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych III.3. Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury	XI.3. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego XIII.1. Infrastruktura szkolnictwa wyższego

	adaptacji siły roboczej IX.2. Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego)	informatycznej nauki III.1. Inicjowanie działalności innowacyjnej IV.1. Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R V.1. Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym V.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym V.4. Zarządzanie własnością intelektualną	
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy			
Zadanie III-2.1.	I.2. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnych Polityk Rynku Pracy II.3. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą IV.1. Dostosowanie kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb gospodarki i rynku pracy V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.4. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych VIII.1. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej VIII.2. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi	x	x
Zadanie III-2.2.	I.2. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnych Polityk Rynku Pracy V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi	x	x

Zadanie III-2.3.	II.3. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą IV.1. Dostosowanie kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb gospodarki i rynku pracy V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej VIII.2. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi	VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x
3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi i ograniczanie skutków niepełnosprawności			
Zadanie III-3.1.	II.4. Poprawa stanu zdrowia osób pracujących poprzez opracowywanie programów profilaktycznych oraz programów wspierających powrót do pracy	x	III.3. Monitoring środowiska XII.1. Rozwój systemu ratownictwa medycznego XII.2. Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym
Zadanie III-3.2.	I.2. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnych Polityk Rynku Pracy V.2. Poprawa jakości usług oraz polityk związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w	VIII.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x

	procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej		
Zadanie III-3.3.	VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej	VIII.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Zadanie III-4.1.	x	x	VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego
Zadanie III-4.2.	VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	x	x
Zadanie III-4.3.	x	x	VIII.1. Bezpieczeństwo ruchu drogowego
Zadanie III-4.4.	x	x	x
5. Ograniczenie sfery ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu			
Zadanie III-5.1.	I.2. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnych Polityk Rynku Pracy V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na	VIII.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x

	ryнку pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VI.4. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi		
Zadanie III-5.2.	V.4. Budowa potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych ukierunkowana na wzmocnienie ich aktywnego uczestnictwa w procesie realizacji Strategii Lizbońskiej VI.1. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy VI.2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VI.4. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej IX.1. Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi	VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x
Zadanie III-5.3.	VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	x	x

	VII.2. Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej		
6. Pomoc dziecku i rodzinie			
Zadanie III-6.1.	VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	VIII.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion VIII.4. Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”	x
Zadanie III-6.2.			
Zadanie III-6.3.	VI.3. Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich) VII.1. Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	x	x

* - w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, w ramach Priorytetu VII nie zastosowano szczegółowego podziału na Działania.

Źródło: opracowanie własne.

7. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013

Bezpośrednie efekty realizacji polityki rozwoju określonej w Planie Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 będą identyfikowane na poziomie poszczególnych zadań w odniesieniu do wskazanych wyżej oczekiwanych rezultatów ich realizacji. Jednak dla zidentyfikowania efektów wykonania Planu jako całości określono zespół wybranych wskaźników w układzie wskaźników: produktu, rezultatu i oddziaływania, szacując oczekiwane wartości, które zostaną osiągnięte na koniec okresu, dla którego sporządzono Plan.

Tabela 50. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

obszary realizacji zadań planu	nazwa wskaźnika	wartości wskaźników w roku bazowym (2006)	wartości wskaźników dla ostatniego roku obowiązywania Planu
wskaźniki produktu			
Poprawa konkurencyjności miasta	Liczba podmiotów gospodarczych w REGON na 10 tysięcy mieszkańców	1242	1400
	Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego	1479	1950
	Liczba miejsc noclegowych w hotelach ogółem	2112	4200
Poprawa warunków życia w mieście	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	902,5	1100
	Liczba osób na przypadającą na 1 mieszkanie	2,28	2,0
	Odsetek mieszkań wyposażonych w instalację centralnego ogrzewania (%)	78,5	85,0
	Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej	2631	2800
Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego	Liczba komputerów w szkołach podłączonych do Internetu ogółem	3057	5500
	Liczba bibliotek i muzeów łącznie przystosowanych do poruszających się na wózkach inwalidzkich	15	40
	Lekcje i zajęcia oświatowe w muzeach	1289	1500
Wskaźniki rezultatu			
Poprawa konkurencyjności miasta	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów	63939	100000
	Pracujący ogółem w głównym miejscu pracy	208108	208000
	Udział zatrudnionych w sekcji usługowej (pośrednictwo finansowe i obsługa nieruchomości i firm, transport i komunikacja) do ogółu zatrudnionych	21,3	25
	Powierzchnia biurowa o najwyższym standardzie (m ²)	75000	220000
Poprawa warunków życia w mieście	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	646566	694600
	Odpady komunalne zdeponowane na składowiskach w % zebranych	94,92	83
	Liczba mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej	2597	2800
	Liczba osób korzystających z opieki społecznej z powodu ubóstwa	48440*	45000
	Przeciętna liczba lat trwania życia mężczyzn	68,2*	70,0

Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego	Liczba studentów szkół wyższych	116800	150000
	Liczba osób objętych opieką społeczną z powodu alkoholizmu	2428*	3000
	Liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórka odpadów (%)	80	100
	Członkowie klubów sportowych	18633	20000
wskaźniki oddziaływania			
Poprawa konkurencyjności miasta	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej	94,8	105
	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	11,7	6,5
	Bezrobocie długookresowe - liczba bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok do liczby ogółem (%)	49,4	30,0
	PKB per capita (w zł)	30602*	55481
	Wartość dodana brutto Łodzi jako udział w wartości dodanej brutto kraju (%)*	2,4	2,8
Poprawa warunków życia w mieście	Korzystający z sieci kanalizacji w % ogółu ludności miasta	85,0	98,0
	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,6	2,5
	Liczba wypadków drogowych śmiertelnych	54*	35
Budowanie wysokiej jakości środowiska społecznego	Saldo migracji w ruchu wewnętrznym ogółem: (osoby)	-1395	- 500
	Udział przestępstw wykrytych do liczby przestępstw zarejestrowanych (%)	29,3*	65

* dane dostępne dla roku 2005

Źródła: opracowanie własne.

8. Plan finansowy Łodzi na lata 2008-2013

Przygotowując się do podjęcia nowych inwestycji i jednocześnie będąc w trakcie realizacji zadań wskazanych w Planie, władze Łodzi przygotowały odpowiednie instrumenty finansowe, które umożliwiają efektywne zarządzanie projektami i finansami miasta.

Tabela 51 prezentuje szacunkową alokację środków publicznych i prywatnych na realizację zadań wskazanych w Planie natomiast tabela 52, przedstawia sytuację finansową miasta w perspektywie długookresowej, do roku 2018. Dodatkowo, określono również przewidywane wartości wskaźników obrazujących kondycję finansową miasta, w kontekście możliwości zaciągania nowych zobowiązań na rzecz realizowanej działalności inwestycyjnej

Tabela 51. Szacunkowa alokacja środków publicznych i prywatnych na realizację zadań PRL w latach 2008-2013

w mln zł

Wkład finansowy na realizację zadań określonych w PRL w latach:	Środki z budżetu jednostki samorządu terytorialnego	Środki z budżetu państwa	Inne (w tym środki prywatne)	Środki z Unii Europejskiej
2008	530	67	-	175
2009	611	70*	400	372
2010	695	70	400	409
2011	706	70	400	376
2012	700	70	400	370
2013	730	70	400	370

* przyjęto proporcjonalny w czasie udział zaangażowania środków na realizację zadań PRL w kolejnych latach z wyjątkiem środków jst.

Źródła: Urząd Miasta Łodzi.

Tabela 52. Prognoza finansowa długookresowa budżetu Miasta Łodzi w okresie 2008-2018

w mln zł

Wyszczególnienie		Wykonanie za 2007	Budżet na 2008 po zmianach	Założenia do budżetu na 2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A.	Dochody ogółem	2338,4	2474,3	2570,0	2770,0	2910,0	3060,0	3220,0	3380,0	3540,0	3720,0	3910,0	4120,0
A.1.	Dochody bieżące	2122,2	2125,7	2153,9	2310,0	2420,0	2540,0	2650,0	2780,0	2920,0	3060,0	3210,0	3380,0
	Dochody majątkowe	216,2	348,6	416,1	460,0	490,0	520,0	570,0	600,0	620,0	660,0	700,0	740,0
B.	Wydatki ogółem	2420,1	2597,4	2698,0	2908,0	3055,0	3213,0	3364,0	3515,0	3663,0	3812,0	3998,0	4200,0
B.3	Wydatki bieżące (bez wydatków na obsługę długu)	1793,9	1873,8	1937,0	2038,0	2129,0	2203,0	2301,0	2389,0	2475,0	2550,0	2652,0	2771,0
B.4	Wydatki majątkowe	596,2	684,6	711,0	820,0	870,0	950,0	1000,0	1060,0	1120,0	1190,0	1270,0	1350,0
B.5	Obsługa długu	30,0	39,0	50,0	50,0	56,0	60,0	63,0	66,0	68,0	72,0	76,0	79,0
C.	Wolne środki (A-B.3-B.5)	514,5	561,5	583,0	682,0	725,0	797,0	856,0	925,0	997,0	1098,0	1182,0	1270,0
D.	Obsługa zadłużenia	130,7	152,7	179,9	205,5	217,2	232,7	264,7	301,7	322,0	342,6	382,6	412,6
D.6	Splata rat kredytów i pożyczek	100,7	113,7	129,9	155,5	161,2	172,7	201,7	235,7	254,7	270,6	306,6	333,6
D.7	Splata odsetek	30,0	39,0	50,0	50,0	56,0	60,0	63,0	66,0	68,0	72,0	76,0	79,0
E.	Nadwyżka/deficyt budżetowy (A-B)	-81,7	-123,1	-128,0	-138,0	-145,0	-153,0	-144,0	-135,0	-123,0	-92,0	-88,0	-80,0
F.	Nadwyżka/deficyt operacyjny (A.1-B.3-B.5)	198,3	212,9	166,9	222,0	235,0	277,0	286,0	325,0	377,0	438,0	482,0	530,0
G.	Nadwyżka/niedobór środków (A-B-D.6)	-182,4	-236,8	-257,9	-293,5	-306,2	-325,7	-345,7	-370,0	-377,0	-362,6	-394,6	-413,6
H.	Przychody z tytułu kredytów i pożyczek	184,8	198,1	252,0	290,0	300,0	320,0	340,0	370,0	370,0	360,0	390,0	400,0
I.	Inne źródła finansowania	109,4	38,7	5,9	3,5	6,2	5,7	5,7	0,7	7,0	2,6	4,6	13,6
J.	Łączne zadłużenie	755,8	840,2	958,0	1092,5	1231,3	1378,6	1516,9	1652,2	1767,2	1856,6	1940,0	2006,4
K.	Wskaźniki												
K.1	Obsługa długu do dochodów ogółem (max. 15%, zgodnie z art. 169 ustawy o finansach publicznych)	5,6	6,2	7,0	7,4	7,5	7,6	8,2	8,9	9,1	9,2	9,8	10,0
K.2	Zadłużenie do dochodów ogółem (max. 60%, zgodnie z art. 170 ustawy o finansach publicznych)	32,3	34,0	37,3	39,4	42,3	45,1	47,1	48,9	49,9	49,9	49,6	48,7
K.3	Poziom deficytu do dochodów ogółem	-3,5	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-4,5	-4,0	-3,5	-2,5	-2,3	-1,9
K.4	Poziom deficytu/nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących	14,1	10,0	7,7	9,6	9,7	10,9	10,9	11,7	12,9	14,3	15,0	15,7
K.5	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	24,6	26,4	26,4	28,2	28,5	29,6	29,7	30,2	30,6	31,2	31,8	32,1

Źródło: Urząd Miasta Łodzi z dnia 04.09.2008.

9. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem planowania średniookresowego, który stanowi podstawę do wdrażania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. Każdy z projektów przyjętych w PRL przechodzi zwykle szereg faz rozwoju: od zdefiniowania projektu, przygotowania projektu, oceny projektu, finansowania/negocjacji dotyczących projektu do etapu wdrażania, śledzenia procesu wdrażania projektu i ewaluacji projektu. W ramach śledzenia realizacji projektu kontrolowany jest on zarówno pod względem finansowym, jak i pozafinansowym - wykorzystania środków, efektywności działań i osiąganych rezultatów oraz oceny postępów w zakresie realizacji zakładanych celów. Zarówno o metodach wdrażania, przebiegu monitorowania oraz ewaluacji projektu, należy myśleć już na etapie jego przygotowywania. Ewaluację przeprowadza się często przed rozpoczęciem realizacji projektu - tzw. ewaluacja wyjściowa (prawdopodobnych osiągnięć), następnie w połowie realizacji - tzw. ewaluacja na półmetku, lub w innych ważnych fazach, oraz na zakończenie wdrażania, czyli ewaluacja końcowa. Ewaluacja często prowadzi również do zdefiniowania nowych projektów.

Plan Rozwoju Lokalnego Łodzi na lata 2007-2013 jest wdrażany przez Prezydenta Miasta Łodzi. W przypadku PRL Łodzi i realizacji projektów wynikających z Planu, jednostką bezpośrednio odpowiadającą za monitorowanie i wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego są wydziały i jednostki merytoryczne. Za nadzór i prawidłową realizację poszczególnych zadań PRL, odpowiedzialna jest jednostka koordynująca. W zależności od potrzeb, Prezydent Łodzi będzie wyznaczał/ powoływał koordynatorów do realizacji poszczególnych zadań, w strukturze Urzędu Miasta Łodzi, bądź w jednostkach podległych (zgodnie ze wskazaniem zawartym w tabeli 45). Do Prezydenta, wraz z właściwymi koordynatorami będzie należała weryfikacja: terminów realizacji etapów projektu, strony finansowej projektu oraz oceny efektywności działań.

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi obejmuje:

- komunikację społeczną w zakresie przyjmowania nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych,
- przygotowanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej dla inwestycji ujętych w planie,
- składanie wniosków aplikacyjnych o przyznanie dofinansowania ze środków zewnętrznych,
- realizację inwestycji zgodnie z określonymi wymogami,
- po zakończeniu inwestycji - monitorowanie i raportowanie wydatków i efektów rzeczowych projektu,
- przedkładanie Prezydentowi Miasta Łodzi raportów i informacji z przebiegu realizacji zadań umieszczonych w PRL.

Taki system wdrażania zapewnia kontrolę wdrażania oraz zgodność z obowiązującym prawem.

10. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego

10.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

Nowoczesne zarządzanie procesami rozwojowymi wymaga sprawnych mechanizmów gromadzenia informacji, danych i obróbki materiału statystycznego, ilustrującego realne procesy społeczno-ekonomiczne w jednostce terytorialnej, określanych pojęciem systemu monitoringu. Budowa systemu monitoringu nie jest przedsięwzięciem jednorazowym. Wymaga ciągłego doskonalenia i usprawniania oraz podlega ewolucji ze względu na zmiany warunków wewnętrznych i zewnętrznych determinujących rozwój miasta. System monitoringu jest narzędziem pomocniczym w zarządzaniu w układzie terytorialnym, dostarczającym odpowiednio zagregowanej wiedzy o tym, co dzieje się w mieście w sferze ekonomiczno-społecznej jakie skutki wywołują podejmowane przez władze działania oraz jaki jest odbiór i ocena lokalnej polityki przez mieszkańców jednostki terytorialnej.

Monitoring to proces stałej i ciągłej obserwacji ilościowych i jakościowych zmian wybranych wielkości, mający na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności realizowanej polityki. Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do założonych celów, a także poziomu ich osiągania.

Monitoring Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Monitoring rzeczowy dotyczyć będzie danych i informacji, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiał będzie ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w PRL. Monitoring ten będzie realizowany w trzech kategoriach: wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu, wskaźniki oddziaływania.

Monitoring finansowy obejmował będzie dane finansowe realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków, w oparciu o raporty okresowe obrazujące wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych.

Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Jednostką bezpośrednio odpowiadającą za monitorowanie i wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi jest Zespół ds. Monitoringu PRL-u powoływany przez Prezydenta Miasta z delegowanych pracowników poszczególnych Wydziałów. W pracach związanych z monitorowaniem i oceną Planu Rozwoju Lokalnego mogą brać udział również niezależni eksperci.

Plan Rozwoju Lokalnego może być uzupełniany o kolejne zadania, które wynikają bezpośrednio ze zmian w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym lub realizacji dokumentów strategicznych dokonywanych na wniosek Wydziału lub Jednostki po pozytywnym zaopiniowaniu przez zespół ds. WPI

10.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego

Zespół ds. Monitoringu PRL-u opiniuje merytorycznie poszczególne zadania. Zespół ten będzie przedkładać raporty z przebiegu realizacji zadań umieszczonych w PRL, raz w roku na ręce Prezydenta Miasta.

10.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem otwartym i winien być uzupełniany poprzez wpis nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych, raz w roku kalendarzowym, w okresie projektowania budżetu.

Postulaty do PRL oraz wnioski składać mogą także radni, stowarzyszenia i nieformalne grupy mieszkańców, organizacje powiązane z budżetem gminy, w tym również spółki prawa handlowego.

Ważnym celem inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym w Łodzi jest budowanie partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych, czego efektem ma być wzrost skuteczności efektywności realizowanego

projektu inwestycyjnego ze względu na cel, trwałość oraz oszczędność środków publicznych. Natomiast budowanie partnerstwa publiczno-prywatnego między władzami miasta a organizacjami społecznymi, zapewnić ma trwałość, skuteczność i celowość realizowanej polityki rozwoju.

10.4. Działania informacyjne i promocja Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi jest jednym z ważniejszych dokumentów określających kierunki rozwoju miasta.

Plan Rozwoju Lokalnego jako dokument uchwalony przez Radę Miasta Łodzi, zostanie opublikowany na oficjalnych stronach internetowych miasta w szczególności na stronach Biuletynu Informacji Publicznej. Działanie to winno zapewnić dostęp do informacji o działaniach w ramach Planu Rozwoju Lokalnego wszystkim mieszkańcom i instytucjom zainteresowanym zagadnieniami rozwoju miasta.

Bezpośrednio, zarówno promocja i reklama, będą natomiast adresowane do wybranych, potencjalnych wykonawców i inwestorów. Polegać one będą m.in. na bezpośrednim zapraszaniu do negocjacji wybranych podmiotów, mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań Planu Rozwoju Lokalnego Łodzi.